KA.DER

YEREL SİYASET VE KADIN

Y.DOÇ.DR.İSMAİL GÜNEŞ

KADIN MUHTARLAR ÇALIŞTAYI

16-17 Aralık 2017 Adana

Y.DOÇ.DR.İSMAİL GÜNEŞ

Adana Kasım 2018
Kader Adana Şubesi Yayını
ISBN: 978-605-81028-0-4

ÖNSÖZ

Kadın Adayları Destekleme Derneği (Ka.Der) Adana Şubesi olarak, Türkiye Muhtarlar Konferasyonu, Çukurova Üniversitesi ve Çukurova Belediyesi İşbirliği ile gerçekleştirdiğimiz "Türkiye Yerel Siyaset ve Kadın Muhtarlar Çalıştayı" ile yerel yönetimlerin ve siyasetin giriş kapısı olarak nitelediğimiz alana dikkatleri çekmek istedik.

Böylesine büyük bir organizasyonun düzenlenmesinde emek veren çok sayıda kişi olmuştur. Farklı alanlarda uzmanlık gerektiren çalışmaların uyum içerisinde yürütülmesi sonucunda çalıştay gerçekleşmiştir. Çalıştay'ın düzenlenme sürecinde uyum içerisinde çalıştığımız Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu Başkanı Hüseyin Akdeniz ve Kadın Kolları Temsilcisi Dilek Tez'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalıştayın düzenleme kurulu geç saatlere kadar fedakârca çalışarak çalıştayın sorunsuz gerçekleşmesini sağladılar. Düzenleme kurulu üyeleri ve Ka.Der Adana Şubesi yönetim kurulu üyeleri içten alkışları fazlasıyla hak ettiler.

Çalıştayın düzenlenmesinde kurumsal destekçi olarak Çukurova Belediyesi bizlere her aşamada çok değerli katkı sağlamıştır. Destekleri olmadan çalıştayın gerçekleşmesi oldukça zor olacaktı. Çukurova Belediye Başkanı Soner Çetin'e desteklerinden ötürü teşekkür ediyorum.

Çalıştay'ın bilimsel aşamalarının tümünü üstlenen planlama, uygulama ve raporlama aşamalarında bizlerle aynı duygu ve heyecanı paylaşan ve bu kitabı kaleme alarak sizlere ulaşmasını sağlayan değerli hocam Y. Doç.Dr. İsmail Güneş'e ve çalıştay boyunca

kolaylaştırıcı olarak görev yapan pırıl pırıl genç öğrencilerine şükranlarımı sunuyorum.

“Yerel siyaset ve kadın” başlığı taşıyan bu eserin konuyla ilgili çalışan kurum, kuruluş, sivil organizasyonlar ve akademik çalışmalara referans niteliğinde olacağına inanıyorum. Katılımcıların büyük bir samimiyetle dile getirdikleri tespitler ve önerilerin tamamının aktarıldığı bu çalışmanın kamuoyu ile paylaştığımız sonuçlarının konuyla ilgili herkese yol gösterici ve esin kaynağı olmasını diliyorum.

Hanife Küçükyılmaz
Ka.Der Adana Şubesi Başkanı

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. GİRİŞ……..2
1.2. ÇALIŞTAY KONULARI……...6
1.3. MASA YÖNETİCİLERİNİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI …….....8
1.4. ÇALIŞTAY PROGRAMI…….10
1.5. ÇALIŞTAY DÜZENLEME, KATILIM, YÖNETİCİ, KOLAYLAŞTIRICI LİSTELERİ……12
1.6. ÇALIŞTAY SÜRECİ ve UYGULAMA…… 19
1.7. ÇALIŞTAY AÇILIŞI VE KONUŞMALARI……...21
1.8. ÇALIŞTAYIN DEĞERLENDİRİLMESİ……27

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. MUHTARLIĞIN TARİHÇESİ…….32
2.2. KADINLARIN SEÇME VE SEÇİLME HAKKINI ELDE ETMESİ……...40
2.3. İLK YEREL SEÇİMLER VE İLK KADIN MECLİS ÜYELERİ……43
2.4. İLK KADIN BELEDİYE BAŞKANI……..44
2.5.İLK KADIN MUHTAR……46
2.6. 1935 MİLLETVEKİLİ SEÇİMLERİ VE İLK KADIN MİLLETVEKİLLERİ……..50
2.7. TÜRKİYE'DE MEVCUT DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ……65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. MEVCUT DURUMA İLİŞKİN TESPİTLER……..79
3.1.1 ATAERKİL AİLE YAPISI…….80
3.1.2. EĞİTİM VE KIZ ÇOCUKLARIN OKULA GİTMEMELERİ……..82
3.1.3. GELENEKSEL EV GÖREVLERİ, EŞİT OLMAYAN YÜK PAYLAŞIMI……..83
3.1.4. ÇEVRE BASKISI……..85
3.1.5. KADIN VE SİYASET - OLUMSUZ ALGILAR……..85
3.1.6. EKONOMİK NEDENLER……86
3.1.7. KADININ SİYASETE BAKIŞINDAKİ OLUMSUZLUKLAR……..88
3.1.8. MEDYA'DA KADIN İMGESİ…….89
3.1.9. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE KADIN……...90
3.1.10. KADIN DAYANIŞMASI……91
3.1.11. AİLE VE EŞ DESTEĞİ……...93
3.1.12. SİYASETİN FİNANSMANI VE REKABET KURALLARI……..95
3.1.13. KAMPANYA YÖNETİMİ, PLANLAMA…….97
3.1.14. MUHTARLIK KURUMUNUN MALİ YETERSİZLİKLERİ VE SİYASİ BASKIYA AÇIKLIK…...98
3.1.15. HİZMETLER KONUSUNDA YAŞANAN SORUNLAR……99
3.1.16. KOTA VE POZİTİF AYRIMCILIK…….101
3.1.17. SEÇMEN DAVRANIŞLARI……104
3.1.18. SEÇİLMİŞ KADIN MUHTARA KARŞI TUTUMLAR…….106
3.1.19. SEÇİLEN ADAYLARIN NİTELİK SORUNU....…108
3.2. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ……109
3.2.1. KADINLARIN CESARETLENDİRİLMESİ VE TEŞVİK EDİLMESİ……..109
3.2.2. MUHTARLIK VE BELEDİYE İLİŞKİLERİ…….110

3.2.3. KADIN İLETİŞİM AĞLARI KURULMASI……..111
3.2.4. ADAYLARIN NİTELİKLERİNİ YÜKSELTMEK…112
3.2.5. AZA'LIK ve MAHALLE MECLİSLERİ OLUŞUMUNUN TEŞVİK EDİLMESİ……113
3.2.6. SEÇİM SİSTEMİ VE MAHALLE MECLİSLERİNİN DÜZENLENMESİ…….114
3.2.7. STK ARASI İŞBİRLİĞİ VE PROJELER VE KATILIM ARAÇLARI……...115
3.2.8. EKONOMİK DURUMUN İYİLEŞTİRİLMESİ…….116
3.2.9. EĞİTİM FAALİYETLERİ……..117
3.2.10. PROJELER, ETKİNLİKLER……118
3.2.11. SİYASİ PARTİLERLE SÜRDÜRÜLEBİLİR İLİŞKİLER…….119
3.2.12. YASALARDA AYIRIMCI İFADELERİN AYIKLANMASI……...120
3.2.13. POZİTİF AYIRIMCILLIK: KOTA VE FERMUAR SİSTEMİ……120
3.2.14.ÇALIŞMA KOŞULLARI VE GÖREVLER İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER……123
3.2.15. MUHTARLIK SEÇİM USULLERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ……123
3.2.16. SİYASİ ETİK…….124
3.3. SONUÇ BİLDİRGESİ……125
3.4. KAYNAKÇA……..127

BİRİNCİ BÖLÜM

KADIN MUHTARLAR ÇALIŞTAYI

1.1. GİRİŞ

"Türkiye Yerel Siyaset ve Kadın Muhtarlar Çalıştayı", Kadın Adayları Destekleme Derneği Adana Şubesi'nin organizasyonu Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu, Çukurova Üniversitesi ve Çukurova Belediyesinin desteği ile Adana Büyük Sürmeli Oteli'nde 16-17 Aralık 2017 tarihinde yapıldı.

Yerel Siyaset ve Kadın Muhtarlar Çalıştayı'nın düzenlenmesi konusunda Ka.Der Adana Şubesi Başkanı Hanife Küçükyılmaz ve yönetim kurulu üyelerinin Çukurova Üniversitesi İİBF'de ziyaretime geldiler. Düzenlemeyi planladıkları çalıştay konusunda bilgi vererek ve çalıştayın akademik düzeyde bilimsel esaslara göre düzenlenmesi ve kitap haline getirilmesi konusunda destek istemeleri ile benim için süreç başladı. Bu süreci kendi adıma hem ilham verici hem de sosyal bir sorumluluk gereği olarak düşünmemden ötürü bu sorumluluğu kabul ettim.

Çalıştay'ın planlanması, uygulanması ve sonuçlarının raporlanması konusunda kendilerine katkı yapacağımızı bildirdiğimde böyle bir çalıştayın organizasyonun pek çok detay ve görevi barındırdığının bilincindeydim. Ka.Der Adana Şubesi yönetim kurulu üyeleri bu konuda inanılmaz bir özveri göstererek nereyse kusursuz denilebilecek bir organizasyon düzenledi. Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu ve Çukurova Belediyesinin destekleri çalıştayın gerçekleşmesinde hayati öneme sahipti.

Çalıştay'da çalışma masalarında görev alan moderatörlere ve onlara kolaylaştırıcı olarak yardımcı olan Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü'nün gönüllü öğrencilerine çalıştayın arzu edilen etkinlikte yürümesine çok değerli katkıları için teşekkürlerimi

sunuyorum. Gruplar halinde yapılan ve gün boyu süren tartışmalardan sonra grup temsilcileri ile bir araya gelerek sonuçlar üzerine çalışmalar gerçekleştirdik ve gün sonunda hep beraber bir sonuç bildirisine imza koyduk. Bir sonraki süreçte çalıştay masalarında katılımcıların gün boyu yaptıkları tartışmalar bilgisayar ortamına tarafımdan aktarılarak sınıflandırılmış ve analizleri yapılmıştır. Son aşamada ise kaleme aldığım bu kitap kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Nüfusun yüzde 50 yüzde 50 dağılım gösterdiği düşünülürse siyasal temsilde, yerel yönetimlerde, iş yaşamında, üst düzey yöneticilerde, servet dağılımında geride kalan bir kadın tablosu hem dünya hem de Türkiye için geçerlidir. Toplum olarak bu acı gerçeğin dışında olmamamıza rağmen bu gerçeği görmezden gelerek davranamayız. Tüm dünyada cinsiyet eşitsizliği ve sosyal, ekonomik ve siyasal alanda eşitsizlikler yaşanırken toplum olarak kendi durumumuzun da sorgulanması gerekmektedir. Sorunlara çözüm üretmenin ön koşulu gerçeklerle yüzleşmek ve sorgulamaktan geçer. Bizlerden göreceli olarak daha geride olan gruplara, ülkelere bakarak durumuzu iyi görmek kendimizi kandırmak anlamına gelir. Bu nedenle nihai amaç idealize edilmiş duruma aşama aşama bir plan ve program çerçevesinde ulaşmaktır.

Kadını söylemlerinde toplumumuz temsil noktasında bu söylemle uyumlu davranış sergileyememektedir. En azından elimizdeki somut veriler bunu iddia etme şansını vermemektedir. Gelişme ve kalkınma açısından önde giden toplumlarda olduğu gibi ülkemiz de kadınların temsil edilmesi konusunda önemli gelişmelere imza atmalıdır.

Çoğu kez kadın temsili değil temsilci kadınlar değişik düzeyde yönetimlerde yer almaktadır. Temsilci seçtiğimiz kurum ve kuruluşlarımızda ağırlıklı yapının erkekler lehine olduğunu görüyoruz. Bu tablo eski söz ve söylemlerin bittiği,

savunulamayacak bir noktadır. Bu anlamda toplumsal dinamikler, çağın gerekleri artık yeni söylemlere ve bununla uyumlu hareketlere ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu çalıştay'ın ana hedefi bu güne kadar belirli kalıplar ile andığımız, erdemlerini yücelttiğimiz kadınlarımızın görüş ve düşüncelerini anlamak, buradan çıkacak sonuçları tüm toplum ile paylaşmak ve geleceğe ışık tutacak adımlar atmaktır. Şundan çok eminiz; toplumsal değişim, zamanın ruhu, insan aklı ve onuruna yakışmayan her türlü eşitsizlik zaman için sorgulanacak ve yine zamanla daha eşitlikçi uygulamalar eski uygulamaların yerini alacaktır. Bu tür emek ve gayretler bu süreçleri kısaltmaya ve toplumsal farkındalık ve duyarlılıkları artırmaya dönük çalışmalardır.

Çalıştaya her yaş grubundan, değişik meslek gruplarından ve kentlerden kadınlar katıldı. Genç kadınlar, Üniversiteli öğrenciler, ev kadınları, emekliler, çalışanlar, öğretmenler, bankacı, özel sektör mensupları akademisyenler gibi geniş mesleki yelpazeden insanlar vardı. Bunun ne kadar büyük bir zenginlik ve değer olduğunu çalıştayın konuşma ve yuvarlak masa toplantısı bölümünde net olarak gözlemledik. Ağırlıklı olarak kentte yaşayan bir grup ile çalıştık. Ancak kırsalda yaşamış, bağları devam eden çok sayıda temsilci de çalıştayda vardı. Farklı illerden temsilcilerin olması çalışmaya ayrı bir değer kattı. Tüm toplumun nabzını tutabilecek değerli geri dönüşler sağladılar. Çalıştay kitabımızın kamuoyu ile paylaşılmasından sonra gündem belirleyeceğini ve toplumun bu konuyu tartışacağını ve faydalı sonuçlara ulaşacağını umut ediyoruz.

Hiçbir medeni toplum sosyal yaşamda, ekonomik yaşamda, siyasal yaşamda kadını dışlayarak başarıya ulaşamamıştır. Bizlere düşen görev ideal olana ulaşma yönünde çaba göstermektir. Bizlerle olup destek veren herkese teşekkürlerimizi sunuyoruz.

İsmail Güneş
Çukurova Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

1.2.ÇALIŞTAY KONULARI

Çalıştaylar ele alınan konunun seçilmiş grup tarafından mevcut durumun doğru ve çok yönlü ele alınmasını ve çözüm önerilerinde bulunulmasını temel alan, fikir üretme ve karar almada uygulamalı bilimsel bir tekniktir. Bu yöntemde masalarda görev yapan deneyimi olan yönlendiricilerin ve genel bir koordinatörün varlığı durumun daha iyi anlaşılmasını sağlar. Bu anlamda sorulacak soruların önceden belirlenmesi ve temel alınan konunun dışına taşmaların engellenmesi gerek süre kullanımı gerekse sonuç alma açısından önemlidir. Bu amaçla masalarda görev yapacak moderatörler belirlenmiş ve ardından bu kişilerle toplantı yapılarak görev ve sorumlulukları anlatılmıştır.

1. Oturum: Mevcut Durum Tespitine Dönük Sorular ve Ele Alınacak Konular:

1. Kadının yerel siyasete katılımında toplumun bakışı nasıldır? Aile, toplum, gelenekler ve sosyal çevreden kaynaklanan sorunlar nelerdir?

2. Kadının yerel siyasete katılımında eğitim düzeyi, ekonomik durumu gibi konulardaki yeterliliklere ilişkin sorunlar nelerdir?

3. Kadının yerel siyasete katılımında mevcut yasalar, siyaset ve siyasi partilerin yapısından kaynaklanan sorunlar nelerdir?

4. Türkiye'deki yerel siyaset ve muhtarlık sisteminin yeterli düzeyde bilindiğini ve tanındığını düşünüyor musunuz? Kadınların siyasete ve muhtarlık kurumuna bakış açıları sizce nasıldır?

2.Oturum: Çözüm Önerisine Dönük Sorulacak Sorular ve Ele Alınacak Konular:

1. Daha fazla kadının muhtar adayı olabilmesi amacıyla neler yapılmalıdır?

2. Kadınların yerel siyasete katılımını sağlamak için aile, toplum ve sosyal çevre desteği sağlaması için çözüm önerileriniz nelerdir?

3. Kadınların politikaya katılımlarının önündeki engelleri kaldırmak için neler yapılmalıdır? (Politik engeller, siyasi partilerin yaklaşımları, seçim sistemler, yasalar, kota)

4. Kadınların yerel siyasete, muhtarlık kurumuna bakış açılarını olumlu yönde değiştirmek ve geliştirmek için çözüm önerileriniz nelerdir?

1.3. MASA YÖNETİCİLERİNİN GÖREV ve SORUMLULUKLARI

Masa yöneticileri, tartışma alanları içerisinde izleme ve müdahale etme haklarına sahip olan kişilerdir. Moderatörlerin ilk ve asıl görevi tartışma ortamı içerisindeki kuralların yerine getirilmesini sağlamak, konudan sapmaları önlemek ve söylenenleri hızlı ve doğru özetleyerek kolaylaştırıcılar yardımı ile kayıt altına almaktır. Masalarda görev yapacak yöneticilerden beklentilerimiz şu şekilde özetlenebilir:

- Çalıştayda görüşülecek konuları inceleyerek gelir
- Katılımcıların imzalarını alır
- Masa yöneticisi, çalıştayda görev alan herkesin kendisini kısaca tanıtmasını ister.
- Çalıştay sürecine ilişkin usul ve kurallar ile görev alan kişilerin sorumluluklarını özetleyen sunumu yapar.
- Çalıştay değerlendirmesine ilişkin genel kurallar ve değerlendirme sistematiği hakkında toplantı katılımcılarını bilgilendirir. Toplantının belirlenen kurallar çerçevesinde gerçekleşmesini sağlar
- Toplantı katılımcılarının belirlenen görev ve sorumlulukları dışında davranmaları durumunda oturuma müdahale eder
- Katılımcıların eşit söz hakkı kullanmalarını sağlar.
- Masa yöneticisi sırasıyla her katılımcıdan konuya ilişkin görüşlerini sunmalarını ister. Görüşlerin konuyla ilgi olması ve net bir şekilde sunulması gerekliliğini katılımcılara hatırlatır. Konu dışı tartışmalara girilmesini engeller ve gerekli görüldüğünde uyarılar yapar.
- Katılımcıların sıkça ve/veya uzun süre masayı terk etmesine izin verilmez

- Çalıştay esnasında bilimsel görüş belirtmez, panelistlerin görüşleri doğrultusunda veya tersine yönlendirme yapmaz.
- Çalıştay değerlendirmesi sırasında, yapılan tartışmalara ilişkin not alarak ortak raporunun hazırlanması sırasında yardımcı olur. Çalıştay raporu yazımına aktif ve objektif katılım sağlar.
- Masa ile ilgili tespitleri imzalayarak değerlendirmek üzere teslim eder.

1.4. ÇALIŞTAY PROGRAMI

ÇALIŞTAY PROĞRAMI

15 Aralık 2017 Cuma

12.00- Konukların otele yerleşmesi

16 Aralık 2017 Cumartesi

08.30–09-55: Çalıştay Ön Kaydı
09.55-10.00 : İstiklal Marşı ve Saygı Duruşu

10.00-11.00: Açılış Konuşmaları

Hanife Küçükyılmaz Ka.Der Adana Şube Başkanı

Dilek Tez Türkiye Muhtarlar Federasyonu Kadın Kolları Başkanı

Hüseyin Akdeniz: Türkiye muhtarlar Konfederasyonu Genel Başkanı

Y.Doç.Dr. İsmail Güneş: Çukurova Üniversitesi İİBF

Zülfikar İnönü Tümer: Cumhuriyet Halk Partisi Adana Milletvekili

Fatma Gül Demet Sarı: Adalet ve Kalkınma Partisi Adana Milletvekili

11.00-11.15: Çalışma Gruplarının Belirlenmesi ve Çay-Kahve Molası

11.15-12.30: 1.Oturum

12.30-13.30: Öğle Yemeği
13.30-14.45: 2.Oturum

14.45-15.00: Çay Kahve Arası

15.00-15.45: Çalıştay Değerlendirmeleri ve Serbest Kürsü

16.00-17.00: Çalıştay Taslak Sonuç Bildirisinin Hazırlanması ve Sunumu

17.30-18.30: Sosyal Etkinlik: Kahkaha Terapisi

19.00-21.15: Akşam Yemeği

17 Aralık 2017 Pazar

07.00–09.00: Kahvaltı

09.00-10.30 Konuşmalar

Hanife Küçükyılmaz Ka.Der Adana Şube Başkanı

Mahmut Gülcü: Akdeniz Muhtarlar Federasyonu Başkanı

Hüseyin Akdeniz: Türkiye muhtarlar Konfederasyonu Genel Başkanı

Soner Çetin: Çukurova İlçe Belediye Başkanı

10.00-12.00: Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu Toplantısı

12.00-13.30: Öğle Yemeği ve Otelden Çıkış

1.5. ÇALIŞTAY DÜZENLEME, KATILIM, YÖNETİCİ, KOLAYLAŞTIRICI LİSTELERİ

ÇALIŞTAY DÜZENLEME KURULU

Adı Soyadı	Kurum /Görev
Hanife Küçükyılmaz	Ka.Der Adana Şube Başkanı
İsmail Güneş	Çukurova Üniversitesi
Türkan Eşli	Seyhan Belediyesi Başkan Yardımcısı
Elife Şen Müftüoğlu	Ka.Der Adana Şubesi
Berfu Salıcı	Seyhan Belediyesi Meclis Üyesi
Fatma Arguz	Çukurova Belediyesi Meclis Üyesi
Müzeyyen Şevkin	Jeoloji Mühendisi
Fazilet Badan	Seyhan Belediyesi
Günay Şahin	Yeşilyurt Mahalle Muhtarı
Oya Tekin	Ka.Der Adana
Fatoş Altınok	Ka.Der Adana
Gülsüm Haktan	Ka.Der Adana
Melek Akdoğan	Çukurova Üniversitesi

ÇALIŞTAY MASA YÖNETİCİLERİ LİSTESİ

No	Adı Soyadı	Kurum
1	Türkan Eşli	Seyhan Belediyesi Baş.Yrd.
2	Muhal İkikardeş	Akdam Adana
3	Berfu Salıcı	Seyhan Bel. Meclis Üyesi
4	Fatma Arguz	Çukurova Bel. Meclis Üyesi
5	Müzeyyen Şevkin	Jeoloji Mühendisi
6	Fazilet Badan	Seyhan Belediyesi
7	Günay Şahin	Yeşilyurt Mahalle Muhtarı
8	Melek Kurt	Ka.Der Adana Şubesi
9	Zübeyde İspir	Türk Kadınlar Birliği Adana

ÇALIŞTAY KOLAYLAŞTIRCI LİSTESİ

NO	Adı Soyadı	Kurum
1	İpek Özdemir	Ç.Ü. İİBF Maliye
2	Gülseren Oğur	Ç.Ü. İİBF Maliye
3	Çilemnur Bolat	Ç.Ü. İİBF Maliye
4	Büşra Nur Şen	Ç.Ü. İİBF Maliye
5	Nergis Yapıcıoğlu	Ç.Ü. İİBF Maliye
6	Kâtibe Beslen	Ç.Ü. İİBF Maliye
7	Gamze Yeşil	Ç.Ü. İİBF Maliye
8	Seray Deveci	Ç.Ü. İİBF Maliye
9	Kardelen Kuzgun	Ç.Ü. İİBF Maliye
10	Sevgi Oktay	Ç.Ü. İİBF Maliye
11	Gönül Kar	Ç.Ü. İİBF Maliye
12	Arzu Kolağasıoğlu	Ç.Ü. İİBF Maliye
13	Nursema Kaya	Ç.Ü. İİBF Maliye
14	Şamxal Bağışov	Ç.Ü. İİBF Maliye
15	Kaan Davutoğlu	Ka.Der

ÇALIŞTAY KATILIMCI LİSTESİ

S.NO	ADI - SOYADI	KURUM / İL
1	Ahmet Hamurcu	
2	Ayten Şekerci	
3	Cemalettin Aslan	
4	Ersan Türkbir	
5	Fesih Ekinci	
6	Firuzan Durgut	
7	Hanife Küçükyılmaz	
8	Huriye Ardıçyalçın	
9	Türkan Yıldırım	
10	Günay Şahin	Adana-Muhtar
11	Şenda Betül	Adana-Muhtar
12	Ayşegül Güngör	Adana-Muhtar
13	Aynur Gökalp	Adana-Muhtar
14	Ayşe Solmaz	Adana-Muhtar
15	Ayşen Eren	Adana-Muhtar
16	Emine Meclis	Adana-Muhtar
17	Şükran Gümüşay	Adana-Muhtar
18	Yasemin Özer	Adana-Muhtar
19	Nimet Yıldırım Neal	Adana Saimbeyli-Muhtar
20	Ş.Neşe Yılmaz	Afyon-Muhtar
21	Münevvere Aydoğmuş	Afyon-Muhtar
22	Ela Ersoy	Ankara-Muhtar

23	Güldane Tenç	Ankara-Muhtar
24	Kadriye Aras Keleş	Ankara-Muhtar
25	Satı Uluşen Büyüköz	Ankara-Muhtar
26	Senem Ersoy	Ankara-Muhtar
27	Seviye N.Ardıççelik	Ankara-Muhtar
28	Hülya Hephep	Burdur-Muhtar
29	Kadriye Sak	Burdur-Muhtar
30	Yurdanur Eser	Burdur-Muhtar
31	Vahide Kılıçkaya	Bursa-Muhtar
32	Dilek Tez	Bursa T..Muh. Konf . Kadın kolu.Başkanı
33	Cemile Eskisucu	Çankırı-Muhtar
34	Semra Okursoy	Çankırı-Muhtar
35	Sultan Aslan	Çorum / Osmancık-Muhtar
36	Sema Aras	Denizli-Muhtar
37	Tülay Sücüllü	Denizli-Muhtar
38	İnci Ülüg	Eskişehir-Muhtar
39	Selma Savaş	Eskişehir-Muhtar
40	Nezahat Nazik	Eskişehir-Muhtar
41	Serpil Üstsoy	Eskişehir-Muhtar
42	Figen Rençber	Eskişehir-Muhtar
43	Hatice Hortoğlu	Gaziantep-Muhtar
44	Tülin Şenel	Giresun-Muhtar
45	Muhsin Demirel	Hatay-Muhtar

46	Sühan Demirel	Hatay-Muhtar
47	Şefika hamurcu	Hatay-Muhtar
48	Mahmut Gülcü	Hatay-Akdeniz Bşk.
49	Gönül Yılmaz	İstanbul-Muhtar
50	Gülay Demir	İstanbul-Muhtar
51	Gülten Ekici	İstanbul-Muhtar
52	Hilal Çakar	İstanbul-Muhtar
53	Leyla Yeşim Şaylan	İstanbul-Muhtar
54	Meral Akverdi	İstanbul-Muhtar
55	Nihal Cengiz	İstanbul-Muhtar
56	Seval Özkan	İstanbul-Muhtar
57	Songül E.Tolunay	İstanbul-Muhtar
58	Zekiye Hoca	İstanbul-Muhtar
49	Gönül Yılmaz	İstanbul-Muhtar
60	Ayşe Taylan	İzmir-Muhtar
61	Hatice Gazezoğlu	İzmir-Muhtar
62	Gülümser İnal	İzmir-Muhtar
63	Hacer K.Baran	İzmir-Muhtar
64	Nurgül Uysal	İzmir-Muhtar
65	Sevgi Zengin	İzmir-Muhtar
66	Gültan Özdemir	Kayseri-Muhtar
67	Fatma Bayır	Manisa-Muhtar
68	Nurhan Bozel	Manisa-Muhtar
69	Bedriye Pehlivan	Manisa-Muhtar
70	Fatma Gümüş	Manisa-Muhtar

71	Figen Saklıca	Manisa-Muhtar
72	Kamile Önel	Manisa-Muhtar
73	Müzeyyen Sur	Manisa-Muhtar
74	Nilüfer Devrim	Manisa-Muhtar
75	Özden Kurnaz	Manisa-Muhtar
76	Hatip Şeran	Mardin G.Doğu M.Fed.Bşk.
77	Ebuzer Akpolat	Sivas-Muhtar
78	Turan Süme	Muş-Muhtar
79	Hüseyin Akdeniz	Ordu - T.Muh.Konf. Başkanı
80	Asuman Koç	Samsun-Muhtar
81	Derya Bozkurt	Samsun-Muhtar
82	Hava Rendeci	Samsun-Muhtar
83	Hüseyin Yıldırım	Samsun-Muhtar
84	Azathan Erdemir	Van-Muhtar

1.6. ÇALIŞTAY SÜRECİ ve UYGULAMA

Kadın Adayları Destekleme Derneği Adana Şubesi yönetimi ve Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu tarafından geniş katılımlı "Kadın Muhtarlar Çalıştayı" düzenlenmesi; çalıştay sonuçlarının raporlanması ve ana hedeflerin belirlenerek faaliyet planlarına alınması konusunda görüş birliğine varılmıştır.

Çalıştayın düzenlenmesi amacıyla çalışmalara başlamış ve çalıştayın yürütülmesi amacıyla düzenleme komitesi oluşturmuştur. Bu konuda yönetim kurulu üyelerinin yanı sıra Sivil Toplum Kuruluşları, yerel yönetimler, basın kuruluşları, siyasi parti temsilcileri ile görüş alışverişinde bulunulmuştur. Görüşmeler sonucunda Çukurova Belediyesinin desteği alınmıştır. Konunun Bilimsel tarafını yürütmek üzere Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi Y.Doç.Dr. İsmail Güneş ile görüşülmüştür. Güneş'in Çalıştayın planlanması, uygulanması ve raporlanması konularında destek vermesi sonrasında oluşturulan düzenleme komitesi faaliyetlerine başlamıştır. Düzenleme Komitesi konuya ilişkin tüm bileşenlere konu ile ilgili bilgilendirme yapmış, ilgili kişileri çalıştaya davet etmiştir.

Çalıştay düzenleme kurulu ilk toplantısını 9 Kasım 2017 tarihinde Ka.Der Adana Şubesi binasında gerçekleştirmiş ve görev tanımlamalarının belirlenmesi ve görev sorumlularının belirlenmesi işlemleri yapılmıştır. Daha sonraki toplantılarda faaliyetlerin kontrolleri ve gerçekleşme durumları gözden geçirilmiştir. 10 Aralık tarihinde yapılan toplantıya düzenleme üyelerinin yanı sıra her masada moderasyon görevini yapacak kişiler de katılmıştır. Bu toplantıda çalıştayın genel koordinasyonunu yürüten olarak tarafımca masa yöneticilerine çalıştay esnasında uyulması gereken kurallar ve dikkat edilmesi

gereken konular hakkında bilgiler aktarılmış ve soruları yanıtlamıştır.

Bir sonraki süreçte Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu Genel Başkanı Hüseyin Akdeniz, yönetim kurulu üyeleri, Ka.Der Adana Şubesi Başkanı Hanide Küçükyılmaz ve yönetim kurulu üyeleri Adana Valisi Mahmut Demirtaş'ı makamında ziyaret etmişlerdir. Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu Genel Başkanı Hüseyin Akdeniz, yaptıkları çalışmalar ve faaliyetler hakkında Vali Demirtaş'a bilgi vererek Kadın Muhtarlar Çalıştay'ına davet etmiştir.

Vali Mahmut Demirtaş ise, ziyaretten duyduğu memnuniyeti dile getirerek, vatandaşların devlete ulaşmasında ilk kapının muhtarlar olduğunu dile getirmiştir. Vali Büyük, "Muhtarlarımız görev yaptıkları mahallelerde vatandaşlarımızın sorunlarının ve taleplerinin karşılanması konusunda devlet ile vatandaş arasında köprü görevi görerek, kamu ve yerel yöneticiler ile görüşüp, vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını karşılamak için çalışmaktadırlar. Bu sebeple Muhtarlarımızın talepleri kendi talepleri değil, vatandaşlarımızın talepleridir. Bir kez daha sizleri İlimizde görmekten duyduğum memnuniyetimi belirtiyor, şahsınızda kentimize gelen tüm muhtarlarımıza hoş geldiniz diyor, selam ve saygılarımı iletiyorum" şeklinde bir konuşma yapmıştır.

1.7. ÇALIŞTAY AÇILIŞI VE KONUŞMALARI

Çalıştayın açılışına Adana Milletvekili Zülfikar İnönü Tümer, Adana Milletvekili Fatma Gül Demet Sarı, Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu Başkanı Hüseyin Akdeniz, Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu Kadın Kolları Başkanı Dilek Tez, çeşitli belediyelerin ve siyasi partilerin temsilcileri, muhtarlar ve konuklar katıldı. Çalıştayın açılış konuşmasını Ka.Der Adana Şube Başkanı Hanife Küçükyılmaz yapmıştır.

Hanife Küçükyılmaz konuşmasında: "Kadınlarımızın seçme seçilmeleri açısından kadın muhtarlarımız ile yapacağımız çalıştay sonunda bir rapor hazırlayacağız. Kadınlarımızın her konuda ön planda tutulması için birçok çalışmalarımız olmasına rağmen ve şu anda Türkiye'nin 81 vilayetinde kadın muhtarlarımızın az olması şunu gösteriyor ki daha fazla özveri göstermemiz gerekiyor"

"Çünkü kadınlarımızın seçilmeleri için daha fazla aday gösterilmesi açısından Ka.Der olarak desteklemeye devam edeceğiz. İki gün sürecek çalıştay sonunda çıkaracağımız rapor bizim için çok önem taşıyor. Bu yüzden TMUHK (Türkiye muhtarlar konfederasyonuna, Çukurova Üniversitesine değerli hocam İsmail Güneş ve kolaylaştırıcı olarak görev yapan sevgili öğrencilerine ve Çukurova belediyesine vermiş oldukları desteklerden dolayı çok teşekkür ederim ve tekrar hoş geldiniz diyorum" diyerek konunun önemine dikkat çekmiştir.

Daha sonra söz alan Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu Kadın Kolları Başkanı Dilek Tez de, "En büyük minnettarlığımız, kadına birçok modern ülkeden önce seçme ve seçilme hakkını veren Mustafa Kemal Atatürk'e dir. Kadın kadının kurdu değil, kadın kadının yurdu olmalı, desteği olmalı" dedi.

TMUK (Türkiye muhtarlar Konfederasyonu Genel Başkanı Hüseyin Akdeniz "Türkiye Kadın Muhtarlar Çalıştayı'nın başarılı olacağına ve Adana'nın ev sahipliğinde böyle bir toplantının ülke genelinde ses getireceğine inanıyorum'' dedi. Akdeniz konuşmasına şöyle devam etti. Türkiye Muhtarlar konfederasyonu muhtarların sorunlarını ilgili organlara duyurmak için her alanda faaliyetini sürdürmektedir. Elbette siyasi yaşamda kadın yeri çok önemlidir. Özellikle muhtarlık müessesesi içinde kadın muhtar sayımızın % 1.2'lerde olması elbette düşündürücüdür. Bugün Türkiye genelinde 50.373 muhtarın sadece 674'ü kadın muhtardır. Evet, belki şu denilebilir bir önceki dönemde 412 alan kadın muhtar sayısı %50 artışla bu seviyeye yükseldi. Ancak genel muhtar sayısı düşünüldüğünde bu artışın yeterli bir artış olduğu asla söylenemez. O halde biz muhtarlar yerel yönetimin bu en alt basamağı olan muhtarlık müessesesinde kadın muhtarlarımızın sayısını daha üst seviyelere çıkartmalıyız. Bu gün bu salonda yapacağımız çalıştan bunun için önem taşımaktadır.

Kadının ve gençlerin içinde olmadığı hiçbir hareket asla başarılı olamaz. Toplumları başarıya taşıyacak olan da budur. Atatürk'ün dediği gibi ''Bir toplum, bir millet erkek ve kadın denilen iki cins insandan meydana gelir. Mümkün müdür ki, bir toplumun yarısı topraklara zincirlerle bağlı kaldıkça, diğer kısmı göklere yükselebilsin'' Hayatın her alanında olduğu gibi kadınlarımıza da yerel siyasette alanlar açmak durumundayız. Türkiye muhtarlar konfederasyonu kendi bünyesi içinde kadına verdiği önemi her daim göstermiştir. Kurumun Genel sekreterlik görevinde bir kadın arkadaşımızın görev yapması bunun en güzel örneğidir. Biz erkekler yeter ki kadınlarımıza cesaret duygusunu verelim. Bu yüzden kadınlarımızın ön plana çıkması ve aday olmaktan ziyade cesaret etmeleri gerektiğini aşılamak bile bir başlangıç oluşturacaktır" dedi.

ÇÜ İİBF Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. İsmail Güneş, kadının üç temel yoksunluğunun bulunduğunu bildirdi ve bunların; ekonomik, sosyal ve temsil alanlarında olduğunu anlattı. Güneş, söz konusu yoksunlukların toplumun gelişimini yavaşlattığını söyledi. Türkiye'de 8 ilde kadın muhtar bulunmadığını, 40'ı aşkın şehirde ise kadın milletvekili olmadığını açıklayan Güneş, dünyada kadın temsili konusunda Türkiye'nin 145 ülke arasında, 130'lu sıralarda bulunduğunu ifade etti.

Bu tabloların değişmesi gerektiğini vurgulayan Güneş, "Kadın temsilinde dünyadaki ortalama oran yüzde 22 dolayındadır. Dünyada geleceğe dönük tahminler bu hızla 2080 yılından önce eşitlikçi bir noktaya ulaşamayacağımızı gösteriyor. Bu oranlar yerel yönetimlerden başlayarak değişmelidir. Bu ortak kaderimizdir. Ortak kaderimizi değiştirmek için buradayız. Bu çalıştayın sonuçlarını da kamuoyuyla paylaşacağız" şeklinde konuştu.

CHP Adana Milletvekili Zülfikar İnönü Tümer ise kadın muhtarlarının az olması ve kadınlarımızın kontenjanlarının çoğalmasını isteyerek önümüzdeki seçimlerde artacağına inandığını belirtti. CHP Adana Milletvekili Zülfikar İnönü Tümer konuşmasına söyle devam etti: "Mustafa Kemal Atatürk'ün kadınları birey sayması ve ona uygun kanunlar çıkarması sonucu bugün bu toplantıyı düzenleyebiliyoruz. Kadını ve erkeği eşit sayan büyük önderimizi rahmet ve saygıyla anıyoruz. Kız çocuklarımızın eğitimden yoksun bırakılması sorunları büyütüyor. Ka.Der bu konularda çok önemli çalışmalar yapıyor. Bakın Suudi Arabistan'da kadının araç kullanması, sinemaya gidebilmesi yeni yeni dile getirilebiliyorken, Mustafa Kemal Atatürk Cumhuriyetin ilk yıllarında kadınımıza seçme ve seçilme hakkı verdi. Bunun değerini iyi bilmeliyiz. "dedi.

”Kürsüye gelen AK parti Adana Milletvekili ve önceki dönem Çevre ve Şehircilik Bakanı Fatma Güldemet Sarı ise “Değerli kadın muhtarlarımız seçimle gelerek mahallelerimizin dip noktasındasınız. Kadın muhtar olmanın iki kat daha fazla sorumluluğu oldu. Siz muhtarlığınız haricinde mahallenizdeki kadınların sesi oluyorsunuz. Kadınlar ile omuz omuza hep beraber sorunları çözüyorsunuz.

Muhtar adayı veya belediye meclis üyesi olmak için kadın olarak mimar olmak gerekmiyor ve ben buna inanmıyorum. Çünkü biz kadın olarak çok farklı misyonumuz ve vizyonumuz var. Sorunların ne olduğunu biliyoruz ve yaşam faktörlerimiz bunu gösteriyor. Türkiye’deki muhtarlarımızın sayısı sadece 674’si kadın. İnanıyorum ki önümüzdeki dönemde kadın adaylarımızın çoğalacağına ve kadın muhtarlarımız %50 varacağından eminim. Buradan şunu da söylemek isterim Ak parti hükümeti olarak muhtarlarımızın maaşlarını yükselttik ve sağlık primlerini de devletimiz yatırarak bir ilerleme kaydettik. Muhtarlara verdiğimiz önem ise Sayın Cumhurbaşkanımızın şu ana kadar 41 toplantı yaparak sorunlarını çözmeye çalışmasıdır. AK Parti hükümeti olarak muhtarlarımızı önemsiyoruz ve kadın muhtarlarımızın bu çalıştay sonucunda güzel bir sonuç çıkmasını bekliyorum” dedi.

Çalıştayın ikinci gününde ise Akdeniz Muhtarlar Federasyonu ve Hatay Muhtarlar Derneği Başkanı Mahmut Gülcü ise yaptığı konuşmada “Muhtarlıklarla ile yerel yönetimler arasındaki yakın ilişki kurmanın zorunluluğuna değinerek bizler belediye başkanlarımız olmadan bir adım mesafe alamıyoruz. Adana’ya birçok kez gelip gittik. Kendimizi evimizde gibi hissettik.” diyerek teşekkürlerini dile getirdi.

Çukurova Belediye Başkanı Soner Çetin ise “Kadın Adayları Destekleme Derneği (Ka.Der) Adana Şubesi, Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu ve Çukurova Üniversitesi’nin

işbirliği ile bugün gerçekleştirdiğimiz bu çalıştay'a katkı sunmuş olmanın haklı gururunu yaşıyoruz.

Bizler katılımcı, şeffaf, hesap verebilir bir belediyecilik yapıyor, haftanın bir günü halk günü yaparak halka faaliyet raporu sunuyoruz. Yaptığımız birçok projemiz, Türkiye'nin değişik yerlerindeki belediyeler tarafından örnek alınıyor ve takip ediliyor. Bununla da gurur duyuyoruz… Siz değerli muhtarlarımız, bizimle halkımız arasında köprü görevi gören çok önemli bir görev icra ediyorsunuz. Dünyanın en demokratik yöntemiyle iş başına geliyorsunuz. Göreve geldiğimiz günden bu yana, kendine ait bir Temizlik İşleri Müdürlüğü, Park Bahçeler müdürlüğü, Yol işleri ve Fen İşleri Müdürlüğü olmayan ve bütün silahı yerel yöneticilerle uyum içinde çalışmak olan muhtarlarımızın elini güçlendirdik ve vatandaşa bu zamana kadar hiç mahcup etmedik" dedi.

Açılış konuşmalarının ardından verilen çay ve kahve molasında konuklar sohbet etme şansı bulurken Genel Koordinatör Güneş başkanlığında toplanan kolaylaştırıcı grubu, daha önceden yaptığı masa yerleşim planlarını son kez gözden geçirerek gerekli güncellemeleri yaptı. Çalıştay davetlerimize gelen yanıtlar sonucu katılımcı listeleri kolaylaştırıcılar tarafından sınıflandırıldı ve uzmanlık alanı, işbirliği olanakları, kentleri, meslekleri, yaş, cinsiyet, ilgi alanlarına göre mümkün olduğunca farklılıkları içerecek şekilde masa oturum düzenlemeleri yapıldı. Konuklar bu listelere göre önceden belirlenen 10 farklı masada yerlerini aldılar.

Y.Doç.Dr. İsmail Güneş'in yöntem konusundaki açıklamalarını takiben masalarda oluşturulan gruplar masa yöneticilerinin ve kolaylaştırıcıların yerlerini almasını takiben çalışmalarına başladı.

İİBF Maliye Bölümü öğrencileri masalarda asistanlık, kolaylaştırıcı hizmetlerini sundular. Katılımcılar masa temsilcisinin yönetiminde görüşlerini ifade ederek tartışma şansı buldular. Katılımcılar saptadıkları konuları tek tek yazarak listelediler. Masalarda yapılan konuşmalar masa yöneticilerinin onayıyla ana hatları ile görevli kolaylaştırıcılar tarafından yazılı ortama aktarıldı. Elde edilen veriler içeriklerine göre sınıflandırmaya tabi tutuldu ve diğer masalardan gelen verilerle birleştirildi. Farklı masalardan gelen bilgiler birleştirilmiş, benzerlikler ayıklanmış ve söylemler haline getirilerek sizlerle bu kitapta paylaşılmıştır.

1.8. ÇALIŞTAYIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Katılımcılar çalıştayın programı ve yürütülme koşulları konusunda olumlu görüşlerini bildirmişlerdir. Çalıştaya katılan farklı şehirlerden gelen muhtarlar, Adana'dan katılan sivil toplum temsilcileri, Ka.Der üyeleri ve Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu katılımcıları, üniversiteli gençlerden oluşan kesimlerden kişiler birbirleriyle tanışma ve iletişim kurma olanağı bulmuştur. Oldukça verimli görüş alışverişleri gerçekleşmiştir. Bilgi ve deneyim paylaşımı bakımından önemli katkılar yapmıştır. Çalıştaya devam oldukça yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Çalışma grubunda yapılan faaliyetlerin katılımcı olarak yürütülmesi herkesin fikrini rahatça ifade etmesine olanak sağlamıştır. Bu konuda masalarda görevli yöneticilerin tutumları ve yönetme şekilleri hakkında katılımcılardan oldukça olumlu dönüşler olmuştur. Aynı şekilde katılımcıların istekli ve aktif katılımlarda bulundukları masa yöneticilerinin raporlarında da yer almıştır. Söz alan tüm katılımcılar büyük bir samimiyetle konuyu ele almış ve görüş ve düşüncelerini net ve açık olarak dile getirmiştir.

Çalıştaylarda genellikle mevcut durumu tespite dönük bölümde daha yoğun katılım gerçekleştiği ve öneri ve çözüm kısımlarının daha düşük düzeyde veya benzer önerilerle sınırlı kaldığı deneyimlerimizden çıkardığımız bir sonuçtur. Ancak bu çalıştayda her iki konuda da katılımcılar aktif katılım göstermişlerdir. Çalıştaya önemli katkılar sunmuştur. Genelde birlikte ve eşitlikçi yaşamın önemi ve gerekliliğine vurgular sıklıkla yapılmıştır.

Çalıştaya katılımcı muhtarlar dışında ili oluşturan dinamikler ve medyanın yoğun ilgisi olmuştur. İlimizdeki değişik belediye temsilcileri, siyasi partilerin kadın kolları veya il ilçe temsilcileri çalıştay süresince salona ziyarette bulunmuşlardır.

Katılamadığı halde iyi niyet mesajlarını ileten kişiler olmuştur. Açılışta Adana Milletvekilleri Fatma Güldemet Sarı ve Zülfikar İnönü Tümer katılım sağlayarak katkı yapmışlardır.

Yasa ve yönetmeliklerde hakların tanınması olumlu olmakla beraber asıl olanın yasa ve yönetmeliklerin gereklerini uygulamak olduğu çalıştayda sıklıkla vurgulanmıştır. Özellikle geleneklerden veya kalıplaşmış düşüncelerden kaynaklanan eşitsizliklerin ortadan kaldırılması talebi tekrar edilmiştir. Katılımcıların en yoğun şikâyet ettikleri alan erkek egemen bakış açısının siyaseti şekillendirmesi olmuştur. Buna karşın bu yapıyı değiştirme konusunda kadınların yeterince cesur ve organize şekilde hareket etmedikleri eleştirisi yapılmıştır. Kadınlarının sosyal ve ekonomik yaşamda artan önemine rağmen mevcut durumun arzu edilen durumun çok uzağında olduğu ve bunun siyasete de yansımalarının olduğu vurgulanmıştır. Kadınların eğitim sorunları ve yeterli ekonomik güce sahip olmamasının sorunun en temel nedenleri arasında yer aldığı belirtilmiştir.

Çalıştayın ana amaçlarından bir tanesi karar ve uygulama süreçlerinde birlikte hareket ederek kadınlarının sosyal, kültürel, siyasal, ekonomik alanlardaki sorun ve isteklerinin dile getirilmesi; gerek bu konudaki engellerinin ortadan kaldırılması gerekse kamuoyunda farkındalık yaratılarak konuya bakış açılarında köklü değişimler gerçekleştirilmesidir.

Yerel siyaset, siyasetin ana giriş kapısıdır ve mahalle yönetimleri bu anlamda kadınlara en yakın yönetim kademesidir. Yerel siyasette kadın muhtarların sayısının artması toplumsal kalkınmaya, eşitlikçi yaklaşımlara ciddi katkılar yapacaktır.

Bu kitap çalıştayın ana vurguları üzerine kurgulanmıştır. Toplumumuzun ilerlemesi, arzu edilen düzeylere erişebilmesi için paydaş konumunda olan, sorundan etkilenen kadınları ve

uygulayıcıları bir araya getirerek bilimsel bir bakış açısıyla durum tespiti yapmayı, uygulamacılara ışık tutmayı amaçlamaktadır.

Çalıştayın ortaya koyduğu sonuçlar, tespitler ve öneriler tüm kurum ve kuruluşlarımızı yakından ilgilendirmektedir. Sonuçların sadece çalıştay ile sınırlı kalmasını arzu etmiyoruz. Bu nedenle konunun toplumun her kesime anlatılması, farkındalık yaratılması ve uygulamalarda toplumsal destek aranması gerekmektedir. Çalıştay konuya taraf olan her kesimin aktif ve doğrudan söz sahibi olduğu katılımcı bir anlayışla düzenlenmiştir. Çalıştay sonuçlarını ifade eden bu kitap konuyla ilgili tüm kesimlerle paylaşılacaktır.

Amaç buradan çıkacak sonuçları tüm toplum ile paylaşmak ve geleceğe ışık tutacak adımlar atmaktır. Eşitlikçi yaklaşımların önüne konan her türlü engel toplumdan dışlama anlamı taşır. Şundan çok eminiz toplumsal değişim, zamanın ruhu, insan aklı ve onuruna yakışmayan her türlü eşitsizlik zaman için sorgulanacaktır. Çalıştay sonuçlarının her şeyden önce "fırsat eşitliği sağlayıcı standartların uygulamaya koyulmasına yardımcı olmasını umut ediyoruz. Katılımcılığın gerek sayısal gerekse nitelik olarak yüksek oluşunu oldukça önemsiyoruz. Sorunu yaşayanların ve sorunlara çözüm bulmakla yükümlü olanların bir araya gelerek çözümler araması önemsenmesi gereken bir girişimdir. Böylesine iyi niyetli çabaların önümüzdeki yıllarda olumlu geri dönüşleri olacaktır. Bu ise toplumumuzun standartlarını, refahını ve kalitesini yükseltecektir. Bu alandaki çalışmalar toplumumuzun ideallerine erişmesi, ortak karar verebilme, toplumsal faydası yüksek olan alanlarda ortak üretim yapabilme yeteneğini geliştirmesi, cinsiyet ayrımcılıklarına son verme, eşitlikçi yaklaşımların hâkim kılınması yönünde önemli bir adımdır. Uzun vadeli ve geleceğe dönük bir bakış açısının yerleşmesine katkı yapacaktır. Sorunlara sağlıklı ve objektif tespitler

yapmak sorunların ortadan kaldırılmasının en etkin yoludur. Bu nedenle çalıştaya destek sunan tüm kesimlerin katılımda istekli olmaları, uygulayıcı olan dernek yönetimimizin bu konudaki kararlılığı bizleri eşitlikçi, temsil edilebilir, refahını artırmış çağdaş ve yaşanabilir bir toplum idealine biraz daha yaklaştıracaktır. Hiçbir medeni toplum sosyal yaşamda, ekonomik yaşamda, siyasal yaşamda kadını dışlayarak başaramamıştır. Bizlere düşen görev ideal olana ulaşma yönünde çaba göstermektir.

1995'te Pekin'de toplanan Dünya Kadınlar Kongresi'nin sonuç bildirgesinde "Kadının ilerlemesi ve kadın-erkek eşitliğinin sağlanması bir insan hakları sorunudur ve sosyal adaletin bir şartıdır ve sadece bir kadın konusu olarak görülmemelidir. Bunlar, sürdürülebilir, adil ve kalkınmış bir toplum inşa etmenin tek yoludur. Kadının güçlendirilmesi ve kadın-erkek eşitliği, bütün insanlar için politik, sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel güvenliği başarmanın ön koşuludur" denilmekte ve kadın-erkek eşitliği her şeyden önce bir insan hakları sorunu olarak görülmektedir. Çalıştayda çıkan sonuç ta konuya temel insan hakkı olarak bakmak yönündedir.

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL SİYASET ve KADIN

2.1. MUHTARLIĞIN TARİHÇESİ

Sultan 2. Mahmut Osmanlı devletinin oldukça bunalımlı bir döneminde otuz bir yıl tahtta kalmıştır. Balkanlarda imparatorluğun dağılma sürecinde bir yandan iç ayaklanmalar devam ederken diğer yandan gerçekleştirdiği reformlar nedeniyle bazı kesimlerce" gavur padişah" diye anılmıştır. Batılılaşma sürecinin önemli adımlarını atan 2. Mahmut döneminde Vaka-i Hayriye olayı sonucu Yeniçeri Ocağı'nı kaldırmıştır. Modern ordu kurulması, eğitim sisteminin değiştirilmesi, kıyafet değişikliği, nüfus sayımı, yeni bir bakanlar kurulu ve meclis kurması, gazete çıkarması, posta idaresini kurmak ilköğretimin zorunlu kılınması, ilk modern tıp okulu ve harp okulunun kurulması gibi yenilikler ile tarihte yerini almıştır.

Ancak siyasi koşullar bu yeniliklere rağmen taşrada devlet otoritesinin tesis edilememesi sonucunda adeta devlet içinde devlet oluşmuş ve Rumeli, Mısır gibi yerlerde güçlü beylikler ortaya çıkmıştır. İmzalamak zorunda kaldığı kaldığı Sened-i İttifak anlaşması ile ayanlar adeta bağımsızlıklarını ilan etmiş ve II. Mahmut bu durumu kabullenemeyerek ilk fırsatta ayanlara karşı savaş açtıysa da düzeni tamamı ile tesis etmek mümkün olmamıştır. Sultan II. Mahmut'un konumuz açısından yaptığı en önemli yenilik ise taşra idaresinde tımar teşkilatını kaldırması ve eyalet sisteminin vilayet sistemine doğru dönüşmesidir.

Taşrada valilerin elindeki birçok yetki alındığı gibi kendilerine maaş bağlanmak suretiyle memur durumuna getirilmişlerdir. Muhtarlık önce Müslüman köy ve mahallelerde kurulmuştur. Gayr-i Müslimlerin yaşadığı yerlerde ise, muhtarların yürüttüğü vazifeleri yerine getirmek üzere kâhyalar atanmıştır. Muhtar ve kâhyalar yaptıkları iş karşılığında bazı vergilerden

muaf tutulmuşlardır. Tanzimat'tan sonra vergi muafiyetinin kaldırılması üzerine muhtarlara maaş bağlanmıştır (Akyıldız, 2006: 20).

İstanbul'dan başlamak üzere halkın hükümetle olan ilişkilerini düzenlemek için bu dönemde muhtarlık idaresinin 1829 yılında İstanbul'da kurulduğunu görüyoruz. Türkiye'de muhtarlık adı altında ilk örgüt 1829 yılında "Bilad'ı Selase" (İstanbul, Üsküdar ve Eyüp) mahallelerinde kurulmuştur (Çadırcı,1970:409).

Muhtarlık teşkilatının ilk defa İstanbul'da kurulmasının siyasi nedenleri bulunmaktadır. 1826'da Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması ile İstanbul'da oluşan otorite ve güvenlik boşluğunun aciliyetle giderilmesi gerekiyordu. Kolluk görevlerini de Yeniçeriler yerine getirmekteydi. Mahalle imamlarının görevleri yapmadaki yetersizlikleri yeni arayışları hızlandırdı. Mahallenin sorumlusu olan imamın padişah tarafından atanması, kendisine "Berât-ı Şerif" verilmesi anlamlıdır. Devletin en üstündeki otoritesi ile en alttaki otoritenin böylesine ilişkilendirilmiş olması dikkat çekicidir (Bal, Aygül, Uysal:2012:19).

Mahalle, Osmanlı kentlerinde örgütlenmenin temelini oluşturur. Mülkî, beledi ve adlî teşkilâtın ilk basamağı niteliğindedir. Bu anlamı ile kentle bütünleşiktir. Mahallede okul, medrese, ibadet yerleri, meydan, çeşme, pazar, kahvehanesi, ahşap evleri, dükkânları, mezarlıkları, hamamı, tulumbası, gece bekçisi, ahlak zabıtası ve küçük işleri halleden sulh hâkimi ile sakinlerinin günlük hayatını bütünüyle kuşatan bir kurumdur (Bulut, Kara:2011:6-7).

Muhtarlık teşkilatı II. Mahmud döneminde kurulmadan önce Osmanlı şehirlerinde mahalle yönetiminden imamlar sorumluydu. Gayri Müslimlerin bulunduğu mahallelerde ise din adamları (haham veya papaz) bu sorumluluğu yerine getiriyordu. Hahamlar hahambaşına, papazlar patrikhaneye

bağlıydılar. İmamlar ise padişah beratı ile tayin ediliyor ve beldenin mülki amiri olan kadının temsilcisi olarak görev yapıyorlardı (Bal-Aygül-Uysal-Oğuz, 2012). Dini görevlerinin yanında mahalle yönetiminde görev alan imamlar muhtarlık teşkilatı kurulduktan sonra asli görevlerine dönerken muhtara kefil olmak, yardımcı olmak gibi sorumluluklarını sürdürmüşlerdir. Tanzimat'ın ilan edildiği sıralarda imamlar mahallede belirli bir görev ve yetki sahibi olarak varlığını korumuştur (Özdemir, 1986:173; Ortaylı, 2000:108).

Her mahallede iyi huylu ve becerikli mahalle halkından iki kişi oybirliği ile muhtar seçilmiştir. Bunlardan birine "muhtar-ı evvel", diğerine "muhtar-ı sanî" denilmiştir (Ortaylı:2000:110).

Muhtar-ı evvel ve muhtar-ı sanî şeklinde halkın oyuyla seçilen bu kişiler adına Darphane'de mühürler hazırlanarak kendilerine gönderilmiştir. Bu kişilere mahallenin güvenliği, doğum ve ölüm, mahalleye gelen ve gidenlerin kayıtları vergilerin tahsili, merkezin emir ve yasaklarının taşrada uygulanması gibi görevler verilmiştir. Tanzimat'ın hemen sonrasında muhtarlara düzenli maaşlar da bağlanmıştır (Eryılmaz:220).

Muhtarlar, gelenlerin mürur tezkerelerine bakar, eğer gelen kişi mahalleye yerleşecekse kefil şartıyla mahalleye kabul edilirlerdi. Genelde mahalle muhtarlarının, gelen kişilere kefil oldukları da görülmektedir. Ayrıca mahalleye yeni gelen kişi mahalle defterine kaydedilirdi. Mahalleden ayrılacaklar da muhtarın bilgisi dâhilinde ayrılırlardı. Mahalle veya köyden bir yere seyahate gitmek isteyenler muhtardan bir pusula almak zorundaydılar. Muhtarlar mahallede, ölen, başka mahalleye göçenlerin adlarını mahalle defterine kaydettikleri gibi aynı zamanda Defter Nâzırı'na da bildirmek zorundaydılar. Devletin vatandaşla ilişkilerinde birinci derecede rol alan muhtarlar aynı zamanda köyü ilgilendiren başta vergi tespiti ve tahsili gibi önemli konularda da mahalle veya köy halkını temsilen hazır bulunurlardı (Bal, Uysal, vd, 2012:18).

Muhtarlar yanında köyün büyüklüğüne göre üç kişiden 12 kişiye kadar seçimle iş başına gelen ihtiyar heyetleri muhtarlara yardımcı olmak üzere görevlendirildi. Bu süreçte muhtarlar daha önceki dönemlerde mahalle imamları ve âyânların görevlerini yerine getirmeye başladılar. 1871 Nizamnamesi ile 20 hane üzerindeki köylerde ikinci muhtar seçilmesi kabul edildi. 18 yaşını dolduranlar bir yılda yapılan muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerine katılabildiği gibi muhtar seçilmek için 30 yaş ve 100 kuruş yıllık vergi verme şartı bulunmaktaydı. Muhtarlar şehirlerde güvenliğin sağlanması ve nüfusun denetim altında tutulması için önemli yetkilerle donatıldı (Sarıköse, 2017:338).

Sultan II. Mahmud'la birlikte köy ve mahalle muhtarlarının seçimle atanması uygulaması Meşrutiyet'e gidişte önemli bir aşama olarak kabul edilmektedir. Gayr-i Müslim mahalle ve köylerinde idari anlamda bir değişiklik yapılmamış, eskisi gibi papaz ve kocabaşılar görevlerini devam ettirmişlerdir. Gayr-i Müslim mahallelerindeki idari yapı 1864 "Vilâyet Nizamnamesine" kadar devam etmiştir.

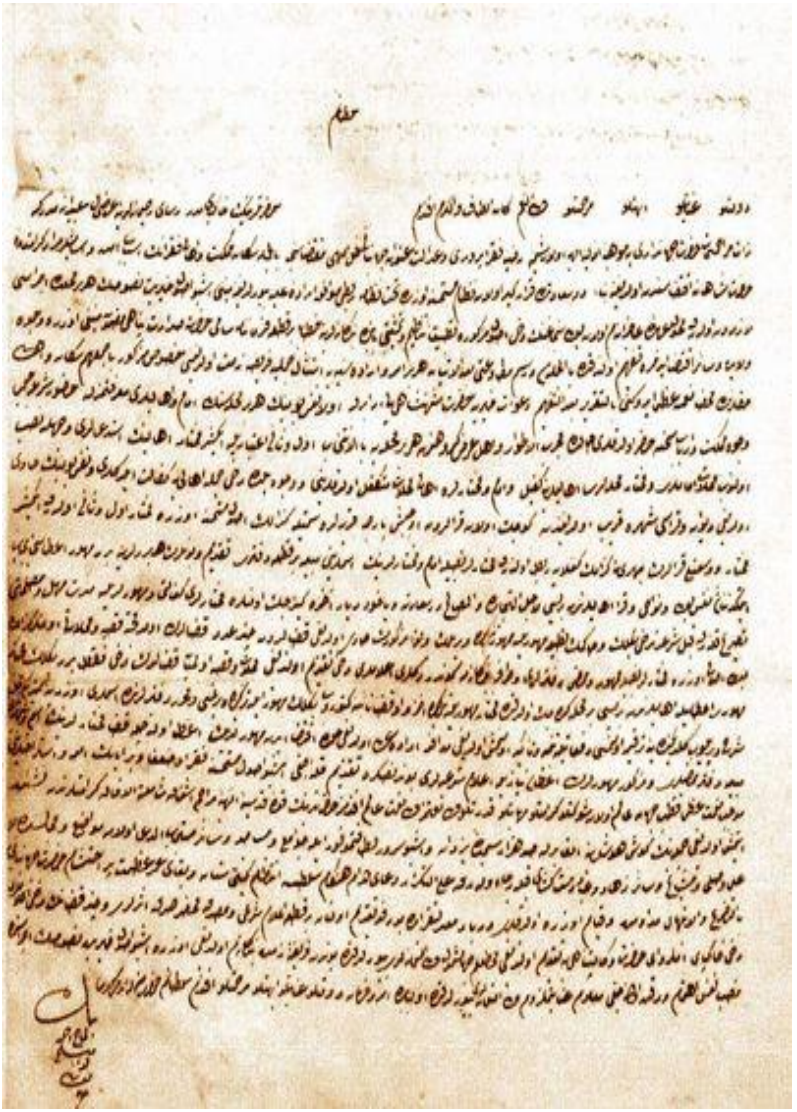
İstanbul dışındaki şehir ve kasabalarda muhtarlıkların kurulması 1833-1836 yıllarına rastlamaktadır. İlk defa Kastamonu mahalleleri ile sancaklarında muhtarlık teşkilatı kurulmaya başlanmıştır. Kastamonu'ya bağlı Taşköprü âyanının kaza halkına zulmetmesinden dolayı âyandan memnun olmayan Taşköprü halkı, Kastamonu Mütesellimine şikâyette bulunmuştur. Mütesellim, herhangi bir beylerbeyi ve sancakbeyinin görevi nedeniyle eyalet veya sancağında bulunmadığı sırada kendisine vekalet etmek üzere yerine bıraktığı ya da gönderdiği vekildir. Bugünkü anlamı ile kaymakamlık görevidir. Mütesellim halkı âyanın zulmünden zor kullanarak kurtarmış ve bu olaydan sonra yeni bir âyan seçme yoluna gitmemiş, onun yerine İstanbul mahallelerinde kurulan mahalle muhtarlığı teşkilatını kurmuştur. Kastamonu'da mahalle muhtarlığının kurulmasını uygun bulan

dönemin padişahı II. Mahmut' un emriyle tüm ülke genelinde mahalle muhtarlığı teşkilatı kurulmaya başlanmıştır (Çadırcı, 1970: 410- 412). (Çadırcı, 1991: 38) (Ballı, Aygül vd.2012).

Ankara, Sivas, Aydın ve diğer Anadolu vilayetlerinde teşkilatın aynı yıl içinde kurulduğu belgelerle doğrulanmaktadır. Karaman Eyaletinde gecikme olması üzerine Padişah ikinci fermanını göndererek muhtarlık teşkilatının derhal kurulmasını istemiştir. Bu ferman 26 Eylül 1835 tarihini taşımaktadır (Özdemir,1986:172; Çadırcı, 2007:18).

Seçim" kavramı ile 1876'da ilân edilen Birinci Meşrutiyet'in ilânının hemen ardından yapılan Meclis-i Mebusan, yani o zamanın Millet Meclisi seçimleri ile başladı zannedilir ancak Türkiye'de seçimlerin geçmişi 1830'lara, İkinci Mahmud'un zamanına kadar gider. Bu konuda arşivlerimizde bulunan en eski bilgi, 1833'ün sonunda Kastamonu'nun Taşköprü ilçesinde yapılan muhtarlık seçimleri ile ilgilidir, en eski kayıt da Bolu'da yine 1830'lardaki bir muhtar seçimi belgesidir. Türkiye'de ilk seçim o tarihten 43 sene önce, II. Mahmud'un hükümdarlığı zamanında taşra vilâyetlerinde muhtarları belirlemek için yapılmıştır ve Türkiye'nin seçim tarihi zaten genel değil, mahallî seçimlerle başlar. Eyaletlerde ve sancaklarda meclisler oluşturularak halkın ileri gelenlerinin bu meclislere alınması tebaanın yönetime katılması bakımından önemli bir adımdır, üstelik mutlakiyetten meşrutiyete giden yolda önemli bir gelişme demektir. Meclis üyeleri her sene İstanbul'a gelerek sıkıntılarını o zamanın Danıştay'ı olan Şûrâ-yı Devlet'e bildirir ve meseleler burada müzakere edilirdi.

1830'larda Bolu'da yapılan muhtarlık seçimi hakkındaki bu belge, seçimler konusunda arşivlerimizdeki en eski kayıttır (Bardakçı 24-05-2015).

1908 yılında ilan edilen İkinci Meşrutiyetin ile muhtarın asayiş ve güvenliğin sağlanması için yaptığı görevler elinden alınmıştır. Bu gelişme, mahalle muhtarlığının eski önemini kaybetmesine sebep olmuştur. 1864 tarihli Tuna Vilayeti

Nizamnamesiyle tam bir yerel yönetim haline getirilen mahalle muhtarlığı, 1908 yılındaki değişiklik sonrasında, 1913 yılında çıkarılan *İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanununu* ile hukuki olarak kaldırılmasına rağmen fiili olarak devam etmiş ve cumhuriyetin ilanından sonra da varlığını sürdürmüştür. 1 Ocak 1934 tarihi itibariyle fiili olarak da kaldırmış ve muhtarlıklarının yaptığı işler belediye ve merkezi idareler arasında paylaştırılmıştır. Ancak hizmetlerin işlevsel olarak bu idareler eliyle yürütülemediği tespit edilince mahalle muhtarlığı 1944 tarihli 4541 sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun ile yeniden kurulmuş ve 2005 yılına kadar aynı statüde devam etmiştir (Arıkboğa, 1999; 112; Eryılmaz, 1988: 474).

2005 yılında 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda mahalle ve mahalle muhtarlığıyla ilgili düzenlemeler yapılmış belediye ile mahalle muhtarlığı ilişkilendirilmiş oy hakkı olmadan mahalleyi ilgilendiren konuların görüşüldüğü belediye meclisinin ihtisas komisyonları toplantılarına ve kent konseylerine katılma hakkı verilmiştir (Bulut 2011:8.)

7 Temmuz 2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunun 3. maddesinde mahalle "belediye sınırları içinde yer alan, ortak ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idari birim" olarak tanımlamıştır. Mahalle idaresinin tüzel kişiliği olmadığı için kamu tüzel kişiliği sıfatından kaynaklanan yetkileri kullanması söz konusu değildir. Yani hukuki işlemler yapamaz, hak ve borç altına giremez, mahkemeler önünde davacı ve davalı olmaz, kamulaştırma yapamaz. Tüzel kişiliği olmayan mahallenin bütçesi de yoktur (Gözler,2007:205); (Bulut,2001:34).

Üzülerek belirtmemiz gerekiyor ki mahalle muhtarlığı kamu yönetimi sistemi içerisinde önemli bir yere sahip değildir. Tüzel kişiliğinin olmaması beraberinde bütçesi olmamasını ve

personel eksikliğini doğurmaktadır. Hiyerarşik düzen içinde denetlenir ve halkın oyları ile seçilmesine rağmen mülki idari sistemi içinde yer almamaktadır. Aslında yerel idare özellikleri göstermesine rağmen çoğu kez merkezi idarenin yardımcı birimi olarak değerlendirilmektedir. Oysak mahalle muhtarlığı çağdaş fonksiyonlar açısından merkezle yerel arasında bir köprü, yönetilenle- yönetenler arasında ilişkiyi sağlayan bir ara kurum niteliği taşımaktadır. Ana fonksiyonu mahalle sakinlerinden gelen istekleri de kurumlara aktarmaktır (Bulut, 2011: 47; Eryılmaz, 1988: 474; Geray, 1995: 36; Taylan, 1992: 54).

Muhtarlıklar, kuruluşundan bu yana ikili bir temsil rolü üstlenmişlerdir. Yerel halkın, bulundukları yerde devletin temsilcisi rolünü üstlenerek kamusal nitelikteki bazı mahalli görevleri yerine getirmektedir. Günümüzde muhtar, köy ya da mahallenin yasalarla tanımlanmış ortak işlerini yürütmek, sorumluluk alanındaki konularda görüş bildirmek ve mahalleyi temsil etmek üzere, o birimde ikamet eden yurttaşlarca seçilen kişidir. 25 yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir. 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 11. maddesinde belirtilen sakıncaları taşımamak şartıyla 25 yaşını dolduran her Türk vatandaşı belediye başkanlığına, muhtarlığa, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeliğine seçilebilmektedir. Üstlenmiş oldukları mahalli nitelikteki görevlere karşın kuruluşlarından itibaren muhtarlıklar siyasi bir mevki olarak görülmemiş, bu nedenle de muhtarlığa adaylık siyasal partilerden bağımsız olarak gerçekleştirilmiştir.

2.2. KADINLARIN SEÇME VE SEÇİLME HAKKINI ELDE ETMESİ

II. Meşrutiyetin ilanıyla birlikte kadının siyasete ilgisi de gözlemlenebilir hale gelmişti. Kadının toplumsal alana ilgisi, zamanla siyasal alana da yansımaya başladı. Bu durumu değerlendiren İttihat Terakki, kadını siyasete katma yolunda "İttihat ve Terakki Kadınlar Şubesi"nin kurulması ve partiye kadın üye kabul edilmesi gibi bazı adımlar attı. 1912 yılında Halide Edib tarafından kurulan, "Tealii Nisvan Kulübü" kadınları sosyal hayata alıştırmaya çalışıyordu ve ilk defa kadın ve erkeğin bir arada yer aldığı konferanslar düzenledi. Ulviye Mevlan tarafından kurulan "Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti" (28 Mayıs 1913) ise Meşrutiyet Döneminin kayda değer kadın kuruluşlarının başında geliyordu ve kadının toplumsal yaşamda yer alması için çalışıyordu. II. Meşrutiyet Dönemi ile başlayan kadının siyasete ilgisi, Balkan Harbi sürecinde daha da artacaktı. Bu sıralarda kadınlar tarafından Darülfünunda konferanslar verildi ve ülkenin karşı karşıya olduğu sorunlara çözüm yolları arandı (Yüceer, 2008:133-135).

3 Nisan 1923 tarihinde Seçim yasasının değiştirilmesinin tartışıldığı oturum yeni Cumhuriyetin henüz kadınların seçme ve seçilme konusunda fikirsel olarak hazır olmadığını net olarak ortaya koyan bir oturuma şahitlik etmiştir. Her 50 bin erkeğe bir milletvekilliği düşmekteydi ve savaşlar nedeniyle azalan erkek nüfus nedeniyle bu rakamın 20 bine çekilmesi isteniyordu. O oturumda Tunalı Hilmi Bey'in kadınların da hesaba katılması yönündeki önerisine meclisin büyük çoğunluğu şiddetli tepki göstermiş ve Tunalı Hilmi Bey 'in konuşmasını bile tamamlamasına izin verilmemişti.

Artık konu toplumun gündemine girmişti. Başta erkekler olmak üzere kadınlar arasında da kadına siyasal hakların tanınması ön koşullu olarak tartışılmaktaydı. Tartışmalarda öncelikle kadının

eğitilmesi gerektiği görüşü öne çıkmaktaydı. Örneğin Latife Hanım, "Türk kadınları için eşit haklara inanıyorum. Bu oy verme ve Büyük Millet Meclisine seçilme hakkı demek ama şuna da inanıyorum ki, eğitim oy hakkından ve kamu hizmetlerinden önce gelmeli. Köylülerin sırtına oy hakkını yüklemek saçma olur" derken; Nezihe Muhittin ise, "Birçok konularda işbaşına geçen hanımlar ancak aydın bir kadın çoğunluğunun seçtikleri olmalıdır." diyordu (Yüceer:2008:133-135).

30 Mayıs 1923'te kadınlar, siyasal haklara giden yolu açmak için faaliyete geçeceklerini duyurdular. 15 Haziran 1923'te Nezihe Muhittin'in başkanı olduğu "Kadınlar Halk Fırkası" kuruldu. Fırkanın kuruluşunun ertesi günü 16 Haziran 1923'te yasal izin almak için valiliğe başvuruda bulundular. Valilikten bu başvuruya bir hafta sonra olumsuz yanıt geldi Partiye izin çıkmamıştı. Gerekçede, henüz siyasal haklarını almamış olan kadınların parti kurmasına yasalarca izin verilemeyeceği ifade edilmişti Bunun üzerine tüzük üzerinde değişiklik yapıldı. İsmi de "Türk Kadın Birliği" olarak değiştirilerek "Dernek" statüsüne dönüştürüldü.

II. TBMM'de tartışmalar biraz daha dengeli gidiyordu. Kadınların oy verilmesi tartışılabilir bir konu halini almıştı. Anayasa'da ve buna bağlı olarak seçim mevzuatında yapılacak değişikliklerin görüşülmesi sırasında Anayasa'nın 10. ve 11.maddeleri "18 yaşını bitiren her Türk'ün milletvekili seçimlerine katılabileceği", "30 yaşını bitiren her Türk'ün milletvekili seçilebileceğini öngörüyordu. Böylece kadın sözcüğü geçmeden "her Türk" deyiminin kadınları da kapsayacak şekilde kabul ettirilmesine çalışılıyordu. Fakat bu öneriye şiddetle karşı çıkan milletvekilleri olmuş ve karşı öneri vererek öneriyi "her Erkek Türk "şeklinde değiştirilmişlerdir. Böylece 1924 anayasası hazırlanırken kadınların milletvekili seçme ve seçilme hakkına sahip olması girişimi bir kez daha

başarısızlık ile sona erdi ve TBMM genel kurulunda bu hakların yalnızca erkeklere tanınması fikri ağır bastığından kadınlar siyasal haklar sağlayamadılar (Duroğlu, 2007:40-41).

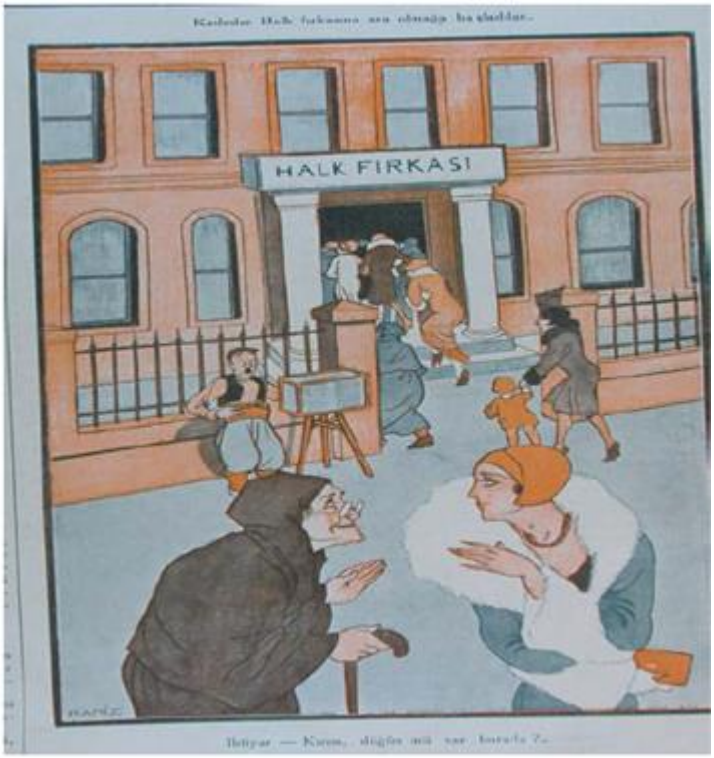
Ülke işgal edildiğinde 10 Aralık 1919 çarşamba günü Kız öğretmen okulu bahçesinde üç binden fazla kadın bir araya gelmiş; ülkenin işgalini protesto eden, kurtuluş savaşına var gücü ile destek sağlayan kadınlar Mecliste yine kabul görmemişti. Kadınlar tepki vermeye ve mücadeleye devam ediyordu.

Türk Kadınlar Birliği, siyasi meselelerle biraz çekingen bir şekilde de olsa ilgilenmeye devam ediyordu. Birlik başkanı Nezihe Muhittin, Kadın Yolu Dergisi'nde tüm kanunlara uymaya, her vatandaş gibi vergi vermeye zorunlu olan Türk kadınına seçim hakkının verilmemesine bir anlam veremediğini belirterek: "Kahvehane köşelerinde miskinane esrar çeken birine verilen bu hak, kendini müdrik, tahsilli mükemmel bir kadından esirgenebilir mi?" diye sormaktan kendini alamamıştır.

1926 yılında Trabzon Türk Ocağı'nda verilen konferansta konuşan Süreyya Hulûsi Hanım: "Türk kadını tarihte siyasi bir rol oynamıştır… Herkes ondan vatan dersi alır da niçin o, vatanın idaresi ve mukadderatı söz konusu olduğu zaman ihmal edilir?"sözleri ile kendisi gibi düşünen birçok aydının düşüncesini dile getirmiş ve artık kadının devletin idaresinde söz sahibi olmasını gerektiğini ileri sürmüştür (Duroğlu, 2007:42-43). Medeni haklarına 1926 yılında kavuşan kadınlar seçme ve seçilme hakkı için 1930 yılına kadar mücadeleye devam etmiştir.

2.3. İLK YEREL SEÇİMLER ve İLK KADIN MECLİS ÜYELERİ

Kadınlar siyasal haklarını ilk kez 1930 yılındaki Belediye seçimlerinde kullandılar. Seçimler, Eylül başından Ekim'in 20'sine kadar sürdü. Şehir meclislerine girebilen kadınlar arasında İzmir seçimlerinde Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF)'nın iki kadın adayı olan Hasane Nalan ve Benal Nevzat Hanımlar ile İstanbul seçimlerinde CHF adayı olan Rana Sani Yaver (Eminönü), Seniye İsmail Hanım (Beykoz), Ayşe Remzi Hanım (Beyoğlu), Nakiye (Beyoğlu), Latife Bekir (Beyoğlu) Hanımlar vardı.

İstanbul Seçiminde Kazanan Kadın Adaylar ve Oy Oranları

CHF Kazanan Kadın Üyeler	Aldıkları Oy Miktarı	Seçim bölgelerine göre oy oranları	İstanbul Geneli Aldıkları Oy Oranları
Seniye İsmail Hanım (Beykoz)	2050	%34	%16
Latife Bekir H. (Beyoğlu)	8445	%66	%17
Nakiye H. (Beyoğlu)	6283	%72	%49
Ayşe Remzi H. (Beyoğlu)	5967	%68	%47

Kaynak: Cemile Burcu Kartal 2005 Türkiye'de Kadınların Siyasal Haklarını Kazanma Süreci ve 1930 Belediye Seçimleri, Yüksek Lisan Tezi İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, s.161

2.4. İLK KADIN BELEDİYE BAŞKANI

Kadınlar, 1930 yılında sahip oldukları haklarıyla, il ve ilçe meclislerinde sayıca az temsil olanağı bulmuşlardı. 1930 tarihinde ilklerden biri daha yaşandı Türkiye'nin ilk kadın belediye başkanı **Sadiye Hanım** oldu. 1950 yılında Mersin'de Belediye Başkanı seçilen **Müfide İlhan** Türkiye'nin "**ilk kadın il belediye başkanı**" olarak seçilmiştir.

Artvin'in Yusufeli İlçesi'ne bağlı Kılıçkaya Beldesi'nde seçilerek "Türkiye'nin İlk Kadın Belediye Başkanı" ünvanı alan Sadiye hanım hakkında çok detaylı bilgi sahibi değiliz. 1930 yılında çıkarılan Belediye Yasası ile kadınlara da belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı tanınması ile aynı yıl Sadiye Hanım, Kılıçkaya ya da eski ismi ile Ersis kasabasında aday olarak seçimi kazanır.1 Sadiye Hanım'ın

1 Ersis'li olmasına rağmen İstanbul'da yetişen Sadiye hanımın babası Aslan Bey kaymakamdır ve Çıldır Kaymakamı iken Ermeniler tarafından şehit edilmiştir. Babasının mezarı Ardahan'dadır. Sadiye Hanım, Ardahanlı malül

Belediye Başkanlığı yaptığı dönemde Belediye Meclis Üyesi olan teyzesinin kızı Mediha Hanım da Türkiye'nin ilk kadın belediye meclis üyelerindendir. Kosova ve Trablusgarp valilikleri yapmış olan ünlü valilerden Hafız Mehmet Paşa'nın kızıdır. Mediha Hanım, Kılıçkaya kasabasından olan Kaymakam Adil Bey'in oğlu Muhlis Bey ile evlenerek Savcı soyadını almıştır. Sadiye hanım Belediye Başkanlığı görevini iki yıl süre ile yürütür ve 1932 yılında bu görevden ayrılır. Doğum ve Ölüm tarihleri hakkında net bir bilgi bilinmemektedir. (Özçelik, 05-12-1016).

gazi Binbaşı Atabey ile evlenir. Bu evlilikten oğlu Ali Babür Ata Ardahan dünyaya gelir.

2.5.İLK KADIN MUHTAR

Köy Kanunu'nun 20. Maddesinin değiştirilmesine dair 26 Ekim 1933 tarihli ve 2329 sayılı kanunun çıkarılmasıyla; kadınların köy muhtar ve heyetlerine seçilme hakkı tanındı. Aydın'ın Çine ilçesine bağlı Demirdere köyünde (Bugünkü Karpuzlu ilçesi) yaklaşık 500 oy alarak seçimi kazanan **Gül Esin**, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın muhtarı oldu. Muhtar olmasının ardından kahvehanelerde kumar oynamayı yasaklayan Gül Esin, kız kaçırma olaylarını önlemiş ve nikâh işlerini düzene sokarak da büyük başarı elde etmişti. 32 yaşında muhtar olan Gül Esin ile ilgili 11 Aralık 1933'te Halkevi Gazetesi'nde çıkan haber '**Büyük inkılabın il kadın muhtarı, vazifen kutlu ve mutlu olsun**' manşetiyle verilmişti.

Gül Esin'in seçimleri kazanması ve Türkiye'nin ilk kadın muhtarı oluşu kasaba halkı tarafından sevinçle karşılanmıştı. Hatta bu önemli olayı kutlamak için üç gün üç gece davullar çalınarak şenlikler yapılmış, Aydın ve Karpuzlu kadınları da özellikle kendi içlerinden birinin Türkiye'nin ilk kadın muhtarı seçilmesi nedeniyle büyük mutluluk duyduklarını dönemin tek yerel gazetesi olan Ant gazetesine telgraflarla bildirmişlerdi. Gül Hanım da sevincini gazeteye gönderdiği bir telgrafla göstermiş ve bu tarihsel başarının ruhuyla halkına seslenmişti (Güneş, 2010),(Çetin, 2016):

"*Türk Kadınlığına ve Hemşerilerime Öz Yürekten Selamlar*
Karpuzlu Merkez Muhtarı
İbrahim Kızı Gül"

Gül Esin, o günleri şöyle anlatmıştır: "muhtarlık için aday olduğumda bana kimse karşı çıkmadı. Muhtarlığa, o zamanki nahiye müdürümüzün isteği ile girmiştim. İlk kadın muhtar seçildiğimde de herkes bana yardımcı oldu. Muhtarlığım sırasında da köydeki kız kaçırma olaylarının önlenmesinde

büyük çaba harcadım. Köye yol, köprü ve köy konağı yaptırdım."

Türkiye'de Ilk Kadın Muhtar Gül Hanımdır..

Aydın Muhabirimiz Menemen Kaymakamı Nihat Beye Cevap Veriyor.

Aydın, (Hususi) — Gazetemizin 15 ikinci teşrin 933 tarihli sayısında, Türkiye cümhuriyetinin kadın muhtarı Gül Hanım hakkında Menemen kaymakamı Ali Nihat Beyin yazısını okudum.

Bu yazıda, bilhassa "Gül Hanım namına birinin,, tabirini çok garip buldum. Sonra, Kudret Hanımın çocuk ve beslâtinden bahsolunmakta hikmet ve kastı da anlıyamadım.

Milli mücadelede, erkeklerle yanyana harbeden, erkeklerin bile zor başaracakları birçok cephe ve cephe gerisi işlerini gören kadınlarımız pek çoktur. Hem ne hacet; ordulara kumanda eden, milletlere başbuğ olan Türk kadınlarından tarih bol bol bahsediyor.

Gül Hanımın ilk kadın muhtar olmadığı hakkındaki mü-

Türkiye cümhuriyetinin ilk kadın muhtarıdır.

Fırkamız kâtibiumumisi Recep Beyefendinin Aydın C. H. F. vilâyet idare heyetinin delâletile Gül Hanıma yolladığı telgrafı yazı, Gül Hanımın ilk kadın muhtarımız olduğuna şüphe bırakmaz sanırım.

Suret

"Türkiyenin ilk kadın muhtarı olmak büyük bir şereftir. Kutlu olsun! Karşuzlu muhtarlığında erkek arkadaşlarımızdan geri kalmayan muvaffakiyetler kazanmanızı dilerim. Sizin ve aranızda aynı vazifeleri alacak bütün hemşirelerimizin fırkamızın Türk kadınının üstünlüğü hakkındaki davasına hak kazandıracak misaller vereceklerine şüphe yoktur.

Aydın'da

Kadınlar Köy Muhtarı Oluyor

Aydın, 4 (Hususi) — Bundan sonra ihtiyar heyetleri intihaplarında kadınlarımıza da rey hakkı verildiği malûmdur. Bugünlerde Germencik nahiyesinin Karaağaçlı köyünde yapılacak olan intihabatta vilâyetimizde kadınlarımız ilk defa olarak muhtar intihabatına iştirak etmiş olacaklardır.

Karaağaçlı köy kadınları intihap gününü gözlemekte ve intihap hakkına malik olan

1901'de dünyaya gelen Gül Esin, diğer kız çocuklarına göre daha rahat ve özgür bir biçimde yetişti. Çünkü ailesi, o dönemin şartlarına göre daha az muhafazakârdı ve bu da onun daha özgür hareket edebilmesine olanak sağladı. İlk eşini ve beş erkek kardeşini, 1. Dünya Savaşı seferberliği sırasında kaybetti. Eğitim hayatı ve kaçıncı sınıfa kadar okuduğu bilinmese de muhtar seçildiğinde okuma-yazma biliyor oluşu, onun bunu kendi imkânlarıyla öğrendiğini ya da ilkokulu bitirmiş olduğunu gösteriyor.

Gül Esin'in muhtar seçilmesinde, hem kimse okuma-yazma bilmezken onun biliyor olması; hem de kasabanın ileri gelenlerinin onu desteklemesi etkili oldu. Gül Hanım, köy işlerinin evlerde veya kahvelerde toplanarak halledilemeyeceğini düşünüyordu. Bu yüzden de köylünün onayını alarak "*köy odası*" isminde kooperatif tipi bir mekân yaptırmaya karar verdi. Odanın yapımı için köylünün

ürünlerinden elde ettiği gelir bir araya getirildi ve satıldı. Elde edilen parayla ise köy odası projesi hayata geçirildi.

Gül Esin, bu uygulamayla; aynı zamanda köylülerin kendi arasındaki dayanışmayı da güçlendirmek istemişti. Karpuzlu-Çine arasına taş döşemeli yol ve bir köprü inşa edilmesine ön ayak oldu. Belirli bir yaşın altındaki gençlerin kahvelere girmesini yasakladı. Halk için bu çok zor bir karar olmasına rağmen hepsi muhtarlarını destekliyordu. O dönemde, köyün gençleri kahveye giremiyor sadece kahvenin camından içeriye

bakarak yetiniyorlardı. Kız kaçırma olaylarının önüne geçmek için bu meseleyle birebir ilgilendi. Aileler ve gençlerle görüşmeler yaparak, onları bu sorunun kız kaçırma yoluyla çözülemeyeceğine ikna etti. Evlenmek isteyen gençlerin kendisine başvurmalarını istedi ve onlara ailelerini kendisinin ikna edeceği sözünü verdi. Gerçekten de o dönemde, kız kaçırma olayları ciddi biçimde azaldı ve birçok genç evlenme isteğiyle muhtarına başvurdu. Gül Hanım da, verdiği sözü tutarak bu gençlerin evlenmesine yardımcı oldu. Gül Esin'in bu çabasını gözler önüne seren bir anı, köylüler tarafından şöyle anlatılmaktadır: "*1935 yılı Cumhuriyet Bayramı şenlikleri sırasında çok güzel şiir okuyan bir çocuk dikkatini çeker. Defterine çocuğun ismini kaydettikten sonra öğretmeni ile konuşur ve çok başarılı bir öğrenci olduğunu öğrenir. Anne ve babasını da soruşturduktan sonra ailesinin fakir ve çocuğun ileri düzeyde eğitim almasını sağlayacak düzeyde olmadıklarını anlar. Ağabeyi Halil Usta'ya bu çocuktan bahseder ve geleceğinin çok parlak olacağı dolayısıyla okuması gerektiğini belirtir. Bunun üzerine çocuğun üst dereceli okula gidebilmesi için gerekli masrafları karşılar.*"

Gül Hanım, iki yıl süren muhtarlığı boyunca, birçok yeniliğe imza attı. Ancak iki yıl dolduğunda tekrar aday olmadı. 1936 yılında Mustafa Übbül ile evlendi ve Çine'ye yerleşti. Kendisine bu arada milletvekilliği adaylığı önerisi gelse de, kendisi bu öneriyi de kabul etmedi. Evlendikten sonra başka bir işte çalışmadı ve yine yakınlarından edinilen bilgiye göre vaktini el emeği ürünler yaparak geçirdi.

Mutlu bir evliliği vardı ancak eşini 1960 yılında kaybetti. 1970'den sonra, ağabeyi Halil Usta'nın yanına taşındı ve beraber Nazilli'ye geldiler. Nazilli'de geçen 15 günün ardından ise ağabeyini kaybetti. O tarihten, ölüm tarihi olan 1990 yılına kadar kızı Cumhuriye Hanım'ın yanında kaldı (Üğüden,13 Mart 2017).

2.6. 1935 MİLLETVEKİLİ SEÇİMLERİ ve İLK KADIN MİLLETVEKİLLERİ

Kadınların Milletvekili olabilmesi için gerekli yasal değişiklik 1934 yılında Başbakan İsmet İnönü ve 191 milletvekilinin sunduğu Anayasa ve Seçim Kanununda değişiklik yapılmasını öngören yasa önerisi sonucu gerçekleşti. Öneri, 5 Aralık 1934'te Mecliste görüşüldü. Yapılan oylamada, 317 üyeli Meclis'te, oylamaya katılan 258 milletvekilinin tamamının oyuyla değişiklik önerisi kabul edildi. Anayasanın 10. ve 11. Maddeleri değiştirilerek her kadına 22 yaşında seçme, 30 yaşında seçilme hakkı verildi. Bu anayasa değişiklikleri çerçevesinde Milletvekili Seçimi Kanunu'nda 11 Aralık 1934'de yapılan değişiklikler sonucu anayasada tanınan haklar seçim kanunuyla da düzenlendi.

Afet İnan kadınların milletvekili seçme ve seçilme haklarının tanındığı 1934 yılına dair de ilginç bir anı daha aktarmıştır: "*1930-1934 yılları arasında Atatürk'ün etrafında bulunanlar zaman zaman kadınların seçim hakları üzerinde durmuşlardır. Fakat o yılların siyasi olayları bunu geciktirmekte idi. 1934 yılında bir gece Atatürk kendi hususi kütüphanesinde Başvekil İsmet Pasa ile çalışıyordu. Sabaha karşı hizmetçi beni uyandırdı ve bana ait olan hususi kütüphane odasına Atatürk ve İsmet İnönü gelmişlerdi. Atatürk bana :"İnönü'nün elini öp ve teşekkür et" dedi. Şaşırmıştım, sebebini sordum. "Kadınlara mebus seçimi için rey hakkını hükümet TBMM'ne teklif edecek dedi"*(İnan, 1968:128-129).

Yasanın çıkmasının ardından 7 Aralık 1934'te, Türk Kadınlar Birliği İstanbul'da Beyazıt Meydanı'nda büyük bir kutlama mitingi ve Beyazıt'tan Taksim'e bir yürüyüş düzenledi.

Kadınlara siyasi hakların verilmesi süreci tamamlandıktan sonra Atatürk dönemindeki 1935 yılı seçimlerinde Türk kadını ilk kez seçilme hakkını kullanmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne 17 kadın milletvekili girmiş daha sonra 1936 yılında yapılan ara seçimle bu sayı 18'e yükselmiştir.

Atatürk aslında o günlerin 16 milyon nüfuslu Türkiye'si için her 400 bin nüfusa karşılık bir aday olmak üzere 40 kadın aday istemiş ve fikrini dönemin İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'ya kendi özel başlıklı kâğıdına yazdığı "Seçimlerde Halk Fırkası adına aday gösterilecek kırk kadın isminin tespiti" notu ile iletmiştir. Bu sayının nasıl 18'e indiğini Şükrü Kaya şöyle anlatmaktadır:

"Atatürk, Büyük Millet Meclisi'ne kadınların kırk sandalye ile katılmasını arzu ediyordu. Özel notu ile de bu arzusunu tekrarlıyordu. Biz hükümet olarak sayıyı fazla bulduk. İlk olarak daha dengeli bir rakamı tercih ettik. Atatürk'ün bir özelliği de hükümetlerin tercihlerine değer vermesiydi. İyi hatırlıyorum. Bu tercihimizi kendisine hükümet adına arz ettiğim zaman üzüntüsü her halinden belli oluyordu. Fakat ısrar etmedi. Hatta bir espri yaptı 'Gelecek seçimlerde

*kadınlar, sayıları oranında Meclise girip kendi kabinelerini kurduklarında bakalım sen bakan olabilir misin?' dedi."(*Kaplan :1996:273).

Uzun bir mücadele sonucu genç Cumhuriyet, kadınlara seçme ve seçilme hakkını pek çok ülkeden önce tanıdı. Pek çok ülkede oy verme hakkı belirli sınıf veya ırka mensup erkeklere aitti ve kadınlar oy kullanamamaktaydı. Bu anlamda Cumhuriyetin en önemli devrimlerinden biri olarak tarihte yerini almıştır.

Karikatürist Arthur George Racey tarafından çizilen ve 1930 yılında, Kanada'da Montreal Daily Star isimli gazetede yayınlanan karikatür halen Quebec Kütüphane ve Arşiv veri tabanında bulunmakta ve o dönemde oy kullanma hakları olmayan kadınların gözünden olayı yorumlamaktadır:

"Türk tarihinde ilk kez kadınlar bu hafta yapılacak genel seçimler için kamu görevine uygun olarak oy kullanacak." diyen bu karikatürden ancak on yıl sonra Kanadalı kadınlar oy verme hakkına sahip olabileceklerdi.

Kaynak:
http://pistard.banq.qc.ca/unite_chercheurs/Anq_Afficher_image?p_page=1&p_anqsid=20171205080458432&P_cote=P600,S5,PDEN59&P_codedepo=03Q&P_numunide=893045&p_hauteur=630&p_largeur=1122

TÜRKİYENİN EN ÇOK BASAN GAZETESİ
PERŞEMBE
5 Kuruş
Karagöz
MİLLET MECLİSİ
BAYANLARIMIZ SAYLAV OLDULAR
Karagöz - Haydi Bayanlar artık bize kafanızdan da bir şeyler doğurunuz.

EK.8

Yarınki sayımız 20 SAYFA

KURUN

"Darüşşafaka Lisesinde.."
Yarınki sayımızın içinde "Genç Kurun" da okuyunuz

Sayı 6137-75 Çarşamba, 6 ŞUBAT 1935 Sayısı 5 Kuruş

C. H. Fırkasınca gösterilen kadın Saylav namzetlerinin hal tercümeleri

17 kadın namzetten beşi mekteb müdürü, altısı belediye meclisi üyesi, ikisi çiftçi, ikisi muallim, biri Muhtar, biri doktordur

İnanlı ve inandıran söz'ler

Seçilen kadınlar

Bay Tevfik Bilge neler düşündüğünü anlatıyor

"Atatürk, talebe iken bulunduğu sınıfa hiçbir hoca hazırlanmadan giremezdi,,

Bay Tevfik Bilge

Müstakiller

Müstakil saylavlık için namzetliğini koçanlar 10 u bulda

Bay Düşmanlı Koçoğlu ve Bay Hrahim Nam

Orta Avrupa ve Balkanlar meselesi

Uzak Şarktaki vaziyetin Avrupadaki rolü

Roma anlaşması ile Yunanistan ve Balkan antantı üzerinde görüşler

Türkiye'de kadınların katıldığı ilk genel seçimler olan 8 Şubat 1935 yılında yapılan TBMM 5. dönem seçimlerinde TBMM'ye giren kadın milletvekilleri şunlardır (Sezer, Ayten:1998); (Duroğlu, Sibel 2007)

İLK KADIN MİLLETVEKİLLERİMİZ

Mebrure Gönenç (Afyonkarahisar): Kadınların ilk kez oy kullandığı T.B.M.M. 5. Dönem seçimleri 8 Şubat 1935'**te** yapıldı ve 17 kadın milletvekili ilk kez meclise girdi. Mebrure Gönenç Afyonkarahisar'dan Milletvekili olarak seçildi. 1900'de İstanbul'da doğdu. 1919'da Arnavutköy Amerikan Koleji'nden mezun oldu Fransızca ve İngilizce bilen Gönenç bir süre Çamlıca Kız Lisesi ve Üsküdar Amerikan Koleji'nde dil hocalığı yaptı. Adana Belediyesine seçilen ilk kadın meclis üy**esi**dir. Seçilmeden önce CHF'dan Mersin Belediye üyesiydi. Bir dönem milletvekilliği yaptı.6 Aralık 1981 tarihinde Ankara'da vefat etti.

Şekibe İnsel (Bursa): 1886'da İstanbul'da doğdu. Ortaokul mezunuydu. Almanca biliyordu. Seçilmeden önce çiftçilikle uğraşıyordu. V. Dönemde milletvekiliydi İnegöl'de tarımla uğraşan İnsel, politik yaşamını devam ettirmedi ve 29 Mart 1970'te vefat etti.

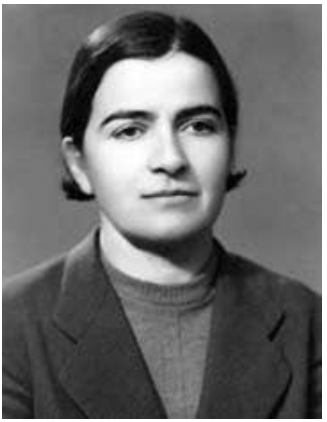
Huriye Öniz Baha (Diyarbakır): 1887'de İstanbul doğdu. Tahsilini Londra Üniversitesi kadın kısmında Betford Kolej'de pedagoji eğitimi görerek tamamladı. İngilizce bilen Öniz İstabul Kız Muallim Mektebi ile eski inas idadisinde pedagoji ve uygulama dersi ile ev idaresi derslerini okuttu. Balkan Harbinden sonra muhacirlere açılan kurslarda ders vermiş ve türlü hayır işlerinde çalışmış, Hilal-i Ahmer'in açtığı kursa giderek gönüllü hastabakıcı olmuştur. Milletvekili seçilmeden önce Türkçe öğretmenliği yapmaktaydı. Yeniköy Rum Mektebinde de öğretmenlik yapan Öniz, 1950'de vefat etti

Sabiha Gökçül Erbay (Balıkesir): 1900'da Bergama'da doğdu. İstanbul kız Muallim Mektebinde ve Yüksek Kız Muallimin İhzari (hazırlık) kısmında okumuştur, İzmir Kız Muallim Mektebinde edebiyat öğretmenliği ve müdürlük yapmıştır. Adana Lisesi ve İstanbul Erenköy Kız Lisesinde de öğretmenlik yapan Gökçül V. Dönemde Balıkesir, VI. ve VII. Dönemde ise Samsun milletvekili olmuştur. TBMM Başkanlık Divanı Katip üyeliğinde de bulunmuştur.31 Ağustos 1998'de İstanbul'da öldü.

Hatı Çırpan (Ankara): Tam 6 çocuklu bu Anadolu kadını 1890'da Kazan'da doğdu. Milli savaşta malûl olmuş bir askerin eşiydi. Beş çocuğu vardı. Çiftçilikle uğraşan Satı kadın hususi eğitim gördü. Seçildiğinde Kazan Köyü muhtarıydı. Bir dönem milletvekilliği yaptı. 'İlk köylü kadın milletvekili' olarak da anılıyor. Atatürk'ün Köyünü ziyaretinde sorduğu "**kadınların da erkekler gibi çalışıp çalışıp çeşitli mevkilere yükselmesi konusunda ne düşünüyorsun? S**orusuna: "kadınlarımız bunu başarmak azmine sahiptir. Biz kadınlar hedefe yürüyecek ve Cumhuriyet meşalesini her alanda taşıyacağız" cevabını vermiştir.

Dr.Fatma Memik (Edirne): 1903'te Safranbolu'da doğdu. İlköğrenimine Safranbolu'da başlayan Memik sekiz yaşında İstanbul'a geldi. Burada Beyazıt Inas Numune Mektebi ile Bezm-i âlem Valide Sultan Mektebinde okuduktan sonra Tıbbiye'ye girdi. Tıbbiye'den 1929'da birincilikle mezun odu ve Gureba Hastanesinde çalıştı. Dahiliye uzmanı olan Memik seçilmeden önce Gureba Hastanesi Poliklinik Şefi idi. V. VI. VII. Dönem Edirne Milletvekilliği yapan Memik 1991'de vefat etti

Fakihe Öymen (İstanbul): 1900'de İşkodra'da doğdu. Darülfünunun Coğrafya bölümünden mezun oldu. Fransızca bilen Öymen, Maarif ve Coğrafya uzmanıydı. Bursa Kız Muallim Mektebinde tarih ve coğrafya öğretmenliği ve Bursa Kız Lisesi Müdürlüğü yaptı. V. VI. VII. Dönem İstanbul, VIII. Dönem Ankara Milletvekilliği yapan Öymen, 1983'te vefat etti.

Ferruh Güpgüp (Kayseri): 1891'de Kayseri'de doğdu. . Baba Adı: Ahmet Mithat, Anne Adı: Hususi'dir. Özel öğrenim gören Güpgüp Arapça biliyordu. Biçki dikişle de ilgilendi ve Kayseri CHF Vilâyet İdare Heyeti ile Belediye Meclisi üyeliğinde bulundu. 18 Nisan 1951'de öldü.

Nakiye Elgün (Erzurum): 1882'de İstanbul'da doğdu. Kız Muallim Mektebi mezunu olan Elgün, ülkemizin en eski eğitimcilerinden biri olarak biliniyor. **İstanbul Kız Lisesi müdürü** iken, 1930'da **İstanbul Şehir Meclisine ilk kadın üye** olarak seçildi. Daimî Encümende üye olarak kaldı. **3 dönem Erzurum milletvekilliği** yaptı.

Bahire Bediş Morova Aydilek (Konya):1897de Bosna'da doğdu. Bolu orta mektebinden mezun oldu.Bolu Kız Sanat Okulu'nda resim öğretmenliği yaptı. Seçimden önce Bolu Belediye Meclisi üyesiydi. V. Dönemde milletvekilliği yaptı.

Mihri Bektaş (Malatya): 1895'de Bursa'da doğdu. Amerikan Kız Koleji Mezunuydu. Fransızca ve İngilizce biliyordu. Robert Kolej'de İngilizce öğretmenliği yaptı ve CHF Kütüphane Encümenine seçildi. V. VI. VII. Dönemlerde Malatya Milletvekilliği yaptı. . 4 Temmuz 1979'da vefat etti.

Meliha Ulaş (Samsun): 1901'de Sinop'ta doğdu. Darülfünun'un Edebiyat Şubesinden mezun oldu. Fransızca ve İngilizce biliyordu. İstanbul Kandilli Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği ile beş yıl Erzurum Kız Muallim Mektebinde başmuallimlik ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Seçilmeden önce Samsun Lisesi'nde edebiyat öğretmeniydi. V. ve VI. Dönem Samsun Milletvekilliği yapan Ulaş 1942'de vefat etti.

Fatma Esma Nayman (Seyhan): 1899'da İstanbul'da doğdu. Lise mezunuydu. Fransızca, İngilizce ve Rumca biliyordu. Belediyecilik alanında uzmandı. Adana Belediye Meclisi üyeliğinde bulundu. Bir dönem milletvekilliği yapan Nayman 1967'de vefat etti.

Hatice Sabiha Görkey (Sivas):1888'de Üsküdar'da doğdu. Üsküdar Kız Sanayi Mektebinden sonra Darülmuallimat'ı bitirdi. 1917'de Darülfünun'un Riyaziye Şubesinden mezun oldu.. Küçük yaşta babasını kaybedince eğitimine devam ederken çalışmak zorunda kaldı. Görkey, Darülfünun'dan mezun olduktan sonra, öğretmenliğe İstanbul'da başladı. Ardından da Edirne'ye tayini çıktı ve orada, Edirne Kız Öğretmen Okulu'nda hem müdire hem de öğretmen olarak görev yaptı. Fransızca bilen Görkey Kız Muallim Mektebi Müdür ve öğretmenliklerinde bulundu. Seçilmeden önce Tokat ortaokulunda Matematik öğretmeniydi

Hatice Özgener (Çankırı): Kadınların ilk kez oy kullandığı **T.B.M.M. 5. Dönem seçimleri** 8 Şubat 1935'te yapıldı ve 17 kadın milletvekili ilk kez meclise girdi. Hatice Özgener **Çankırı**'dan **Milletvekili** olarak seçildi. 1936 ara seçiminde parlamentoya girdi. 18. İlk Kadın Milletvekillerinden oldu.

1865'te Selanik'te doğdu. Rüşdiye ve hususi öğrenim gördü. Rumca bilen Özgener milletvekili olmadan önce Darüleytam Müdürlüğünden emekli bir **maarifçi**ydi. 21 Şubat 1940'ta öldü.

Seniha Hızal (Trabzon): 1897'de Adapazarı'nda doğdu, ilköğrenimini İstanbul Fatih Rüştiyesinde, orta öğrenimini Kız Sanat Mektebi'nde, yüksek öğrenimini ise Darülfünun Fen Fakültesi'nde tamamladı. (1918) Fransızca bilen Hızal, Darülmuallimat ve Erenköy Kız Lisesi Müdürlüğü'nde bulunduktan sonra Maarif Umum Müfettişliği'ne tayin edildi. Kendisi Türkiye'de ilk kadın müfettiş olarak bilinmektedir. İstanbul Kız Muallim Mektebi Müdürlüğü ile Fevziye Lisesi Müdürlüğünde bulundu. Selçuk Kız Sanat Okulu'nda da öğretmenlik yaptı. Şişli'de açtığı Yeni Türkiye Özel Mektebi'nde müdürlük ve öğretmenlik yaptı.

Türkan Örs Baştuğ (Antalya):1900'de Üsküdar'da doğdu. İstanbul Darülfünunun Felsefe Şubesinden mezun oldu. Fransızca biliyordu. Uzmanlık alanı felsefe, sosyoloji ve eğitimdi. Üsküdar Kız Sanat Mektebinde müdürlük yaptı. Seçimden önce Feyziâti Lisesi Kız kısmı müdürlüğündeydi. İki dönem milletvekilliği yaptı

Benal Nevzad İstar Arıma (İzmir):1903'te İzmir'de doğdu. İzmirli gazeteci/şair Tevfik Nevzat Bey´in kızıdır. 1921'de Paris Sorbonne Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü mezunudur. Döndükten sonra Hilâliahmer ve Himaye-ietfal gibi yerlerde sosyal faaliyetlerde bulundu. CHF vilayet heyeti üyeliği de yapan Arıman, Fransızca ve Rumca biliyordu. Arıman, İzmir´de Halk Partisi´nde görev almış, kadınların partilere girmediği o yıllarda, latin alfabesinin öğrenilmesi ve yaygınlaşabilmesi için çaba harcıyordu. 16 yıl süreyle kadın milletvekili olarak görev yaptı. Uzmanlık alanı belediyecilik, sosyoloji ve edebiyattı. İzmir Belediye üyeliği de yapan Arıman, V, VI.,VII., ve VIII. Dönemde İzmir Milletvekilliği yaptı. 1990'da vefat etti

1935 Yılında yapılan seçimlerde seçilen kadın Milletvekilleri ile ilgili olarak Sezer Ayten'in "Türkiye'de İlk Kadın Milletvekilleri ve Meclis'teki Çalışmaları" adlı çalışmasında ilk kadın Milletvekilleri ile ilgili dikkat çektiği bir konuyu önemli bulmam nedeniyle paylaşıyorum:

"*Görüldüğü gibi seçilen kadınların bir kaçı istisna edilirse, büyük çoğunluğu eğitim ve kültür seviyeleri itibariyle oldukça yüksekti. Londra ve Paris Sorbonne mezunu olanların yanı sıra, Darülfünun mezunu kadınlar çoğunluktaydı. İçlerinden biri köylü kadınların temsilcisi olarak Atatürk tarafından bizzat önerilen ve Ankara'nın tek kadın adayı olarak seçilen hususi eğitimli "Satı Kadın (Matı Çırpan)" ile diğeri ortaokul mezunu olan ve çiftçilikle uğraşan Bursa mebusu Şekibe İnsel hariç tutulursa diğerleri en az lise ve yüksekokul mezunuydu".*

Seçilmeden önce siyasal deneyimi olanların yanı sıra birkaç dil bilen eğitimci hanımlar çoğunluktaydı. Bunlardan beşi okul müdürü, altısı Belediye Meclisi üyesi, ikisi çiftçi ikisi öğretmen, biri muhtar, biri doktor, biri de emekli eğitimciydi. Görüldüğü gibi bu dönemde seçilen kadınların %70'e yakını (11'i) yüksek öğrenimli eğitimcidir. Türkiye nüfusunun yarısını oluşturan bir kesimin temsilcisi olarak Meclis'e giren kadınlar, temsilci oldukları hemcinslerinin oldukça üstünde bir eğitim ve kültür seviyesine sahip seçkin kimselerdi. Bu açıdan bakıldığında söz konusu kadınların diğer kadınları -özellikle kırsal kesimdekileri- ne dereceye kadir temsil ettikleri ya da onların sorunlarıyla nereye kadar ilgilenebilecekleri sorusu akla gelmektedir ki, bu ise ayrı bir inceleme konusu teşkil etmektedir.

2.7. TÜRKİYE'DE MEVCUT DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Batılılaşma hareketleri ile eş anlı olarak başlayan kadınların siyasal alana olan ilgilerindeki artış ve taleplerin Cumhuriyet döneminde kazandığı ivme ile beraber seçme ve seçilme hakkının alınması ile sonuçlandığı başlangıç evresinden bu yana yaklaşık seksen yıl geçmiş bulunuyor.

1935'de başlayan kadınların Parlemento'da temsilinden aradan geçen yıllarda Türkiye çok sayıda genel seçim yaşadı. 2018 yılı itibariyle kadınlar parlamentoda %14.7 ile temsil ediliyor. Nüfusun yarısını oluşturan kadınların "milletin vekilleri" olarak parlamentoda temsilde çok geride kaldıkları görülmektedir. Mevcut siyasi ve sosyal yapının erkek egemen iktidar yapısını sürdürme konusunda direnç gösterdiği görülmektedir. Hiçbir siyasi partinin söylemlerine eşitlikçi politikalara karşı bir söylem bulunmamasına rağmen söylem ve eylemlerdeki farklılıklar konuya yaklaşımda samimiyet eksikliğini ortaya koymaktadır. Daha çok seçilemeyecek konumlara ve sıralara yerleştirilen kadınlar, bizler gayret gösteriyoruz şeklinde kamuoyuna yansıtılıyor, küçük artışlar büyük değişimlerin habercisi olarak sunuluyor.

Kadın Milletvekili sayısındaki gelişmelere baktığımızda, ilk iki genel seçim döneminde yönetim erkini elinde bulunduranların, kadınların varlıklarını siyasi alanda görme arzusunun olduğu söylenebilir. Bu konuda bilinçli ve örgütlü kadın gruplarının baskısı ve talepleri de mevcuttur.

SEÇİM YILI	PARLAMENTODAKİ MİLLETVEKİLİ SAYISI	KADIN MİLLETVEKİLİ SAYISI	KADIN ORANI (%)
1935	395	18	4.6
1943	435	16	3.7
1950	487	3	0.6
1957	610	8	1.3
1965	450	8	1.8
1973	450	6	1.3
1991	450	8	1.8
1999	550	22	4.2
2002	550	24	4.4
2007	550	50	9.1
2011	550	79	14.3
2015 (7 Haziran)	550	97	17,6
2015 (1 Kasım)	**550**	**81**	**14,7**

Cumhuriyetin kuruluşunda kadınların üstlendiği önemli roller ve özelde de Mustafa Kemal Atatürk'ün kadın konusundaki kollayıcı ve pozitif yaklaşımı sonucu listelerde ilk seçimde 18, ikinci seçimde 16 kadın milletvekili seçilmiştir. Bu dönemde yasal bir kota veya benzeri bir düzenleme olmamasına rağmen adı konulmamış kotalar uygulanmıştır demek yanlış olmayacaktır.

Kadınların sembolik ve genel merkezce atanma yoluyla da olsa parlamentoda varlıklarının önemi, Tek Parti döneminden sonra terk edilmeye başlandı. Çok partili siyasal yaşama geçilen Türkiye'de, 1946'dan sonra kadınların parlamentoda temsili gerilemeye başladı. Çağdaşlığın simgeleri başka söylemler üzerine kurulmuş, kadınların simgesel özelliklerinin önemi azalmıştı. Doğal olarak, çok partili siyasal yaşama geçilince, Tek Parti döneminde uygulanan siyaset usul ve yöntemler de değişti. Siyasal hayatta meydana gelen değişikliklerin en önemli alanlarından biri Millet Meclisi'nin işlevinde oldu. Artık ülke yönetimi her ne kadar iktidar partisinin denetiminde olsa da, Meclisi başka partilerle paylaşmak zorundaydı. Mecliste iktidar partisinin kararlarının bazen hiç eleştirilmediği

veya çok cılız dile getirilebildiği devir sona ermişti. Ortaya çıkan yeni siyasal koşullar ve rekabet ortamı, Meclisteki kadınların konumunu da etkilemiştir. Kadın adayların mecliste sembolik önemi tamamen ortadan kalkmadı ancak daha önce de vurgulandığı gibi giderek azaldı. Ayrıca kadınların siyaset yapma biçimleri de bu yeni rekabetçi ortamdan etkilendi (Ayata, 1988:237).

Çok Partili döneme geçilmesi ile beraber siyasetin rekabetçi yüzüne geçildiği andan itibaren 1991 yılındaki seçimlere kadar kadın temsili yüzde 1.8'i aşamamıştır. Kamuoyunda yükselen farkındalık çalışmaları sonucunda kadın milletvekili konusunda duyarlılık artışı bu oranı kısıtlı olarak arttırmış ve yüzde 14,7'ye ulaşmıştır.

2015 Yılında yapılan son genel seçim sonuçlarına göre 81 ilden 43'ünde diğer bir deyişle Türkiye'deki illerin % 53'ünde kadın milletvekili bulunmuyor. Hiç kadın milletvekili olmayan illerimiz Adıyaman, Amasya, Ardahan, Artvin, Bartın, Bayburt, Bilecik, Bingöl, Bolu, Burdur, Çanakkale, Çankırı, Edirne, Erzincan, Giresun, Hatay, Iğdır, Isparta, Karabük, Karaman, Kars, Kastamonu, Kırıkkale, Kırklareli, Kırşehir, Kilis, Kütahya, Mersin, Muğla, Nevşehir, Niğde, Ordu, Osmaniye, Rize, Sakarya, Sinop, Sivas, Tokat, Tunceli, Uşak, Yalova, Yozgat, Zonguldak. Bu illerimizde yaşayan milyonlarca kadının tek bir kadın temsilcisinin olmaması oldukça düşündürücüdür. Bu noktada cinsiyet ayırımcılığı yapmadan şu eleştiri getirilebilir. Bu illerde seçilen milletvekilleri sadece kendi cinslerini temsil etmiyorlar aynı zamanda kadınların da temsilcisi konumundalar. Ancak duygudaşlık yaparak olaya ters açıdan bakıldığında kadın milletvekillerinin de erkek seçmenleri temsil edebileceğini unutmamak gerekiyor. Tam da bu noktada aynı şansın ve fırsat eşitliğinin kadınlara verilmediği görülmektedir ve bu durumdan kadınlar olumsuz etkilenmektedir.

Kadın Milletvekili Olmayan İller

Kaynak: Bianet https://m.bianet.org/bianet/siyaset/168890-kadin-vekil-orani-dustu-43-ilden-sadece-erkek-vekil-cikti

Kadınların politikaya katılımlarının önündeki toplumsal engeller; cinsiyet ideolojisi, kültürel örüntüler ve cinsiyet rolleri ile kadınlarda özgüven eksikliği ve kadınların politikayı 'kirli bir oyun' şeklinde algılaması olarak sıralanabilir (Shvedova, 2005).

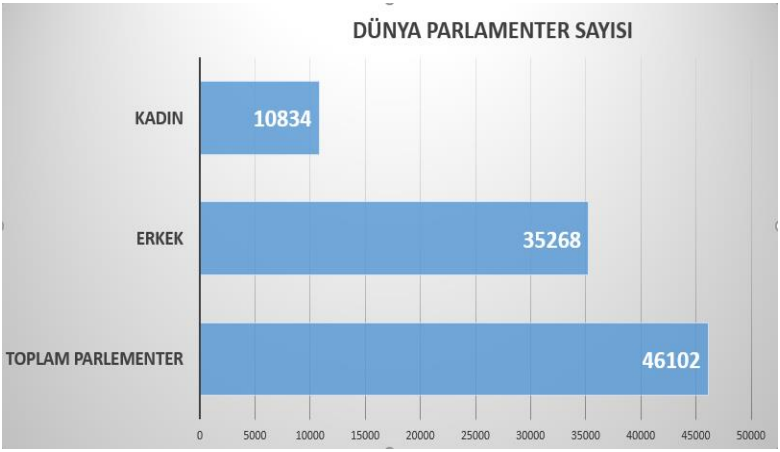
Dünyanın birçok ülkesinde toplumsal ve kültürel nedenlerden kaynaklanan kadınların politikaya katılımlarını engellemeler sürüyor. Kadınların siyasete katılımlarında engel olarak ortaya çıkan sosyo kültürel engellerden ilki toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkilidir. Erkek ve kadın, birbirinin karşıtı olarak kurgulanmış ve bu karşıtlık toplumun her alanında kendisini göstermektedir. Kadınların yaptıkları işler aile içinde diğer bir ifadeyle özel yaşam alanında, dolayısıyla kamusal alanı ilgilendirmeyen 'apolitik' bir dünyaya ait olarak tanımlanmaktadır. Erkek egemen düzen kadınlar tarafından da içselleştirilmektedir. Siyasetin 'erkek işi' olarak toplum tarafından içselleştirilmesi, kadınların siyasal süreçlerden dışlanmasını doğallaştırmaktadır (Pınarcıoğlu, 2017:18-19).

Dünyadaki genel duruma baktığımıza Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women) ve Parlamentolar Arası Birlik (IPU) tarafından yayınlanan "Siyasette Kadın 2017" haritasına göre, dünyada parlamentolarda kadın oranı yüzde 23,4. Türkiye kadın milletvekili sıralamasında 132.sırada iken kadın bakan sıralamasında 168. sırada yer almaktadır.

Bölgelere göre bakıldığında geleneksel olarak İskandinav ülkeleri ön plana çıkmaktadır. Kuzey Avrupa ülkelerinde kadınların parlamentodaki temsil oranı yüzde 41,7 iken, Kuzey Avrupa dışında kalan ülkelerde bu oran yüzde 25 düzeyinde gerçekleşmiştir. Kuzey ve Güney Amerika'da yüzde 28.3, Sahra altı Afrika'sında ise yüzde 23,8 düzeyinde olan temsilin en düşük olduğu bölgeler ise yüzde 18,9 ile Arap ülkeleri ve yüzde 15 ile Pasifik ülkeleri olmuştur.

Kadınların parlamentodaki temsili sıralamasında ise Rwanda yüzde 61,3 oranıyla birinci, Bolivya yüzde 53,1 oranıyla ikinci, Küba ise yüzde 48,9 ile üçüncü sırada yer almıştır (http://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/185021-siyasette-kadinlarin-dunya-haritasi-cikti?bia_source=rss).

Türkiye'de kadınların siyasi haklara sahip olmasıyla ilgili ilk gelişme, 1930 yılında yerel yönetimlere katılımın sağlanmasıyla gerçekleşmiştir. 20 Mart 1930 tarihinde TBMM'de belediye kanunu görüşülürken kadınların belediye seçimlerine katılması kararı gündeme getirilmiş, yapılan görüşmelerden sonra hiçbir tartışma olmadan Meclise sunulan kanun tasarısı kabul edilmiştir. Her ne kadar kadınlar, 1930'daki yasal düzenlemeden sonra belediye meclislerinde yer almaya başlamış olsalar da Türkiye'nin ilk kadın il belediye başkanı, çok partili siyasal yaşama geçildikten sonra seçilmiştir. İşte bu dönemde, Müfide İlhan, 3 Eylül 1950 tarihinde yapılan yerel seçimlerde 27 üyesi bulunan Mersin Belediye Meclisine seçilmiştir (Bozkurt ve Bozkurt: 2017.59-60).

Kadınların siyasal haklarını kullanmaları açısından parlamentodaki temsilleri kadar yerel yönetimlerdeki temsilleri de önemlidir. Ancak sadece Türkiye'de değil başka birçok ülkede de kadın hareketinin birincil hedefi yerel yönetimler değil, temel yurttaşlık haklarının elde edilmesi amacıyla ulusal yönetimler olmuştur. Batı ülkelerinde bile yerel yönetimler 1980'lere değin büyük ölçüde kadın hareketinin etkisiyle gündeme gelen toplumsal ve politik değişimlere duyarsız kalmıştır. Ancak son yıllarda yerel yönetimlerin öneminin daha fazla kavrandığı ve siyasal basamakların her düzeyde ilgi gördüğü söyleyebilir.

Bu yönelimde en önemli etmen Türk yerel yönetim sisteminde Büyükşehir belediyelerinin çok önemli bir rol üstlenmesi ve ulusal parlamentonun seçmen beklentilerini karşılamada daha zayıf durumda kalmasıdır. Seçmeni birinci derecede ilgilendiren hizmetlerin pek çoğu belediyeler tarafından temin edilmektedir. Bu da belediyelere olan ilgiyi arttırmıştır. Aynı zamanda ekonomik aktarım ve transferler, kentsel rantlar ve istihdam gibi konularda belediyelerden beklentiler üst düzeylere çıkmıştır. Böyle olunca Belediye Başkanlıkları ve Belediye Meclis üyelikleri siyasi olarak popüler yerler olmuştur. İşte bu süreçte muhtarlıklar görece geri planda kalmıştır.

Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2009)

Türü	Erkek	Oran (%)	Kadın	Oran (%)	Toplam
Büyükşehir Belediye Başkanı	16	100,00	0	0,00	16
Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı	142	99,30	1	0,70	143
Belediye Meclis Üyesi	30.450	95,78	1.340	4,22	31.790
İl Belediye Başkanı	63	96,92	2	3,08	65
İlçe ve Belde Belediye Başkanı	2.702	99,12	24	0,88	2.726
İl Genel Meclis Üyesi	3.269	96,74	110	3,26	3.379
Köy Muhtarı	34.210	99,81	65	0,19	34.275
Mahalle Muhtarı	18.178	97,69	429	2,31	18.607
Köy İhtiyar Meclis Üyesi	137.848	99,76	329	0,24	138.177
Mahalle İhtiyar Heyeti Üyesi	71.174	98,06	1.409	1,94	72.583

2009 yılı mahalli idareler genel seçiminde seçilmiş kadın büyükşehir belediye başkanı bulunmazken 1 kadın büyükşehir

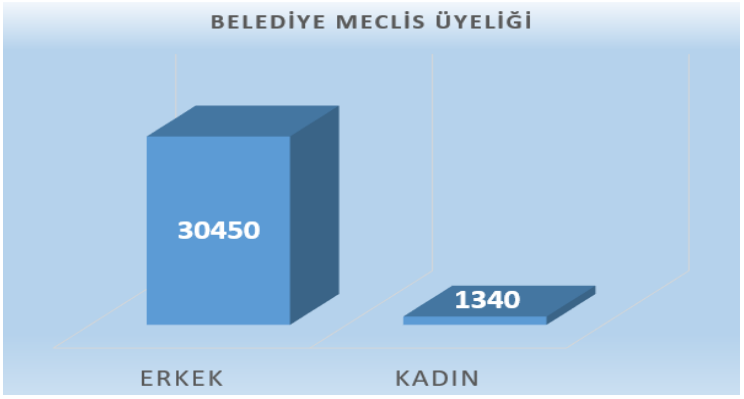
ilçe belediye başkanı seçilmiş; 2014 yılında yapılan seçimde ise 3 kadın Büyükşehir, 23 kadın Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı seçilmiştir.

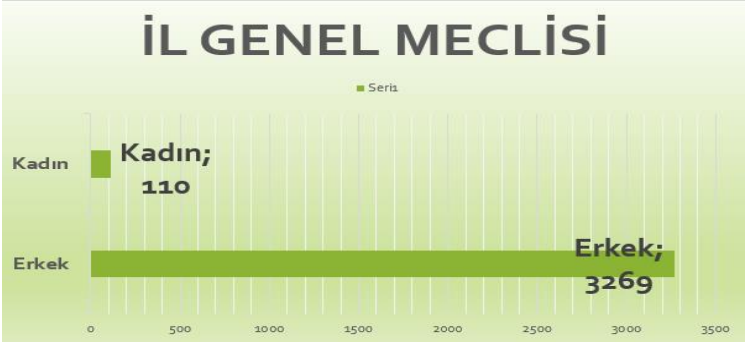
Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2014)

Türü	Erkek	Oran (%)	Kadın	Oran (%)	Toplam
Büyükşehir Belediye Başkanı	27	90,00	3	10,00	30
Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı	496	95,57	23	4,43	519
Belediye Meclis Üyesi	18.300	89,28	2.198	10,72	20.498
İl Belediye Başkanı	50	98,04	1	1,96	51
İlçe ve Belde Belediye Başkanı	784	98,37	13	1,63	797
İl Genel Meclis Üyesi	1.191	95,20	60	4,80	1.251
Köy Muhtarı	18.085	99,68	58	0,32	18.143
Mahalle Muhtarı	31.013	98,03	622	1,97	31.635
Köy İhtiyar Meclis Üyesi	79.689	98,75	1.007	1,25	80.696
Mahalle İhtiyar Heyeti Üyesi	134.362	97,52	3.419	2,48	137.781

TC. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü 2016 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu, Haziran 2017 Ankara s.17

2004 yılında 1 olan Büyükşehir ilçe belediye başkanı sayısı 23' e yükselmiştir. Aynı dönemde Belediye Meclislerindeki kadın temsil oranı ise 4.22'den 10,72'ye yükselmiştir. 2 olan Kadın İl Belediye başkanı sayısı 1'e düşerken, 24 Olan ilçe ve Belde Belediye Başkanı sayısı 13'e gerilemiştir. Kadınların Köy İhtiyar heyetlerinde temsil oranı 1.25, Mahalle İhtiyar Meclisindeki Temsil oranı ise 2014 yılında 2.48 düzeyindedir.

Anayasamız, mahalli idarelerin karar organlarının seçimle oluşturulacağı temel kuralını getirmiştir. Mahalli idarelerde seçimler beş yılda bir, serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. İl genel meclisi ve belediye meclisi üyelikleri için yapılan seçimlerde, onda birlik baraj uygulamalı nispi temsil sistemi, belediye başkanlığı ve muhtar seçiminde ise çoğunluk sistemi uygulanmaktadır. 18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir. 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 11. maddesinde belirtilen sakıncaları taşımamak şartıyla 25 yaşını dolduran her Türk vatandaşı belediye başkanlığına, muhtarlığa, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeliğine seçilebilmektedir (İçişleri Bakanlığı: 2017: 15). Yerel siyasette katılım ve aday sürecinde zorlayıcı hükümler bulunmamaktadır. Yasaların kadınlar aleyhine bir düzenleme içerisinde bulunduğunu söyleyemeyiz. Bu durumda kadın aday ve temsilci sayılarındaki az oluşun nedenlerini başka alanlarda aramak gerekmektedir. 2009 Seçimlerinde 65 kadın köy muhtarı ve 429 mahalle kadın muhtarı seçilmiştir. 2014 seçimlerinde ise 58 kadın köy muhtarı, 622 kadın mahalle muhtarı seçilmiştir. Türkiye Muhtarlar Konfederasyonuna göre ülkemizde 31 bin 963 mahalle ve 18 bin 229 köy olmak üzere 50 bin 192 muhtar görev yapmaktadır. Bunlardan 674 tanesi kadındır. Bu muhtarların illerimize göre dağılımı şu şekildedir.

TÜRKİYEDEKİ KADIN MUHTARLARIN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

	İl Adı	Sayı	Sıra	İl Adı	Sayı
1	İSTANBUL	99	38	ARDAHAN	4
2	İZMİR	80	39	BİNGÖL	4
3	ANKARA	77	40	EDİRNE	4
4	BURSA	28	41	ELAZIĞ	4
5	BALIKESİR	25	42	NİĞDE	4
6	KOCAELİ	24	43	KÜTAHYA	4
7	ESKİŞEHİR	20	44	YOZGAT	4
8	MANİSA	16	45	AKSARAY	3
9	KAYSERİ	13	46	ÇANKIRI	3
10	DENİZLİ	11	47	HATAY	3
11	ISPARTA	11	48	KIRIKKALE	3
12	MUĞLA	11	49	KIRŞEHİR	3
13	SAMSUN	11	50	MARDİN	3
14	ADANA	10	51	TRABZON	3
15	AYDIN	9	52	UŞAK	3
16	Ç.KALE	9	53	YALOVA	3
17	MERSİN	9	54	ARTVİN	2
18	TEKİRDAĞ	9	55	BARTIN	2
19	ORDU	9	56	DÜZCE	2
20	SİVAS	8	57	ERZİNCAN	2
21	TOKAT	8	58	GİRESUN	2
22	AFYON	7	59	KARS	2

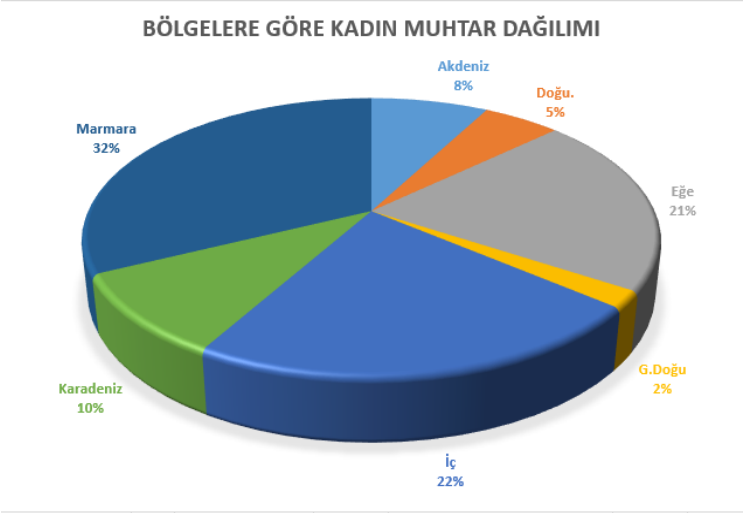
23	ANTALYA	7	60	K.MARAŞ	2
24	BİLECİK	7	61	NEVŞEHİR	2
25	K.LARELİ	7	62	AĞRI	1
26	BURDUR	6	63	BOLU	1
27	ÇORUM	6	64	DİYARBAKIR	1
28	ERZURUM	6	65	KARABÜK	1
29	TUNCELİ	6	66	KASTAMONU	1
30	AMASYA	5	67	KİLİS	1
31	G.ANTEP	5	68	RİZE	1
32	G.HANE	5	69	SAKARYA	1
33	KARAMAN	5	70	ŞANLIURFA	1
34	KONYA	5	71	ŞIRNAK	1
35	OSMANİYE	5	72	SİİRT	1
36	MALATYA	5	73	VAN	1
37	ZONGULD.	5		TOPLAM	674

Kaynak: Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu Online Erişim: http://www.muhtarlarkonfederasyonu.org/kunye/i%C3%A7erik/51-turkiye-geneli-kadin-muhtar-sayisi.html

İl sınırları içerinde kadın muhtar bulunmayan illerimiz Sinop, Malatya, Hakkari, Iğdır, Muş, Bitlis, Adıyaman ve Batmandır. Bu illerimizde bulunan 2183 köy ve 1373 mahallede diğer deyişle 3556 yerleşim biriminde tek bir kadın muhtar temsilci olarak bulunmaktadır.

İl	Köy Sayısı	Mahalle Sayısı	Toplam
SİNOP	476	43	519
MALATYA	0	714	714
HAKKARİ	133	53	186
IĞDIR	159	34	193
MUŞ	365	107	472
BİTLİS	344	123	467
ADIYAMAN	433	173	606
BATMAN	273	126	399
TOPLAM	2183	1373	3556

Mevcut 674 kadın muhtarın bölgelere göre dağılımına baktığımızda ise Marmara (%32), İç Anadolu (%22) ve Eğe (%21) bölgesinin ön plana çıktığı görülmektedir. Kadın muhtarların yüzde 75'i bu üç bölgemizde bulunmaktadır. Bu bölgelerimizi Karadeniz (%10), Akdeniz (%8), Doğu Anadolu (%5) ve Güneydoğu Anadolu (%2) ile takip etmektedir. Türkiye genelinde muhtarlık kurumu için aday olunabilecek 31.522 mahalle ve 18.155 köyde toplamda 50 bin 192 muhtar görev yaparken bu sayı içerisinde sadece 674 kadının olması çok düşük bir orandır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇALIŞTAY SONUÇLARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. MEVCUT DURUMA İLİŞKİN TESPİTLER

Çalıştayın ilk bölümünde aşağıda durum tespitine dönük olarak dört ana konu ele alınmış ve katılımcılara aşağıdaki sorular sırasıyla yöneltilmiş ve konular masa yöneticileri tarafından tartışmaya açılmıştır.

1. Kadının yerel siyasete katılımında toplumun kadın algısı, konumu, aile, toplum, gelenekler ve sosyal çevreden kaynaklanan sorunlar nelerdir?

2. Kadının yerel siyasete katılımında eğitim, ekonomik durum, iletişim gibi konulardaki yeterliliklere ilişkin sorunlar nelerdir?

3. Kadının yerel siyasete katılımında mevcut yasalar, siyaset ve siyasi partilerin yapısından kaynaklanan sorunlar nelerdir?

4. Türkiye'deki yerel siyaset ve muhtarlık sisteminin halk tarafından özel bir durum olarak kadınlar tarafından yeterli düzeyde bilindiğini ve tanındığını düşünüyor musunuz? Kadınların siyasete ve muhtarlık kuruma bakış açıları sizce nasıldır?

Bu çalışmada farklı grup ve masalarda ifade edilen söylemler analiz edilmiş, gruplandırılmış ve benzer söylemler uyumlaştırılarak aktarılmıştır. Yer yer bu ifadeler genişletilerek aktarılmış ve konuya ilişkin bilgilendirmeler yapılmıştır.

3.1.1 ATAERKİL AİLE YAPISI

Ataerkil ve baskıcı aile yapısı katılımcıların en çok vurgu yaptıkları konu ve kullandıkları terim olmuştur. Ataerkil toplum yapısının kadını ikincil plana itmesi şikayet edilen konular içerisinde ağırlıklı olarak yer almıştır. Ataerkillik, erkek otoritesine dayanan bir tür toplumsal düzeni tarif etmektedir. Temelinde ise erkeğin üstünlüğü, egemenliği düşüncesi vardır. Ataerkil toplumda karar sürecinde güç erkeklerdedir. Toplumsal gelenekler, inançlar ve adetler ağırlıklı olarak erkek odaklıdır. Fransızcadan dilimize geçen bu sözcüğün batı dillerindeki karşılığı *patriarka* sözcüğüdür ve Latince patria (baba) ve Yunanca achein (hükmetmek) kelimelerinden türemiştir.

Türkiye "de kadının siyasal yaşama katılımı önünde çok sayıda kültürel, ekonomik veya siyasal engel mevcuttur. Bunların belki de en başında gelen geleneksel ataerkil aile ilişkileri ve bunun yarattığı olumsuz sonuçlardır. Katılımcıların erkeğin desteğinin yeterli olmaması, aile baskısı, eş, baskısı, erkeklerin kadınların siyaset yapmasını engellemesi ve taş koyması, cinsiyet ayrımcılığı olarak saydıkları bu etmenler aslında kadınlar üzerindeki kocalarının, babaların, erkek kardeşlerin, oğullarının, komşularının, akrabalarının baskısına işaret etmektedir. Siyasette kadının engellenmediği tek alan oy vermesidir. O da bazı kesimlerde güdümlüdür.

Aile içerisinde kız ve erkek çocuklara eşit şekilde davranılmamaktadır. Erkelere daha yiğit daha ünvansal, şanlı, şöhretli, kavgacı, savaşçı, mert gibi daha erkeksi vasıflar verilirken bu değerler yüceltiliyor ve kızlara daha emrivaki işler yaptırılıyor. Miras hukukunun bile aile içinde uygulanmasında, mal varlığının bölüşümünde kadın ikinci plana atılıyor. Bu ataerkil yapı içerisinde büyüyen bir erkek, kadını siyasal alanda rakip olarak gördüğünde buna tepki

duyuyor. Aynı tepki çevresel tepkiye dönüşebiliyor. Toplum bir yandan geleneksel kadın modeline uygun davranışları bekleyip, bunları dayatırken diğer yandan kent yaşamına veya moderniteye uygun davranışlar bekliyor. Modern ve geleneksel özellikleri ve rolleri sürdürmeye çalışmak çelişkiler yaratıyor. Özellikle kadından sosyal ortamlarda erkeğin egemenliğini sarsacak davranış ve kalıplardan kaçınılması bekleniyor.

Genel hatları ile gelenekçi bir toplum yapısına sahibiz ve bu yapıda kadın-erkek için koyulmuş resmi, keskin kırmızı çizgiler bulunmaktadır. Bu nedenle kültürel ve geleneksel açıdan kendini koruma güdüsü, yer yer yaşanılan toplumdan kendini ayrı tutma veya bütünleşememe gibi sonuçlar ortaya çıkabiliyor. Kenti oluşturan tüm farklılıkların, kent ana çatısı altında sosyal uyumun sağlanması eğitim alanında ve sosyal alanda kadınlarının daha etkin yer alması sonucunu getirecektir.

Katılımcılar tarafından dile getirilen sıkıntılar: aile içinde hiyerarşik bir yapı oluşturulması, aile baskısı, kadının siyasete girmesine karşı aile büyüklerinin tepkisi, gelenekçi muhafazakâr anlayışın kadını kamusal alandan dışlaması, kadının yeri evidir ve görevi ev işleri ile çocuk büyütmektir gibi düşüncelerin ön planda olmasıdır. Bu ana çerçeve ve dile getirilen alt konu başlıkları özünde ataerkil yapının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.1.2. EĞİTİM ve KIZ ÇOCUKLARIN OKULA GİTMEMELERİ

Eğitim, okullar cinsiyet eşitliğinin öğretildiği yerler kadın ve erkeklerin birlikte saygı içerisinde yaşamasının ilk adımının yaşayarak öğretildiği mekânlar olması gerekir Okullarımız eğitim konusunda destekleyici kurumlar olmalıdır. Yaşam boyu sürecek olan eğitimin ilk aşamasında yanlış algıların yerleşmesi çocukları yaşamları boyunca etkilemektedir. Bu anlamda eğitim sistemimiz her geçen gün geriye gitmektedir Eğitim merkezleri öğretmeni ailesi ve öğrencisi ile kadın, genç, erkek, büyük demeden toplumu bilgilendiren yerler olmalıdır. Çağdaş bilim ve kültür yuvaları olması gereken bu yerlerde neredeyse karma eğitimin bile tartışılır hale gelmesi ve dinsel temelli eğitime yönelmesi bu anlamda beraberinde çok sayıda sakıncayı da beraberinde getirmektedir.

Kız çocukların eğitimine engel olunmasının temel nedenleri kırsaldaki ekonomik koşulların yeterli olmaması, öncelik olarak kız çocuklarının eğitiminin düşünülmemesi ve kırsal yaşamın sosyal ve kültürel bakış açısıdır. Kadınların daha rahat yaşam sürmesi, ekonomik açıdan daha rahat edebilmesi için eğitimin gerekli olduğu düşüncesi tüm toplumda hâkim kılınmalıdır. Eğitime paralel olarak toplumun kadına verdiği değer de artacaktır.

Kadın muhtarların seçildikleri yerlere bakıldığında eğitimin önemi daha net şekilde anlaşılmaktadır. Eğitim düzeyinin yüksek olduğu yerlerde sonuç ne olursa olsun kadınların siyasete girmesine ve sorumluluk alma çabalarına pozitif yaklaşımlar sergilenirken eğitim düzeyinin düşük olduğu yerlerde kadının siyasete girmesi hala sert ve görünmez engellerle karşılaşmakta ve genelde olumsuz yaklaşım sergilenmektedir.

Çalıştayda kız çocukların okula gitmesi konusunda kente göç sonrası olumlu gelişmeler olduğu dile getirilmiştir. Özellikle toplumsal kapalılık ve kız çocuklarının okula gönderilmesi konusundaki olumsuz tavırların kentlerde eski dönemlere göre ciddi oranda azaldığı ifade edilmiştir. Bu olumsuz tavırlar geleneksel yaşam ortamlarına, dinsel nedenlere ve kızların evlenip iyi bir eş olma anlayışı ile okula gidememelerine dayandırılmıştır. Bu süreçte kadınların kentlerdeki yaşama uyumda başarılı olmaları, kızlarının eğitimine destek vermeleri ve geleneksel yapıdaki davranışları sorgulamaları sonrası değişimin hızlandığı vurgulanmıştır.

Günümüzde imkânı el verdiği halde kızını okutmayan anne-babanın çok az sayıda olduğu, kırsal kesimde eğitimle ilgili sıkıntıların devam ettiği ve kız çocuklarının eğitim alma haklarının aileleri tarafından ellerinden alındığı ifade edilmiştir.

Kapalı toplumsal yapılarda gelenekçi ve dini esaslara dayandırılan gerekçelerle, halen kız çocuklarının eğitimine sıcak bakmayan aileler bulunmaktadır. Bu aileler üzülerek belirtmek gerekiyor ki çocuk yaşta bu kız çocuklarının evliliklerine sıcak bakıyorlar ve eğitimin alternatifi olarak erken evliliği görüyorlar. Kente göç edenler zaman içerisinde bu olayları yer yer sorgulasa da başta çevre baskısı, ekonomik olarak yetersizlikler, gelenekçi aile büyüklerinin baskısı ile bu fikirlerini devam ettirebiliyorlar.

3.1.3. GELENEKSEL EV GÖREVLERİ, EŞİT OLMAYAN YÜK PAYLAŞIMI

Kadınlar arasında konumlarını kabullenip değişmesine muhalefet gösteren ya da öğrenilmiş bir çaresizlik yaşayanların sayısı azımsanamayacak kadar çoktur. Bir kadın ne kadar eğitimli, ne kadar sorumlu mevkilerde olursa olsun kadına biçilen temel rol her kadın "evinin hanımı ve annesi" olmasıdır.

Erkekler ortak sorumluluk konusunda genelde rahat tavırlar sergiliyorlar ve sorumluluktan kaçınıyorlar. Ev içi sorumlulukları yüklenen kadın eğer çalışıyorsa daha çok eziliyor. Geleneksel sorumluluklarından kurtulma şansı yok. Kadınların bir kısmı bastırılmışlıklarını fazla dile getirmeyi uygun bulmuyorlar. Sosyal yapı, gelenekler, kadını bu anlamda kısıtlıyor. Toplumsal kurallar, gelenekler çoğu kez erkeği kısıtlamıyorken bu kısıtların ve kuralların önemli bir kısmı kadının yaşamının kısıtlanması üzerine kurulmuştur. Kadınlar bulundukları konumdan dolayı ev yaşamı içerisinde kendilerine verilen görevlerin tamamını kabul etmek zorunda kalıyorlar.

Bir dizi ev sorumluluklarının yanı sıra çocuk eğitimi ve bakımında da kadın daha fazla sorumluluk yüklenmektedir. Evin sorumluluğu tamamen kadınların üzerindedir. Erkekler de zaman zaman yardımcı olmaya çalışsalar da bunu başaranların sayısı oldukça azdır. Yıllar içinde kadının rolü özünde hiç değişmemektedir. Kadından iyi eş olması, iyi aşçı olması, çocuk yetiştirme konusunda uzman olması, iyi ekonomist, iyi psikolog, iyi pedagog, iyi sağlık uzmanı olması bekleniyor. Ama daha da önemlisi siyasal alanı erkeklere bırakması bekleniyor. Toplumsal rollerde erkeğe ev yaşamında fazla rol verilmediği gibi bazı paylaşımcı davranışlar alay ve espri konusu olabiliyor. Bu kadar sorumluluk taşıyan kadının kaliteli zaman yaratamaması nedeniyle sivil alanda aktif olması, siyasete zaman ayırması daha başlangıçta evde engellenmiş olmaktadır.

3.1.4. ÇEVRE BASKISI

Kadınların toplumsal konulardaki duyarlılıklarını nezaket içerisinde dile getirmeleri daha çok serzeniş veya geçici bir problem olarak algılanıyor. Bu şikâyetlerin sürekli ve saygılı dile getirilmesine acizlik gözüyle bakanlar bile çıkabiliyor. Aynı şekilde hakkını arayan ve her platformda bunu dile getiren ve daha aktivist davranışlar sergileyen kadınlar için bu seferde isyankâr, gelenekleri tanımaz gibi söylemler geliştirilebiliyor.

Bireysel özgürlük alanlarının kullanılmasında yaşanılan toplumun kültürel değerleri, normları, bakış açısı kişileri benzer davranışlara zorlama ve toplumsal dışlama etken olabilmektedir. Şerif Mardin tarafından " Mahalle Baskısı " terimi ile sosyolojik açıdan ele alınan terim toplumsal alana yaygınlaştıkça toplumsal nitelik kazanmaktadır. Ortak alanlarda kısıtlayıcı olarak ortaya çıkan bazı 'haremlik-selamlık', 'evli-bekar' ayrımı veya bir parkta, lokantada 'Aileye mahsustur' ibareleri veya kadınlara ayrı toplu taşıma hizmeti sunulması bu baskının toplumda yaygınlığının göstergeleri olarak gözlenmektedir. Seçilen kadın muhtarlar, özel yaşam alanlarının ihlal edildiğini ve muhtar olan kişinin erkek olması durumunda çokta ilgi duyulmayan, merak edilmeyen konuların kendileri için geçerli olmadığını, sürekli bir merak ve gözlem altında yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

3.1.5. KADIN ve SİYASET - OLUMSUZ ALGILAR

Katılımcıların sıklıkla dile getirdiği sorunlardan bir tanesi de yerleşik bir kadın siyaset yapamaz algısının varlığı olmuştur. Kadının siyasetteki yerinin yadırganması, kadın siyasette olamaz, kadın muhtar olmaz algıları, ailede bu kadar erkek

varken olmaz, kadın yönetemez düşüncesi gibi olumsuz var olan yerleşik algılar katılımcılar tarafından aktarılmıştır. Aktarılan bu engellerin aslında şu ana kadar ifade etmeye çalıştığımız ve katılımcıların dile getirdikleri bakış açısının doğal bir sonucu olduğunu söylememiz lazım. Katılımcıların dile getirdiği bunca sorundan sonra kadının siyasetteki varlığına güçlü bir toplumsal destek çıkması da sürpriz olacaktır.

3.1.6. EKONOMİK NEDENLER

Kadınların işgücüne katılımındaki sorunlar, mülkiyet sorunları, gelir düzeyinin düşük oluşu, ekonomik olarak zayıflığı çalışan kadınların karşı karşıya olduğu ev ve işten oluşan ikili sorumluluğu ister istemez siyasal alana ilgiyi azaltmaktadır. "kadın işi " ve "erkek işi" olarak yapılan ayrımların yanı sıra kadınların düşük statülü işlerde, güvencesiz olarak çalıştırılması yaygın uygulamalardır. İşe alımda, aynı konumda olan iki kişiden kadın olanın yeni evli olması veya ilerleyen dönemde hamilelik düşünmesi işi kaybetmesinin nedeni olabilmektedir. Kadının yasal doğum iznini kullanması bile rahatsızlık nedeni olabilmektedir. Eşit işe eşit ücret hukuksal metin olarak varlığını sürdürse de ekonomik gerçekler farklıdır. Aynı şekilde işten çıkarmada aynı konumda olan iki kişiden kadının, erkek adam ev geçindirecek gerekçesi ile tercih edilmesi de normal bir durum olarak karşılanmaktadır. İş yerinde psikolojik taciz yani mobbinge en çok kadınların uğraması da bu yapı içerisinde sürpriz olmayacaktır.

Kadınların çalışma yaşamındaki durumunu gösteren en önemli gösterge kadınların işgücüne katılımı rakamlarıdır. Türkiye'de neden kadınların işgücüne katılımı düşüktür; kadınların işgücüne katılımını engelleyen faktörler nelerdir?

Kadınların işgücüne katılmasını engelleyen faktörleri dört ana grup etrafında toplanabilir:
Bunlardan birincisi kız çocuklarının okutulmamasıdır. Eğitimde toplumsal cinsiyet temelli eşitliksizlik yaygındır. İkinci ana neden ücretsiz aile işçiliğidir. Ev içi iş yükleri ve bakım hizmetleri ile ücretsiz aile işçiliği kadınlar tarafından yerine getirilmektedir.
Üçüncü neden ise ailesel tutumdur. Geleneksel toplumlarda kadının sosyal dünyaya katılımının koşulu erkeğin "rızasına" bağlanmaktadır. Kadının, erkek egemen alanlara girişi çoğu kez erkek iznine bağlı hale getirilmiştir. Salt çarşıya çıkmak, arkadaşlarıyla görüşmek, gezmek, çalışma yaşamına katılmak için fiili olarak erkeğin izninin arandığı durumlar yaşanmaktadır. Halen kadının çalışma yaşamının eşi, babası, kardeşi gibi aile üyelerince engellendiği gerçeğini yaşamaktayız. Daha da acısı kadına yönelik şiddet ve cinayet ülkemizin ciddi sorunudur. Günümüzde kadınlar eğitimlerini tamamlasalar dahi evlilik, yaşlı bakımı, çocuk sahibi olma gibi nedenlerden dolayı iş gücüne katılamamakta, katılsalar bile aynı sebeplerden dolayı bir süre sonra bırakmak zorunda kalmaktadırlar.

Dördüncü neden ise toplumsal ve politik anlayıştır. Kadınlar çok sık şekilde evlilikleri ve işleri arasında tercih yapmak durumunda kalmaktadırlar. Toplum içerisindeki en birincil rollerinin iyi anne ve eş olarak algılanması hâkimdir. Kadınların eşitlik arayışları toplumsal ve politik düzeylerde engellerle karşılaşmaktadır. Ulusal politikalar belirlenirken kadınlara ilişkin düzenlemeler ciddi çözümlere yönelik olmamakta ve yüzeysel kalmaktadır. Kadınlar eğitim olanaklarından yeterince faydalanmamaktadır; işe alınma ve çalışma şartları bakımından; eşit ücret ve sosyal güvenlik hak ve güvencelerinden yararlanmaları açısından hâlâ erkeklerin gerisinde yer almaktadır. (Güneş, Bugay:2016)

Zaman içerisinde olumlu yönde ilerlemeler de sağlanmıştır. Kentleşme sonrası yaşanan dönüşümler, ekonomik gereklilikler eşleri kadınların çalışması konusunda yavaş yavaş onaylama noktasına doğru itmiştir. Kadınların ekonomik özgürlüklerini sağlaması onların hayatlarında daha özgür ve karar almada kesinlikle daha güçlü kılacaktır. Kadınlar işyeri açmada ya da yatırım yapmada yetersiz kalabiliyorlar bunun nedeni ise aile ve toplumun tutumunun yanı sıra girişimcilik konusunda cesur olamamalarıdır. Kadının eğitim sorunu ortadan kaldırıldığı zaman ekonomik özgürlüğünü kazanma şansı artmaktadır.

3.1.7. KADININ SİYASETE BAKIŞINDAKİ OLUMSUZLUKLAR

Eş ve anne olmanın ezici sorumluluğunu taşıyan kadının bir üçüncü alan olarak siyaseti yaşamına eklemesi güç görünmektedir. Kadınların siyasetle ilgilenmelerinin evliliği ve aile kurmayı güçleştirdiği yönünde ciddi korku ve kaygılar da bulunmaktadır. Kadınlar siyasi alanı ayak oyunlarının çok yoğun olduğu bir tür cadılar sofrası olarak algılamaktadır. Etik kuralların kolayca ihmal edildiği bu alanda mücadele etmek pek çok kadın için ciddi bir korku kaynağıdır. Kadınlar siyasi olaylara sıcak bakmıyorlar. Siyasetçilere güvenmedikleri gibi siyaset yapan yakınlarındaki bir erkek ise, siyaset konusunda erkeklere destek vermeyi yeterli görüyorlar Yaşadığımız toplumdan kaynaklı baskılara bağlı olarak katılımlarının da baskılandığı bir gerçektir.

3.1.8. MEDYA'DA KADIN İMGESİ

Medyanın, son derece etkili bir toplumsallaştırma organı olduğu kabul edildiğinde, erkeklerin ve çocukların kadınlara yönelik bakış ve davranışlarını belli oranlarda biçimlendirmekle kalmayıp, kadınların kendileri hakkındaki algılamalarını da olumsuz açıdan pekiştireceği göz önünde tutulması gerekmektedir (Özerkan, 2004: 21).

Türkiye'de kadınlara yönelik programlar ilk kez 1939 yılında radyoda Ev Saati adlı programla başlamış, 1970 yılında Ev İçi adını almıştır. Programların içeriği çocuk bakımı, sağlık ve ailedir. Yayınların ana vurgusu kadın ailede iyi eş, iyi annedir. Aynı yaklaşım televizyon yayınlarında da görülür. Öne çıkarılan, kadınların fedakâr anne, iyi eş ve ev kadını gibi geleneksel rolleridir (Büyükbaykal, 2007:23).

Kadın, reklamlarda hem hedef hem de araçtır. Hedeftir, çünkü kadın erkeğe göre tüketimle daha çok özdeşleştirilmiştir. Tüketirken de "ideal kadın bedenine" ulaşmayı hedefleyerek sürekli mal ve hizmet satın alır. Diğer bir yandan araçtır, çünkü hem kadının kendisine hem de toplumun diğer üyeleri olan erkeklere satın alma eylemini yaptıracak olan kadındır. Reklamlarda yer alan kadın karakterler, genellikle iki şekilde yansıtılmaktadır: Anne veya güzel, genç, bekar kadın**.** Kadın, iyi bir anne ve eş olarak "muhafazakâr" yapının devamını sağlayan en önemli unsurdur. Kadın genellikle ev içi işlerde mutfak, banyo, temizlik, yemek yapma, çocuk bakımı, eş bakımı, evi ile ilgilenen, maddi ve manevi olarak eşinden beslenen bir varlık olarak sunulmaktadır. Bir diğer sunum ise kadının cinsiyetine ve dişiliğine yapılan vurgudur. Kadın bir seks objesi olarak sunulur. Burada kadının vücut hatları ve vücudunun çıplaklığı, çekici güç olarak kullanılır (Kurt, 2016).

Haber bültenleri ve gazetelerin üçüncü sayfalarında ise en çok töre cinayetleri, fiziksel, duygusal, psikolojik vb. şiddete maruz

kalması nedeniyle habere özne olmayı başarabilmiş kadınlar dikkat çekmektedir. Bu kadınlar 'mağdurdur'. Diğer sayfalarda ise görünümünden başka derdi kederi olmayan renkli kadınlar kendilerine yer bulmaktadır. Bu kadınlar ise 'modeldir.' Sokaktaki, evdeki, taşradaki, çalışma hayatındaki kadının haberleri ise enteresan bir hal gerçekleşmediği durumlarda medyada kendilerine pek yer bulamamaktadır. (Öztürk:2015)

Çalıştay katılımcıları kitle iletişim araçları ve medyanın farkındalık yaratma konusunda etkin bir araç olmasına karşın özellikle yazılı medya ve televizyonlarda yer alan kadın tiplemelerinin cinsiyetçi ve kadın aleyhine içerikler barındırdığını sabah programlarının adeta kadını işi gücü sorumluluğu olmayan ve dedikodu yapan, izleyen bir konumda konuşlandırdığını ifade ettiler. Reklamlarda kullanılan kadın dili, kadını kullanım şekli toplumda kadını cinsel obje olarak gören sağlıksız anlayışa destek verir niteliktedir. Dizilerde mesleksiz, desteksiz bağımlı kadınlardan geçilmiyor. Medyanın çizdiği kadın profili ile topluma "kadınlar siyasal alanda yetersizdir" mesajı fazlasıyla verilmekte ve diğer yandan kadın cinsel sömürü aracı olarak kullanılmaktadır.

3.1.9. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE KADIN

Katılımcıların yoğun beklenti içinde oldukları grupların başında STK'ları gelmektedir. Bu beklentilerin yoğunluğu ve çokluğu beraberinde eleştirileri de getirmiştir. Kadın konusunda çalışan STK'nın yeteri kadar kadına ulaşma konusunda başarılı olmadıkları ifade edilmiştir. Sivil toplum kuruluşlarından beklentilerin en başında kadına yönelik faaliyetlerde işbirliği yapmaları, ortak faaliyetler düzenlenmeleri ve farkındalık yaratmalarıdır.

Türkiye'de 111.862 Sivil Toplum örgütü bulunmaktadır. Bunların etkin olmaları ve gerçek işlevlerini yerine getirip

getirmemesine göre yeniden değerlendirilmesi durumunda bu sayının fiili olarak çok daha az olduğu tahmin edilebilir. İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığın 22 Ocak 2018 tarihindeki verilerine göre Türkiye'nin toplam nüfusu: 76,667,864, dernek üyesi olan vatandaşlarımız: 10.975.325, kadın dernek üye sayısı: 2.237.168, erkek dernek üye sayısı: 8.738.157 kişidir. Kadın nüfusunun sadece % 2.9'u erkek nüfusunun ise 11.4'ü STK üyesidir. Adana ilinde 2261 dernek bulunurken ana faaliyet konuları içerisinde kadın konusunu ele alan dernek sayısı sadece 29'dur.

Kadın Derneklerin sosyal proje eksikliği dile getirilen konulardan bir tanesidir. Çeşitli nedenlerden ötürü maalesef sivil toplum kuruluşlarımız proje geliştirme, yazma ve uygulama konusunda istenilen düzeye erişmiş değildir. STK proje hazırlayarak fon kaynaklarına erişmede büyük sorunlar yaşamaktadır. Adeta bu alan taşeron firmalara bırakılmıştır. Bu ise beklenen faydayı düşürmektedir.

3.1.10. KADIN DAYANIŞMASI

Dayanışma, bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması ve işbirliği yapması olarak tanımlanır. İnsanın sosyal bir canlı olması ve birbirine bağımlılığı birlikte yaşamanın kurallarını ve işbirliğini zorunlu kılar. Şu ana kadar ele aldığımız sorunlar bir cinsin değişik sosyal statü, eğitim, çevrede yaşıyor veya yetişmiş olsalar bile ortak nitelikteki sorunlarıdır. Bu anlamda duygudaşlık kurmak mümkündür. Ortak çıkarlarda bulunmak ise kadınlar arasında eylem, söylem ve faaliyetlerde birlikte hareket etmeyi gerektirir.

Çalıştay boyunca bu dayanışma ruhuna çağrılar yapılmıştır. Bu durum bize bu alanda eksikler olduğunu düşündürtmektedir. Başarılı örnekler yanında yapılabilecek çok sayıda işbirliği

vardır. Çalıştayda dayanışma eksikliğine, kadın kadının kurdudur söylemine, kadının diğer kadınlara olan bakış açısındaki olumsuzluklara vurgular yapılmıştır. Siyasi alandaki yıkıcı rekabet ve çekememezlik, kadınlara karşı kadın aday çıkararak başarısızlık taktikleri dile getirilen diğer konulardır.

Bell Hooks, "Feminizm Herkes İçindir" kitabında *"Ataerkil düşünce kadınları, kendisini erkeklerden aşağı gören, ataerkinin gözüne girmek için birbirleriyle kıyasıya rekabet eden, kıskançlık, korku ve nefret besleyerek birbirini hor gören kadınlar olarak toplumsallaştırdı"* tespiti ile bu söyleme yanıt verir. Hooks aynı eserde *"Kamusal her alanda bize öğretilenin aksine ilişkilerimize –iş, politik, arkadaşlık, cinsellik- baktığımız zaman mutlak şekilde kendisini en fazla belli eden korkularımız, hırs veya kıskançlıklar bizim birebir ilişkilerimize de yansıyordu… Cinsiyetçi düşünce bize, birbirimizi merhametsizce yargılayıp acımasızca cezalandırmayı öğretti"* demektedir. Hooks'un çözümü şu şekilde özetlenebilir: Cinsiyetçilikten arınmak ve birlikte güçlenmek beraberinde dayanışmayı artıracak ve bunun sadece bir kader ortaklığı değil, **politik** bir dayanışma olduğunu öne çıkarmak (Hooks, 2000, 27-29).

Buna ek olarak çağımızın en önemli iş görme şekillerinden birinin rekabet içinde işbirliği olduğunu anımsatmak isterim. Kullandığımız bir akıllı telefonda onlarca ayrı firmanın işbirliği bulunuyor. Bu firmalar diğer alanlarda birbiri ile rekabete devam ediyorlar. Ortak çıkarlarda ise kazanmak için bir araya geliyorlar. Kadın Adayları Destekleme Derneği'de parti farkı gözetmeksizin ortak amaç için kadın adayları çatısı altında birlikte mücadeleye çağırıyor. Bu anlamda kadın dayanışma ağlarının yerelden ulusala doğru örgütlenerek işbirliği yapması hayati önem taşımaktadır. Muhtar dayanışma ağı önerisi de benzer düşünce ile yapılmıştır.

Kamusal yaşam içerisinde kadınlar erkeklerden farklı çıkar ve beklentilere sahip olabilirler. Bu durum siyaset için de geçerlidir. Parlamentoya seçilen kadınların, öncelikle toplumdaki kadınlar ve kadınların çıkarları için çalışmasının, niteliksel temsil kavramına gönderme yaptığını söyleyebiliriz. Kadınların, sınırlı oranda da olsa siyasal alana katılım gösterdikten sonraki süreç içerisinde, kadın olma bilinci çerçevesinde aralarındaki dayanışmanın yetersiz oluşu ise, niteliksel temsil kapsamında ortaya çıkabilecek sorunlardan birisidir. Bu durum kimi zaman kadınlar arasındaki iktidar mücadelesinden, kimi zaman da kıskançlık gibi nedenlerden dolayı ortaya çıkmaktadır. Kadın olma bilinci etrafında birleşmeyip dayanışma içerisine girmeyen kadın milletvekillerinde, kadınlık bilincinin çoğunlukla parti bilincinin altında kaldığı gözlemlenmiştir (Yaraman, 1999: 32). Bu nedenle, kadın problemlerinin çözümü noktasında somut adımlar atılması hususunda parlamentoya giren kadınlardan öncelikli olarak kadın olma bilinci etrafında birleşmesi ve kadın problemleriyle ilgili meselelere, mensubu oldukları partinin ideolojisini karıştırmadan, kadın bakış açısıyla çözümler bulma yoluna gitmesi beklenmektedir (Aydın, 2015:21-22). Mahalle muhtarlığı, belediye meclisleri ve belediye başkanlıklarında kadın kimliği ve bilinci ile hareket etmek eğilimi daha yüksektir.

3.1.11. AİLE VE EŞ DESTEĞİ

Katılımcı muhtarlarımızın büyük çoğunluğu aile ve eşten aldıkları desteğe vurgu yapmıştır. Başarılı örneklerin tamamında başarılı kadın muhtarın arkasındaki eş olan erkek veya bir aile bireyi öyküsü ilgi çekicidir. Ancak bu genelleştirilebilir bir durum değildir. İyi örnekler daha düşük düzeyde kalmaktadır. Bu nedenle sorunlar ifade edilirken

genelde kadınların aile ve eşlerinden yeterli destek bulamadıkları ifade edilmiştir. Destek zaman zaman sözde kalmakta veya belirli koşullara bağlı tutulmaktadır. Özellikle kırsal kesimde bu sorun daha yoğundur. Erkeğin kadının gölgesinde kalması kırsalda çok da kabul edilebilir bir durum olarak görülmemektedir. Ancak buradan kentlerde sosyalleşmenin ve desteğin olduğu anlamı çıkmamaktadır. Bazı erkekler üzerinde yük bırakmadığı sürece kadına hareket alanı sağlamaktadır. Bunun anlamı şudur; kadın yemeğini hazırlayacak, ütüsünü yapacak, onun tüm ihtiyaçlarını temin edecek ondan sonra -zamanı kalırsa- kalan zamanı kendisi için kullanacak. Bu koşullu destek kadına biçilen geleneksel rol ve görevleri yerine getirdiği sürece geçerlidir. Kadınlardan o kadar çok görev bekleniyor ki zaten kadının birde üstüne siyasette görev almasına zamanı kalmıyor. Kadının siyasette bulunmasında çekinceler, kadınların vakit darlığı ve kişinin yetenekleri ile ilgili özel durumlar, ekonomik sebepler çevre faktörü ve uyum sorunu etkili olabiliyor.

Kentleşme sürecinde kadın hak ve sosyal alanda kazanımlarını artırmakla beraber homojen ve ağırlıklı bir gruptan bahsetme şansımız yok. Bir yandan Anadolu'nun ücra köşesinde yaşayan veya Ortadoğu'da coğrafyanın etkisiyle ötelenmiş kadından bir farkı olmayan ve kentte yaşayan kadınlar mevcut. Bunlar kendine çizilmiş sınırlar içerisinde kaderine razı olmuş ve öğrenilmiş çaresizlik ile yaşamını sürdürüyorlar. Başka bir grup kadın ise sorumluluk almış, kadın rolünü bile kırsalda bir erkek edasıyla yürüttüğü için kabul görmüş durumda. Son grupta ise özgüvenli, eğitimli ve girdikleri ortamda fark yaratan kadınlar var. Bu tür kadınlarımız arttıkça çok yönlü ve olumlu algılar artacaktır.

3.1.12. SİYASETİN FİNANSMANI VE REKABET KURALLARI

Çalıştayda en yoğun şikâyet konusu olan alanlardan bir tanesi siyasetin finansmanı konusu oldu. Muhtarlar seçmenin tercihlerinde ekonomik olarak güçlünün yanında yer alma güdüsüyle hareket ettiğini, kadında aranan ekonomik gücün aynı standartta erkekte aranmadığı söylendi. Ekonomik bağımsızlığın olmamasından dolayı pek çok kadının aday olamadığı, aday olunsa dahi seçim finansmanını karşılayamamaktan ötürü seçilme şansının düşük olduğu ve seçimlerde aday olmak için ciddi bir finansman gerektiğini ifade ettiler.

Belirli bir finansman sağlanmadan seçimle gelen mevkilere ulaşmak ancak çok üst düzeyde genel merkez desteği ile mümkün olabilmektedir. Seçimde adaylık planı yapanlar ilk olarak para konusunu düşünmektedirler. Dolayısıyla ekonomik güç siyasetin belirleyicisi olmakta ve siyasi arenaya girmek isteyen çok sayıda kişiyi dışlamış olmaktadır. Bu durum ise siyaset için para, para için siyaset çelişkisini doğurmaktadır. Adayın parasal finansmanı sağlayanlara dönük geri ödeme süreci maalesef şaibeler yaratabilmektedir.

Bilindiği üzere Türkiye'de hazineden siyasi partilere yardım yapılmaktadır. Bundaki birinci amaç siyasi partileri korumaktır. Siyasi partilerin mali ve finansal açıdan kendi ayakları üstünde durabilmesini ve bağımsız olmalarını sağlamak, siyasi partilerin parasal açıdan belli kişi ve grupların etki alanına girmemesini amaçlar. İkinci olarak siyasal partilerin korunması ve demokratikleşmelerine katkıda bulunması hedeflenir. Ancak siyasi yaşamımızda tüm partilerimizde "lider sultası" gözlenmektedir. Halkın egemenliği ve seçmen iradesi parti liderlerinin belirlediği kişileri onaylamaktan öteye gitmemektedir. Giderek büyük

bütçeleri yöneten partilerdeki başkanlar, bir tür aile şirketi yönetircesine benzer davranışlar sergilemektedirler. Parasal gücü yöneten liderler, parti içerisinde adeta hâkimiyetlerini pekiştirmektedirler.

Seçim döneminde partiler arasındaki eşitsizlikleri giderecek ve yarışın başladığı anda partilere "fırsat eşitliği" sağlayacak tedbirlere ihtiyaç vardır. Her düzeydeki fırsat eşitliğinin sağlanamaması ve siyasetin finansmanının şeffaf olmaması nedeniyle parasal olanakları olan veya mali yönden değişik nedenlerle kişi ve gruplarca desteklenen adaylar partilere yüksek miktarda bağışlarda bulunmak suretiyle aday listelerinin ön sıralarında yer alabilmektedirler. Bu durum seçme ve seçilme mekanizmasından beklenen faydadan uzaklaşılmasına neden olmakta ve siyaset sadece belirli gelir düzeyinde yapılan ayrıcalıklı bir faaliyet alanı haline gelmektedir. Halkın siyasetçilere olan güveni kaybolmakta, şeffaf olmayan harcama ve kampanyalar nedeniyle kamuoyunda bazı olumsuz yargılar yerleşmektedir.

Özellikle seçim dönemlerinde adayların kendi kampanyaları ve harcamaları ile ilgili düzenlemeler bulunmamaktadır. Bu bir anlamda siyasete kara paranın bulaşma riskini de getirmektedir. Kaynağı belli olmayan finansmanlar var oldukça siyasetçiler üstünde sürekli gölgeler olacaktır. Bu nedenle adayların tüm gelir gider ve harcamaları kayıt altında olmalı denetlenmeli ve kamuoyuna açıklanmalıdır. Bu nedenle mal bildirimi yasası gözden geçirilmeli ve şeffaf hale getirilmelidir.

Her konuda piyasaları ve rekabet kurallarını düzenleyen önlemler ile tüketiciler korunmaya çalışılmasına karşın konu siyaset olunca yeterli düzenlemeler ve rekabet kurallarının belirlenmediğini görüyoruz. Ancak siyaset alanında rekabeti düzenleyen mali kurallar yoktur.

Bu sistemin aksaklıklarıyla devam ettirilmeye çalışılmasının yaratacağı en önemli sakınca kitlelerin demokrasinin araçlarına olan güvenlerinin azalması olabilecektir (Güneş, 2012).

3.1.13. KAMPANYA YÖNETİMİ, PLANLAMA

Kadın muhtarların gündeme getirdikleri başka bir konu da aday olma, adaylık sonrası ve seçim propagandası sürecinde profesyonel yardıma duyulan ihtiyaç olmuştur. Yerel alanda seçimlerde yüz yüze iletişimi oldukça önemli gören kadın muhtarlar, sürecin stratejik planının yapılması, iletişim ve eğitim eksiklerinin giderilmesi, medya iletişiminin kurulması, sosyal medya yönetimi başarılı uygulama ve icraat örneklerinin topluma sunulması konusunda bütüncül bir plana ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda ayrıca oluşturulacak siyaset okulları aracılığı ile muhtar adayları, ileride muhtar olmayı düşünen kişiler ve muhtarların siyasi, hukuksal, ekonomik konularda eğitimler almasının faydalı olacağı dile getirildi. Bilindiği üzere üniversiteler, merkezler, siyasi partiler, sivil toplum ağları veya kuruluşları zaman zaman bu tür siyaset okullarını açmaktadırlar.

Teknolojik gelişmeler bireylerin birbirleriyle iletişim kurmasını ve bilgi edinmesini daha etkili hale getirdi. Artık bilgiyi her hangi bir aracı kişi olmadan doğrudan kaynağından öğrenebiliyor. Bu durum internet dünyasında bilgisayarların etkileşim gücünün iletişim için kullanılmasını tarif eden yeni medya akımının doğmasına sebep oldu. Sosyal medya araçları arasında en hızlı büyüyen ve bir fenomene dönüşen "sosyal ağlar" milyonlarca kullanıcıları ile markalar için yeni bir iletişim mecrası olmuşlardır. Siyasetin bu araçlara duyarsız kalması mümkün değildi. Organize olmayı kolaylaştırması, kitleye hızlı ve kolay erişim, bireyler arasında iletişimi arttırması, fikirlerin hızlıca yayılması, organizasyon ve iletişim

maliyetini düşürmesi ve daha çok sayıda insanın siyasi veya sosyal olaylara daha kısa sürede reaksiyon gösterebilmesi nedeniyle bu araçlar her düzeyde siyasetçiler için vazgeçilmezdir. Ancak bu sürecin etkili ve planlı şekilde yürütülmesi gerekir. Ayrıca kadın adaylar arasında sinerji yaratmak ve iletişim ağının oluşturulması toplumsal bir farkındalık yaratılmasına yardımcı olacaktır.

3.1.14. MUHTARLIK KURUMUNUN MALİ YETERSİZLİKLERİ VE SİYASİ BASKIYA AÇIKLIK

Muhtarlar siyasi partilerinin olmaması nedeniyle sürekli olarak merkezi idare ve yerel yönetimlerin kuşatması altında taraf kılınmaya çalışılmaktadır. Bir yandan merkezi yönetim, diğer yandan varsa BŞB veya il belediyesi, bağlı olunan ilçe belediyesi taraf olmaya zorlamakta yer yer partizan tutumlar takınarak mahalleye hizmet konusunda aksamalar yaşanmaktadır. Muhtarın görüş ve yaklaşımına göre, mahallenin etnik durumuna göre partizanca davranışlar hükümet ya da bir belediyeden gelebilmektedir. Kamu görevlilerine ulaşma konusunda muhtarlar sıkıntılar yaşamaktadırlar. Özellikle enerji sektöründe özelleştirmelerden sonra mahallelerde sokak aydınlatılmasından, elektrik kesintisine kadar pek çok konuda özel şirketlerle sağlıklı iletişim kurulamamaktadır. Muhtarlık kurumun bütçesinin olmaması, seçildikten sonra ekonomik destek olmaması, belediye yasasında muhtarlıklara yardımın zorunlu hizmet kapsamında olmaması, muhtarlıklara dönük baskıyı artırmaktadır. Muhtarlıkların bina sorunları, elektrik ve suya bile ödenek ayrılmaması, muhtarları mahallelerine hizmet gelmesini kolaylaştırmak amacıyla iktidara ya da bir belediyeye yakın durmak zorunda bırakılmaktadır. Oysa muhtarlar tüm mahallenin temsilcisi konumunda kalmak

istemektedir. Muhtarlıklar çoğu zaman iki arada bir derede Araf'ta kalmışçasına faaliyet yürütmek zorunda kalmaktadırlar.

3.1.15. HİZMETLER KONUSUNDA YAŞANAN SORUNLAR

İl Özel İdarelerinin kaldırılması ve büyük şehir sistemine geçilmesinden sonra mahalle statüsüne geçen eski köyler de hizmet almada ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle merkeze uzak mahallelerde bu sorun çok daha belirgin hale gelmiştir ve gecikmeler yaşanmaktadır. Şehir merkezlerine 80-100 km gibi uzaklıkta kırsal mahalleler bulunuyor. 6360 sayılı yasada kırsala gidecek hizmetin yıllık toplamı, bütçenin %10'u kadar olması bu alandaki sorunu daha da büyütmektedir.

"Belediyeler mahallere dönük faaliyetlerinde muhtarlıklarla işbirliği, danışma ve fikir alışverişi içerisine girme gereksinimi duymamaktadır" eleştirisi yapılmıştır. Belediyelerin ve vatandaşların muhtarlığı önemli ve etkili bir makam olarak görmemesi nedeniyle koordinasyon sağlamada sorunlar yaşanmaktadır. Siyasiler ve partiler çoğu kez partilerine destek adına bol destek sözü vererek vaatlerde bulunmakta ancak gereklerini yapma konusunda eyleme dönüştürmemektedirler. Muhtarlık görev ve yetkileri vatandaş tarafından bilinmemektedir. Mernis sistemi 2007 yılından bu yana nüfus müdürlüklerinin kontrolü altındadır ve sistemin iyileştirmeye ihtiyacı vardır. Adres beyanı ile yükümlü kişi ve kurumlar yerleşim yeri adreslerine ilişkin değişiklikleri ilçe nüfus müdürlüklerine bildirmekle yükümlüdür. Yerleşim yeri adresi değişikliği bildirimlerine ilişkin listelerin nüfus müdürlüklerince ilgili muhtarlıklara gönderilmesi gerekmektedir. Muhtarlar, bu kanun uyarınca nüfus müdürlüklerince kendilerine iletilen yerleşim yeri adresi değişikliği bildirim listelerini incelemek, mahalledeki yerleşim

yeri adresi değişiklikleri ile karşılaştırmak ve varsa bildirilmemiş olan değişiklikleri her ayın son haftası içinde bağlı bulunulan ilçenin nüfus müdürlüğüne bildirmekle yükümlü durumdadır. Çalıştay'a katılan muhtarlar sistemden kaynaklanan nedenlerden ötürü mahallelerinde yaşayan kişileri tanımakta ya da değişiklikleri takipte zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Seçim dönemlerinde listelerin askıda kalması dönemlerinde eskiye göre yoğunluk yaşanmadığı, internet üzerinden kontrollerin daha çok yapıldığı ancak seçmen listelerinde Mernis sisteminden kaynaklı bir dizi sorun yaşandığı ve olumsuzlukların sorumlusu olarak muhtarlıkların görüldüğünü ifade etmişlerdir.

Muhtarlar artık posta idaresi gibi çalışmak istemediklerini de sıklıkla dile getirdiler. İkamet değişikliği için bildirimde bulunmayan vatandaşlar için gelen tebligatlar muhtarlar açısından sorun kaynağı durumundadır. Vatandaşlar e-devlet ile bu hizmeti alabilmektedir. 7201 sayılı Tebligat Kanununa göre postacı, mahkemeden, noterden, belediyeden getirdiği evrakın sahibini adresinde bulamadığında muhtara bırakmaktadır. Tebligat evrakının muhtarlığa bırakılmasıyla tebligat yapılmış sayılması muhtarları ağır bir sorumluluğa itmektedir. Muhtarlıkların tüzel kişiliğinin olmaması ise en büyük sorun olarak görülmektedir. Görev, yetki ve gelirler arasında orantılı bir dağılım olabilmesi için öncelikle tüzel kişiliğin tanınması gerekmektedir. Tüzel kişiliğin tanınmasından sonra muhtarlık daha cazip bir hale gelecek Avrupa örneğinde olduğu gibi ihtiyar meclisleri mahalle meclislerine dönüşerek daha katılımcı bir şekle dönüşebilecektir.

Köy yasası temelli ortaya çıkan muhtarlık, kentleşme ile beraber mahalle ve yerel idare arasında köprü görevi üstlenmesine rağmen kent odaklı bir kurum olarak tasarlanmamıştır. Bu nedenle çok sayıda sorumluluk verilmesine rağmen yetki ve kaynak konusunda zor durumdadır

Bu ise muhtarlıkları değişik yönetim kademelerinin baskılarına açık kılmaktadır. Kentlerde mahallelerin büyüklükleri göz önüne alındığında yeni düzenlemeye ve mahalle meclislerinin oluşumuna ve karar süreçlerine katkı koymasına gereksinim vardır.

3.1.16. KOTA ve POZİTİF AYRIMCILIK

Kadına yönelik düzenlemeler kapsamında pozitif ayırımcılık tartışılan konulardan bir tanesidir. Pozitif ayrımcılık sosyal devletlerin toplumsal barış ve adaleti sağlayabilmek adına toplum içerisindeki dezavantajlı gruplara yönelik uyguladığı bir politikadır. Anayasa'nın "Kanun Önünde Eşitlik" başlıklı 10. Maddesi pozitif ayrımcılığın önünü açan yasal dayanak şeklinde nitelendirilebilir. Buna göre "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür" (Aydın, 2015:23).

Çalıştaya katılanların tamamına yakını pozitif ayırımcılık yapılması konusunda hem fikirdir. Bunun yöntemi konusunda iki yaklaşım ortaya konmuştur. Birinci grupta yer alan düşünceyi savunanalar kadınların karar mekanizmalarında yer alması için kotanın yeterli olamayacağını bu sistemde yine seçilebilir sıralarda erkeklerin yer alacağını alt sıralara kadınların yazılacağını böyle bir yaklaşımı istemediklerini belirttiler. Tüm yönetim birimlerinde eşit temsil hakkı istiyoruz dediler. İkinci görüşü savunanlar ise aslında fermuar sistemine karşı olmadıklarını ancak bu aşamada gerçekçi bir talep olmayacağını, kazanımlar elde edebilmek ve ilerleyebilmek için kota sistemini talep etmenin daha sonuç alınabilir ve rasyonel olduğunu söylediler. Katılımcıların büyük çoğunluğu

kota önerisine destek verdiler. Bu konudaki başlıca söylemler şu şekildeydi:

Kadın evde, dışarda, dernekte hemen her işle ve sorumlulukla uğraşıyor. Ancak yaptıkları göze batmıyor. Ev içinde geçerli olan kurallar siyasi partilerde de geçerli. Haliyle temsil etme görevi erkeklere verilmiş bir hak olarak algılanıyor. Neredeyse pek çok siyasi oluşum sadece "temsili kadınlar" olması için kadın temsilcileri seçiyorlar. Kadınlar temsil eden değil, temsili kadınlar olmaya devam ediyor. En eşitlikçi olduğu iddiasını taşıyan siyasi partilerde bile tüzüklerinde kadın erkek eşitliğini sağlayacak düzenlemeler bulunmuyor.

Kadınların aday olması veya yönetimde başarılı olmasına en çok gelenekçi erkek yaklaşımı engeller koyuyor. Hemen kurallar öne sürülüyor. Siz cenazede olamazsınız, şuraya gidemezsiniz, burada bulunamazsınız, siz temsilde eksik kalırsınız, siz uzun yol gidemezsiniz, evlerde sorumluluklarınız var deniliyor. Kendi yarattıkları egemenlik alanından asla taviz vermek istemiyorlar.

Kadınların temsilde görev almaları için öncelikle gelenekçi rollerin değişmesi gerekmektedir. Erkekler siyasi partilere kadınları itiyorlar, cesaretlendiriyorlar bunu yaparken demokratik ve sivil bilinçle hareket etmiyorlar. Çünkü onları kendi parti içi mücadelesinde kendisine zarar vermeyecek destekçiler olarak yanlarında tutacaklarını düşünüyorlar. Ancak ne zaman kadın bir siyasi iddiasını dile getiriyor veya bir yere aday oluyor işte o zaman sorun başlıyor ve gerçek bakış açısı ortaya çıkıyor. Katılımcı muhtarların büyük kısmı siyasi partilerin söylemlerinde kadına karşı pozitif ayırımcılığa sıcak baktıklarını ifade etmelerine rağmen erkek egemen politika yapısının mevcut durumunu korumak istediğini ifade ettiler. Bu nedenle başta kendi partilerinde uygulamaya konulmasına kısıtlı şekilde müsaade ettikleri ve samimi olmadıklarını bu konuda oy tabanını genişletmek ve kadın seçmenleri kazanmak

isteyen partilerin daha samimi davrandıklarını düşünmektedirler.

Diğer söylemler ise şu şekildedir: .Kadın kotası faydalı olabilir, kadınların önünü açabilir. Kadın kotası olmazsa kadınlar yönetime erkeklerin keyfiyetine bırakılarak getirilecekse hiçbir zaman arzu edilen sayıya ve düzeye erişemeyebilir. Karar alma sürecinde kadın-erkek kotası olmalıdır. Ancak bundan önce, genel anlayışın değişmesi katılımcı ve eşitlikçiliğin hâkim kılınması lazım. Sırf "kadın da olsun" anlayışıyla kota yapılacaksa yapılmamalıdır. Bu anlamda konuya sıcak bakmayan ve uzun yıllar boyunca eşitliğin sağlanamayacağını düşünenler, oyalama politikası olarak -aslında kadın erkek eşittir kotaya gerek yoktur- diyerek konuyu sulandırmaktadır ve olası kadın temsilindeki artışı dolaylı olarak engellemeye çalışmaktadırlar.

Madem bu kadar eşitlikçi ve prensipler çerçevesinde hareket ediliyor o zaman siyasi partilerin kadın ve gençlik kolları gibi kolların yanına birde erkek kolları eklemeleri gerekiyor. Bu kollar kadını siyasette dar alana hapsetmenin aracı olarak kullanılmaktadır. Erkek kolları olamaz çünkü egemen grup onlardır. O zaman eşitlik nerede? İşte bu nedenle kota konulması kadınların siyasi alana girişini kolaylaştıracaktır ve gerekliliktir. Yönetimde kadının olması, görüşlerini daha rahat dile getirmesini sağlar ve kota konulması başlangıç açısından iyi, daha sonra ise kadınlar için sorumluluk alacak, yönetimlerde söz sahibi olabilecek zeminleri hazırlar.

3.1.17. SEÇMEN DAVRANIŞLARI

Seçmen davranışları konusunda, seçmenlerin rasyonel olmayan seçimleri, seçmenin faydacı ve çıkarcı davranışı, yerel yönetimlerde meclis üyeliği ya da aza pazarlığı konuları dile getirilmiştir. Seçmen davranışları ve buradaki güdüler literatürde de çok farklı açılardan ele alınmış bir konudur. Genel söylemlerde sıkça rasyonel davranan seçmene vurgu yapılmaktadır. Aslında seçmenin rasyonelliği oldukça iddialı bir söylemdir. Seçmenlerin psikolojik ve duygusal pek çok etmene bağlı olarak da oy verdiği de gözlemlenmektedir.

Rasyonel davranış sergilemenin ön koşulunun siyaseti ilgilendiren konularda tam bilgi sahibi olunması gerekliliği düşünüldüğünde bunun tam olarak mümkün olmadığı görülür. Sıklıkla duyduğumuz seçmenin bilinçsiz davranışları ya da cehaleti üstüne söylemler aslında tam da bu konu ile ilgilidir. Seçmenlerin bilinçli olması idealize edilen bir durumdur. Ancak eğitim, gelir, sosyal çevre, fırsat eşitlikleri herkes için aynı değildir. Seçmenin bireysel durumundan daha önemli olan sistemin rasyonel ve akılcı uygulamalar ile kapsayıcı ve özgürlükçü olmasıdır. Demokrasilerdeki güçler ayrılıkları yasama, yürütme, yargı yanında dördüncü güç medyanın bir tür denge ve denetleme fonksiyonu gördüğünü söyleyebiliriz. Dolayısıyla sistem kendi kendine otokontrol mekanizmaları ile rasyonel sonuçlara ulaşmaya ve seçilenleri rasyonel davranmaya iter.

Bu alanda çalışmaları ile bilinen Downs'ın yaklaşımının temel amacı siyasal yönetimin davranış modelinin geliştirilmesidir. Downs modelinde siyasi partiler en yüksek oya erişerek iktidar olma amacındadır. Bu durumu oy maksimizasyonu ile açıklar. Buna karşın seçmenler de faydalarını maksimize etmeye çalışmakta ve faydacı davranmaktadır. Seçmenler, partilerden hangisinin beklediği geliri, faydayı maksimize edeceğine

bakarak oy verirler. İki parti varsa tercih ettiğine oy verirken ikiden fazla parti olması durumunda diğer seçmenlerin de tercihlerini göz önüne alarak oy verecektir. Desteklediği partinin kazanma şansı yüksek değilse desteklemediği partinin önünü kesmek için başka partiye destek verebilmektedir. Tüm bu olasılıkların dışında seçmen çekimser kalabilir, oy kullanmayabilir (Güneş, 2001:141).

Rasyonel tercihler teorisi çerçevesinde rasyonel kararlar alan seçmen esasında "ekonomik insan" varsayımıyla bireysel faydasını maksimize etmeye çalışmaktadır. Ancak, rasyonel seçmen aynı zamanda ait olduğu sosyal grupların ve/veya toplumun faydasını maksimize edecek seçimi yapmaya da çalışıyor olabilmektedir. Bu nedenle, "rasyonel seçmen davranışı" da esasında faydanın niteliği doğrultusunda sınıflandırılmaktadır.

Siyaset bilimi teorilerinden "psikolojik oy verme modeli" ise seçmenin parti aidiyetinin gücü ile ilişkilendirilmiştir. Bu teori seçmenlerin siyasal tercihlerinin aile ortamındaki siyasal sosyalleşmelerinin bir sonucu olduğunu savunmakta ve bu seçmenlerin kararlarının ilerleyen yıllarda da değişmeden kaldığını ileri sürmektedir. Bu bakımdan psikolojik oy verme davranışı esasında rasyonellikten uzak bir davranış olarak düşünülmektedir (Boyraz, Erdem :2015:72-73).

"Sosyal oy verme modeli" ise seçmenlerin sosyal faktörlerin etkisinde kalarak oy verdiklerini ifade etmektedir. Bu teoriye göre seçmen ait olduğu sosyal çevrenin ve sosyal grupların değerlendirmeleri doğrultusunda oy vermekte, oy verme kararını grup aidiyetinin bir sonucu olarak değerlendirmektedir. Ait olduğu sosyal gruplarla aynı doğrultuda oy kullanmasının bir ödül ile, farklı yönde oy kullanmasının ise bir red ile sonuçlanacağını düşünmektedir. Dolayısıyla, sosyal seçmen rasyonellikten nispeten uzak, kararı kolektif bir

değerlendirmenin sonucu olan seçmendir (Boyraz, Erdem, 2015: 72-73).

Muhtarlık seçimi ise muhtarların siyasi kimlikleri olmaması nedeniyle farklılık göstermektedir. Uygulamada her ne kadar siyasi kimlikle hareket etmeseler bile muhtarların dünya görüşü, kişisel siyasal yaklaşımları seçmene bir şekilde yansıtılabilmekte ve bu da karar sürecinde etkili olabilmektedir. Bu faktöre rağmen muhtarlık seçimlerinde adayın tanınırlığı, kişiliği, geçmiş dönemde yaptığı faaliyetleri, işleri, mahalleye veya köye yakınlığı, aile, sosyal çevre genişliği önemli faktörler olarak ön plana çıkmaktadır

3.1.18. SEÇİLMİŞ KADIN MUHTARA KARŞI TUTUMLAR

Daha önceki bölümlerde kadın muhtar ve yerel yöneticilere karşı olumsuz bakış açısına vurgular yapılmıştı. Kadınların muhtar seçilmesinden sonra aynı ölçüde olumsuz bakış açısı sergilenmekte midir? sorusunun yanıtı olabilecek geri dönüşler olmuştur. Kadın muhtarlara olumsuz eleştiriler az sayıda ve belirli nezaket kuralları içerisinde yapılırken genelde sert eleştiriler gelmediği ifade edilmiştir. Mahallelerde kadın muhtar adaylarına en büyük desteğin kadınlardan geldiği farklı sosyal statü, ekonomik düzey, eğitim düzeyi, bakış açısına sahip olsalar da kadınların kadın muhtar adaylarına genel olarak destek verdikleri söylenmiştir. Kadınların, başarılı uygulamaları takdir etme konusunda erkeklere göre daha açık oldukları söylenmiştir. Toplum cesur çıkışlar yapan ve riskler alan kadınlara ve muhtar adaylarına ve muhtarlarına sempati ile bakmakta bunu bir tür cesaret ve meydan okuma olarak algılamaktadırlar. Bu tür kadınlar diğer kadınlar için de teşvik unsuru olmakta, rol modellik yapmaktadırlar. Olumsuz

yaklaşımların başında kadınların mahallenin güvenliği konusunda gerektiğince etkili olamayacağı ön yargısı olduğu yer almaktadır. Bir başka eleştiri ise siyasal yaşamda uzun süre yer alan kadınların giderek profesyonel siyasetçi gibi davranışlar sergilemesi ve adeta şikâyet edilen erkek siyasetçi profiline yaklaşmaları konusu olmuştur.

Yerel siyasetin daha dar çevreleri ilgilendirmesi ve etkileşim alanı nedeniyle kadınların politik olarak daha etkin olabilecekleri bir alan gibi görülmektedir. Yerel politika hizmetle, dolayısıyla kadınlara yüklenmiş olan geleneksel rolleri ile ilişkilendirmiştir. Fransa'da yüzyılın ilk yarısında öncelikle kadınlar belediye yönetiminde etkin görev almak isteyerek şu ifadeyi kullanmışlardır: "Kendi evimizi nasıl temizliyorsak, kenti de temizleyebiliriz". Başka bir örnekte 1930 yılında yapılan belediye seçimlerinde İstanbul Belediye Meclisi üyesi seçilen Latife Bekir "Belediyeciliği büyütülmüş bir ev yönetimi" şeklinde tanımlaması kadınların yerel siyasette daha etkin bir rol almaları beklentisini doğrular niteliktedir. Dünya örnekleri de bunu doğrulamaktadır. Yerel siyasetteki kadın ortalaması Orta Amerika'da %24, Latin Amerika'da %26, Avrupa'da %24, Afrika'da %30 olup, Türkiye'de ise %2,5 dir Buna karşın genel siyasette kadın temsili daha yüksektir.

Türkiye'de yerel siyasete kadınların katılımı dünyadaki genel eğilimim tam tersine bir seyir göstermektedir. Bunun nedenlerinden biri küçük yerleşim birimlerinde kadının geleneksel rolünün daha etkin olduğu ve ataerkil zihniyetin kadınların siyasete katılımında engel oluşturmasıdır (Gülistan, 2015:275).

3.1.19. SEÇİLEN ADAYLARIN NİTELİK SORUNU

Mahalli idareler ile mahalle muhtarlıkları ve ihtiyar heyetleri seçimi hakkında kanuna göre, muhtarlık seçimlerinde adaylık usulü yoktur. Seçim günü ilgili seçim bölgesindeki seçim sandıklarına isim basılı oy pusulalarını bırakmaları yeterli olmaktadır. Oy pusulası beyaz bir parşömenin 4'de biri büyüklüğünde olup muhtar adayları hangi mahalleden veya köyden aday oluyor ise oy pusulasının üst kısmına onu belirtir, alt kısmına kendi isimlerini yazarlar.

Bu ciddi bir eksikliktir. En az altı aydan beri o mahalle veya köyde oturmak şartıyla 25 yaşını dolduran her Türk vatandaşı, seçilmeye engel durumu olmamak kaydıyla muhtar seçilebiliyor. Muhtarlık için ilkokul mezuniyeti şartı bile aranmıyor. Muhtarın okur-yazar olması yeterli bulunuyor. Anayasa değişikliğiyle birlikte milletvekili seçilme yaşının 18'e indirilmesinin ardından uyum yasaları kapsamında yeni düzenlemeyle birlikte belediye başkanı ve muhtar adayları için de 25 olan yaş sınırının 18'e indirilmesi beklenmektedir. Mevcut sistemde en büyük eleştiri muhtarların okuma yazma bilmesinin yeterli olması noktasına gelmiştir. Kamu kurum ve kuruluşları ile vatandaş arasında köprü olması beklenen kişilerden ilkokulu bile bitirme koşulu aranmaması muhtarlığı niteliksel açıdan geriye götürmektedir. Ayrıca mahalle temsilcisi veya köy temsilcisi olan muhtarlıklar için adaylık süreci ve seçim sürecinin düzenlenmesi gerekmektedir. Muhtarlık seçimleri, adeta denetimsizlik ve önemsenmemesi nedeniyle sandıklarda karmaşa içinde, sandık güvenliğinin neredeyse adaylara bırakıldığı bir şekilde yapılmaktadır.

3.2. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

3.2.1. KADINLARIN CESARETLENDİRİLMESİ VE TEŞVİK EDİLMESİ

Kadınların yerel siyasete girmesinin teşvik edilmesi, cesaret verilmesi, yüreklendirilmesi, korkularını yenmesi, özendirilmesi, kadınlara destek verilmesi gibi yakın ve eş anlamlı çok sayıda ifade geri dönüşler içerisinde yer almıştır. Bunların nasıl olması gerektiği konusunda daha az sayıda öneri olsa da bu durum genel iklimin değiştirilmesi arzusu olarak düşünülebilir. Ülkedeki siyasi iklim ve havanın kadınların siyasete girmesine sıcak bakan, sempatik davranan, destek veren bir yapıya bürünmesi gerekiyor.

Bu konuda görsel ve yazılı medyanın olumlu katkı yapacağı düşüncesi hâkim ve kamu spotları ile toplumun bilinçlendirilmesi önerisi yer almaktadır. Devlet eliyle teşvikler yapılması, kırsal kesimde özellikle teşvik edici uygulamalar, mahallelerde kadının konumunu güçlendirici ve bilgilendirici faaliyetlerin yapılması, evlerin gezilerek kadınların yerel siyaset ve muhtarlık ve görevleri konusunda bilgilendirilmesi önerileri bulunmaktadır. Genel kanı olarak vatandaşın gerek mahalle yönetimi ve muhtarın görevleri gerekse büyükşehir ve ilçe belediyesi arasındaki görev paylaşımı konusunda tam bilgisi yoktur. Hizmetin kimden ve nereden talep edileceği konusunda aracı olması gereken muhtarlık hakkında da bilgi eksikliği vatandaş açısından işi içinden çıkılmaz bir duruma getirmektedir.

Önerilerde bu alanda çalışan Ka.Der'e çok sayıda vurgu yapılmıştır. Ka.Der'in oldukça güçlü bir algıya sahip olduğu ve

kadın siyasetinde adeta referans bir noktada durduğunu gözlemleme şansımız olmuştur. Böyle olunca da pek çok katılımcı çözüm noktasında Ka.Der'den beklenti içerisindedir. Sayılan beklentilerin hemen hepsinde Ka.Der'in görev alması beklentisi vardır.

3.2.2. MUHTARLIK VE BELEDİYE İLİŞKİLERİ

Muhtarlık ve Belediyeler arasındaki ilişkilerin daha görünülür olması istenmiştir. Muhtarlık İşleri Müdürlüğü İçişleri Bakanlığı'nın 2015/8 sayılı genelgesinde belirtilen iş ve işlemlerin yapılması amacıyla pek çok belediye tarafından kurulmuştur. Yine İçişleri Bakanlığı tarafından www.muhtar.gov.tr üzerinden oluşturulan Muhtar Bilgi Sistemi aracılığıyla talep, şikâyet, öneri ve istekler belediyelere iletilebilmektedir. Sistemin sağladığı bu olanaklara karşın, muhtarlar belediyelerin mahallelerine dair tasarruflarında çoğu kez bilgi vermede veya karşılıklı bilgi alışverişine girerek koordinasyon sonucunda hizmet sunmada eksik kalmaktadır. Muhtarların temel beklentisi kurulan iletişim doğrultusunda mahallenin sorunlarını yerinde tespit ederek, mahallelinin görüş ve önerilerini aldıktan sonra karar ve uygulamaya geçilmesidir.

Muhtarlar gerek belediye başkanları ve meclis üyeleri, gerekse belediye bürokratları ile kolaylıkla ilişki kurabilmektedir. Bu kişisel ilişkilerden daha önemlisi, muhtarların mahalle temsilcisi olarak belediye karar alma süreçlerine katılabilmesidir. Muhtarlar; belediye meclisi toplantılarına katılabilmeli, belediyelerde mahallelerini ilgilendiren ihtisas komisyonları toplantılarında yer alabilmeli, belediye stratejik plan hazırlıklarına paydaş olarak katılabilmeli, mahalledeki gönüllü kuruluşlarla işbirliği yaparak belediye ile birlikte projeler yürütebilmelidir. Belediyelerden muhtarlıklara karşı üç temel sorumluluk konusunda daha hassas davranması ve

sorumluluklarını tam olarak yerine getirmesi istenmektedir. Bu konular:

- Mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkânları ölçüsünde gerekli yardım ve desteği sağlaması,
- Kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurması,
- Hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamasıdır.

3.2.3. KADIN İLETİŞİM AĞLARI KURULMASI

Kadın adayların sahada desteklenmesi için kadın ağları kurulması ve bu ağların mahallelerde aday olma potansiyeli taşıyan kadınlar ile işbirliği ve temas halinde olması gerektiği ifade edildi. Sivil toplum kuruluşlarının kırsalda aday potansiyeli olabilecek kişileri tespit edip, onlara dönük bilgilendirme çalışmaları yapması, kadınlardan özellikle mahalle ve esnafla iletişimi yüksek ve sorun çözme kapasitesine sahip olanların aday olması konusunda ısrarcı olması gerektiği söylendi. Bu amaçla seçimlerden en az bir yıl önce harekete geçilerek zengin bir insan kaynağı ve gönüllü sağlanabileceği düşünülmektedir. Kadınlara birlikte hareket edebilme şansı yaratılması kadın adayları cesaretlendirecek, seçilememe kaygısının yarattığı baskıyı ortadan kaldıracaktır. Kadın Muhtarlar İletişim Ağının kurulması bu anlamda önerilmiştir. "Türkiye'nin her yanında yaşayan kadın muhtarlar bir araya gelmeli ve gücümüzü hissettirmeliyiz. Kadın muhtarlar sürekli iyi örnek baskısı altında hizmet görüyorlar. Başkalarının hata yapma hakları varken toplum kadın muhtarlara bu hakkı tanımıyor ve ilk fırsatta azletmek için bekliyor. Bu nedenle bu birliktelik ve dayanışma önem

taşımaktadır. İyi uygulama örnekleri bu ağ aracılığı ile tüm topluma duyurulmalıdır" denilmiştir.

3.2.4. ADAYLARIN NİTELİKLERİNİ YÜKSELTMEK

Aday gösterilen kadınların sorumluluğu erkek muhtarlara göre çok daha yüksektir. Sayıca kadın siyasetçinin az olmasından ötürü gözler aday olacak ya da seçilmiş kadınlar üzerinde olacaktır. Başarılı kadınlar topluma rol modellik yapmalıdır. Örneğin, Muğla'nın Bodrum ilçesine bağlı Küçükbük Mahallesi'ndeki muhtarlık seçiminde aza seçilen Türk rock müziğinin ünlü sanatçısı Özlem Tekin basında yer almış ve oldukça ilgi uyandırmıştı. Belirli yerlerle özdeşleşmiş sanatçı sporcu, yazar, çizer, bilim insanları, düşünürler bu alanlarda sorumluluk aldıkça dikkatler daha çok bu alana çevrilecektir.

O nedenle adayların nitelikleri oldukça önemlidir. Çünkü başarılı bir kadın muhtar örneği diğer kadınları sadece muhtar adaylığı için cesaretlendirmez aynı zamanda aza, meclis üyesi, girişimci, eğitim alma, iş yaşamına girme, girişimci olma, sivil toplumda görev alma gibi pek çok alanda da teşvik eder. Geniş alanlarda da dışsal sosyal fayda yaratır.

Kadınların muhtarlık veya yerel siyasette başarılı örnekler sunması "kadın muhtarlar da bu işi yapabiliyormuş" algısının ötesine geçerek "kadın muhtarlar bu işi çok iyi yapıyor" algısına dönüştürülmelidir. Kadın dayanışması sıklıkla bahsedilmesine rağmen her konuda kadınların tek tip düşünmesi ya da hareket etmesi söz konusu değildir. Bu amaçla kadınlar açısından hayati ve öncelikli bir arada durmayı gerektirecek konularda, kadınların talepleri doğrultusunda beraber değiştirmek ve dönüştürmek istedikleri alanlarda birlikte hareket etmelerinin önemi kastedilmiştir.

3.2.5. AZA'LIK ve MAHALLE MECLİSLERİ OLUŞUMUNUN TEŞVİK EDİLMESİ

Azalık konusunda gelen önerilerden bir tanesi mahallelerde kadınların aza listeleri hazırlayarak seçimlere girmesinin teşvik edilmesi oldu. İkinci olarak muhtar adayları ile görüşmeler yaparak aza listelerinin eşit şekilde hazırlanmasını zorlama önerisi geldi. Özellikle kadın azası olmayan bir mahalle olmaması gerektiği ifade edildi.

Azalık bir anlamda mahalle meclisidir. O mahallede yaşayan kişilerin katılımcılık göstermesi önemlidir. 29 Mart yerel seçimlerinde Aydın Hasanefendi-Ramazanpaşa Mahallesinde yapılan seçimde tek muhtar adayı olmasına rağmen azalık için aşırı talep üzerine, muhtar Ertuğrul Özdemir'in hazırladığı 7 ayrı liste yarıştı. Bu listelerden ikisi tamamı ile kadınlardan oluşuyordu. Azalığı tamamı kadınlardan oluşan bir liste kazandı. Birinci azanın muhtarın eşi, ikinci azanın muhtarlık personeli olması ilginç bir detaydı (İnternet Haber, 09 Nisan 2009). Muhtarlık ve azalık ile ilgili halkın yeterli bilgi sahibi olmadığının bir örneği de Ürgüp ilçesinin Yeşilöz köyünde yaşandı. Tüm azaların görevden istifa etmesi durumunda mevcut muhtarın görevden düşeceğini ve seçim olacağını düşünen azalar istifalarını verdiler. Fakat kanun gereği köyde muhtarlık seçimi değil aza seçimi yeniden yapıldı (Milliyet, 29 Şubat 2016).

3.2.6. SEÇİM SİSTEMİ VE MAHALLE MECLİSLERİNİN DÜZENLENMESİ

Muhtarlık seçim sisteminin yeniden düzenlenmesi çok talep edilen konulardan bir tanesi olmuştur. Bazı kentlerde kent konseyleri çerçevesi içerisinde mahalle sakinlerinin buluştukları, birlikte düşünülen, üretilen, deneyimlerin paylaşıldığı sivil ve katılımcı oluşumlar görülmektedir. Öneride kast edilen tüzel kişiliği olmayan bu oluşumlar değildir. Çağdaş yerel yönetim anlayışının en temel unsurları katılım ve demokrasidir. Karar süreçlerine yurttaşların katılımının sağlanması ve farklı toplumsal kesimlerin görüşlerinin alınması için demokratik bir yönetim anlayışına gereksinim vardır. Bu nedenle sistemimizde yer alan mahalle yönetimlerinin, sayıca artırılmış ve mahalle de yaşayan yurttaşlar arasında seçimle belirlenmiş bir meclis yapısına dönüştürülmesi önerilmektedir. Bu meclislerde kadın erkek temsilinde eşitlik sağlanmalıdır. Bu yapının başında yer alan muhtarların seçilme kriterleri niteliksel olarak iyileştirilmelidir. Kentlilik bilincinin geliştirecek olan mahallelerdir. 5393 sayılı belediye kanunun 9. maddesinde yer alan "Mahalle Yönetimi" maddesinin genişletilerek muhtarlığın yanı sıra "mahalle meclisinin" de tanımlanarak eklenmesini yeterli olacaktır. Mahalle Meclisleri, mahallenin temel karar ve denetim organı olmalıdır. Mahalleye ilişkin genel sorunları tartışarak çözüm yollarını araştırmalı, çözüm önerilerini ve araçlarını geliştirmelidir. Mahalle meclisleri yerel yönetimin asli parçası olarak kabul edilmelidir. Mahallelinin istek ve ihtiyaçlarını taşımalıdır. Mahalle meclislerin üyeleri mahallelerin nüfus yoğunluğuna göre belirlenmelidir.

3.2.7. STK ARASI İŞBİRLİĞİ VE PROJELER ve KATILIM ARAÇLARI

Sivil toplum kuruluşları hakkında olumsuz yargı sahibi olan ya da bu alanda bilgi sahibi olmayan kadınlar için STK'na üyeliklerini sağlamak, faaliyetlerine katılımı temin etmek ve STK'da aktif kadın sayısını artırmak önerileri gelmiştir. STK daha çok sosyal amaçlı proje üretme ve aralarında işbirliği sağlamayı gerektirmektedir. Aynı şekilde kadın muhtar adaylarının da mahalleye dair tüm sorunlara hâkim olmaları beklenmektedir. Bu sorunlar ve çözümlerine ilişkin yeni proje önerileri ile seçmenin karşısına çıkması fayda sağlayacaktır. Mahallelerde etkin ve fikir önderliği yapan kişilerin desteklerini almak, projelerde tecrübelerinden faydalanmak gerekir. Ben daha iyisini yapacağım düşüncesini projelerle yerleştirmek, inanmak ve inandırmak bu işte kararlı olduğunu göstermek beklenmektedir.

STK'larının ve kadın konusunda çalışan derneklerin oluşturacakları ağların, kadınların mahalleden başlayarak yerel düzeyde her seçimli organda sayısının artırılması için projeler geliştirmesi ve uygulaması istenmiştir. Kadınlara dönük toplumsal cinsiyet eğitimleri, ev kadınını kutsayan ve belirli alana hapseden bakış açısını önce kadını bilinçlendirerek ortadan kaldırmak, demokrasi eğitimleri, sosyal ağlar üzerinden örgütlenme ve çok kişiye ulaşacak kampanyalar yürütmek diğer önerilerdir.

Muhtar mahalleye ilişkin işlerde belediyeyi ve öteki kamu kurumlarını etkileyecek, zorlayacak araçlara da sahiptir. Mahalle halkını arkasına alacak yöntemlerle hareket edebilir. Bunun için imza kampanyası, okul aile birlikleri ile ortak yapılacak toplantılar, apartman yöneticilerinin desteğini alma, konuları medyaya taşıma ve mahallelerde toplantılar da

yapılmaktadır. Sosyal medyayı kullanma daha etkili bir yöntem olarak öne çıkmaktadır

3.2.8. EKONOMİK DURUMUN İYİLEŞTİRİLMESİ

Kadınların siyasete etkin katılımının önündeki en önemli engel kadınların ekonomik gücünün olmamasıdır. Ekonomik durumu kötü olan kadınlar için fırsat eşitliği sağlanmalıdır. Yasalarımızda seçim finansmanı ile ilgili bir düzenleme yok. Kadınların ve siyasette az temsil edilen grupların siyasete katılımının sağlanması için yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Kadın adayları destekleyici fonların oluşturulması önerisi katılımcılarca dile getirilirken ilginç bir öneride bankaların aday kadınlara siyaset finansmanı için kredi verme önerisi olmuştur. Adaylar seçim dönemlerinde adil biçimde propaganda yapabilmelidir. Seçim dönemlerinde ve iki seçim arası dönemde partilere ve adaylara yapılan bağış ve harcamaların izlendiği ve şeffaflığın sağlandığı bir sistem kurulması gerekmektedir. Seçim kampanyalarında, kamu kaynaklarının kullanılmasının yasaklanması ve mutlak uygulanması, kamu görevlilerin tarafsız çalışmasının temini gerekmektedir.

Muhtarların özlük haklarının iyileştirilmesi yanında özellikle kadın muhtarları özendirici özlük hakları verilmesi gereklidir. Ekonomik açıdan bağımsız olmayan ya da yeterli gücü olmayan kadınlarında siyaset yapabilmesinin yolunu açmak gerekiyor. Seçilmiş kadın muhtarların ekonomik bağımsızlığını sağlayacak düzenlenmeler talep edilmiştir.

3.2.9. EĞİTİM FAALİYETLERİ

Siyasete giren kadınların siyasi alanda kullanacakları araçlar ve donanımlarını artırmak amacıyla belirli konularda eğitim almaları önerileri bulunmaktadır. Daha iyi hizmet verebilmek için iyi bir donanıma sahip olmak gerekiyor. Bu anlamda iyi bir hatip olmak, fikirleri insanlara en doğru şekilde aktarma, iletişim kanallarının sözlü sözsüz şekilde etkin kullanımı, güçlü bir beden dili kullanma, protokol kuralları, yerel yönetimlerin idari yapısı ve görevleri, medya araçları ve teknolojiyi etkin kullanma gibi becerilerin kazanılmasının gerekli olduğu katılımcılar tarafından söylenmiştir.

Eğitim faaliyetleri içerisinde ikinci olarak aile eğitimi sıklıkla dile getirilmiştir. Özellikle ailelerin kadınlarla ilgili konularda aydınlatılması gerekliliği ortaya konmuştur. Siyasi olarak alana çıkan kadınlar açısından aile bireylerinin, eşin, çocukların akrabaların desteği önem arz etmektedir. Annelerin özellikle erkek çocuklarına cinsiyet eşitliği kavramını aşılaması önemlidir. Ailelerin kadın adaylara desteklerini artıracak, bilinçlendirecek çalışmalar yapılmalıdır. Katılımcıların tamamına yakını kadının siyasette aile ile beraber hareket etmesinin gerekliliği ve avantajlarına değinmiştir. Bilinçli, farkındalığı ve duyarlığı yüksek bireyler ve ailelerin bu desteği daha çok sağladığı, aile tarafından destek gören kadınların sosyal çevre desteğini almak konusunda daha avantajlı olduğu ifade edilmiştir. Kadınların kendini geliştirmesi için imkânlar yaratılmalıdır. Kadın kendi gücünün farkına vardığında neleri değiştirebilecek güçte olduğunu kavrayacaktır.

Eğitimin üçüncü aşamasında hedef grup seçmenlerdir. Bilinçli seçmen yaratacak faaliyetlere öncelik verilmelidir. Kadın adaylar açısından en önemli iletişim şekli yüz yüze iletişimdir ve yerel alanda ulaşılan her yere gitmek gerekir. Sabırla tek tek gezerek tanıtma faaliyeti yapılmalıdır. El yazısı ile mektup,

aileleri bire bir ziyaret etmek, çevreyi koruma duyarlılığı göstererek birebir görüşme yoluyla insanlar bilgilendirilmelidir. Seçmenlerin ve özelde kadınların muhtarlık, yerel yönetim ve belediye konularında bilgi sahibi olmasını sağlamak gerekiyor

3.2.10. PROJELER, ETKİNLİKLER

Yerel yönetimlerdeki kadınların bir araya gelerek işbirliği içerisinde olmasını, sosyal faaliyetler düzenlemesini, dayanışma göstermesini sağlamak gerekmektedir. Bu amaçla kadın gruplarının düzenli bir araya gelmesi, ortak etkinlikler düzenlemesi veya düzenlenen faaliyetlerde birbirlerine destek vermeleri, bu etkinlikleri yer yer mahallelerde, muhtarlıklarda ve evlerde yapmaları önerilmiştir. Özellikle siyasete kadını davet etmek için panel ve toplantılar düzenlenmelidir. Yapılan bu etkinliklerin iyi duyurulması, katılımın hedef kitleye uygun şekilde sağlanması ve topluma medya araçları ile doğru mesajların verilmesi de önemlidir. Her etkinlik bir sonraki etkinliğe katılımı özendirmeli ve desteği arttırmalıdır. Farkındalık çalışmaları yapılması, örgütlü ve ortak sorunlarda ortak hareket edilmesi, kadınların birlikteliğini güçlendirmek, erkeklerin eğitilip kadının değeri ve becerilerinin anlatılması önerilmektedir. Çalıştaylar daha sık yapılarak sorunlar ve çözümler güncel olarak takip edilmelidir.

3.2.11.SİYASİ PARTİLERLE SÜRDÜRÜLEBİLİR İLİŞKİLER

Yerelde siyasilerle işbirliğini sürdürülebilir kılmak ve sürekli iletişim halinde kalmak gerekmektedir. Siyasi partilere kadın adaylarını arttırmaları yönünde sürekli baskı ve talepler iletilmelidir. Erkek egemen siyasi yapının sürdürülebilir olmadığı anlatılmalıdır. Erkeklere onlara biat edecek kadınlarla değil yanında yürüyecek güçlü ve destek verecek kadınlarla yola çıkmaları gerektiği anlatılmalıdır.

Siyasi partiler ile ilgili olarak aşağıdaki öneriler gelmiştir. Siyasi partiler yasasının değişmesi ve kadınları koruyucu maddeler eklenmesi, siyasi partilerin sözde kalan söylemlerinin hayata geçirilmesi ve tüzüklerini eşitlikçi hale getirilmesi. Kadınların siyasete girişinin eşit adil ve rekabet ortamında yapılması, kadın-erkek eşitliği öncelikle siyasetle uğraşan erkeklere anlatılması. Siyasi partilerin kadın kolları konusunda ise iki farklı görüş oraya çıkmıştır. Birinci grupta siyasi partilerin kadın kolları desteklenmeli, teşvik edici çalışmalarda bulunulmalı derken ikinci görüşü destekleyenler siyasi partilerin cinsiyet ayrımcılığı yapan kadın kolları kapatılmalıdır, eğer bir siyasi partide kadın kolu varsa erkek kolu da olmalıdır söylemi olmuştur.

3.2.12. YASALARDA AYIRIMCI İFADELERİN AYIKLANMASI

Cinsiyet ayırımcılığını önleyici yeni yasalar çıkarılması, yasalardan ayrımcı maddelerin ayıklanması, yasalarla kadının fiziksel ve psikolojik korunmasının sağlanması, cezai yaptırımların artırılması yasal alanda yapılması önerilen işlerdir.

3.2.13. POZİTİF AYIRIMCILLIK: KOTA VE FERMUAR SİSTEMİ

Cinsiyet ayırımcılığı, bireylere cinsiyetlerinden dolayı toplumda adaletsiz bir şekilde davranılması anlamına gelmektedir. Ayırımcılık kişilerin temel hak ve özgürlüklerden tam olarak faydalanmasını engelleyerek sosyal yaşamda dışlanma ya da kısıtlama ile karşı karşıya bırakır. Yasalarda ayırımcılığa karşı yapılan pek çok düzenleme ile gelişmeler sağlanmıştır. Ancak fiili olarak pek çok alanda ayrımcılık devam etmektedir. Özellikle pozitif ayrımcılık ile gerçek anlamda eşitliğin sağlanmaya çalışılması amacıyla "pozitif ayrımcılık yaklaşımı" ortaya konmuştur. Pozitif ayrımcılık çalıştayın konusu itibariyle üzerinde en çok konuşulan konu olmuştur.

Kadın kotası uygulanan yerlerde bu kota "şekli" olarak uygulanmaktadır. Bundan vazgeçilmeli ve daha etkin uygulanması için düzenlememeler yapılmalıdır. Kotalar uygulanabilir halde gelmelidir, Kotaların siyasi partilerden kaldırılması, kota yerine fermuar sistemi uygulanması, siyasi partilerin böylece eşit ve üst sıralarda kadın aday göstermelerinin sağlanması, kotaların devlet memurluklarında da uygulanması, siyasi parti, yerel yönetimlerin her kademesi

ve genel seçimlerde kotaların uygulanması önerileri yapılmıştır. Ancak tartışmalarda pozitif ayrımcılığın tam olarak anlaşılamadığı gözlemlenmiştir.

Avrupa Birliği Lizbon Antlaşmasının 157 maddesi, üye devletlerin, kendisini yeteri kadar temsil edemeyen kadın veya erkekler için, var olan eşitsizliği gidermek amacı ile pozitif ayrımcılık konusunda bunların mesleklerini uygulamalarını kolaylaştıracak ölçüde önlemler alabileceklerini kabul etmiştir.

Anayasamızın 10.maddesine göre "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Anayasanın 11. Maddesine göre de "Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır". Buraya kadar olan bölümde yasal güvenceler verilmiştir. Ancak siyaset ya da istihdamda pozitif ayrımcılığın doğru anlaşılmadığı ve doğrudan hiçbir koşula bağlanmayan hakkın verildiği gibi genel izlenim oluşmuştur. Oysa pozitif ayırımcılık şu anlama gelmektedir. Söz konusu pozisyona talip kadın ve erkekler arasında pozisyonun gerektirdiği eğitim, deneyim birikimi, donanım ve becerilere sahip olan eşitler arasından cinsiyeti nedeni ile kadın olanı tercih etmek. Yani bir pozisyonun gerektirdiği niteliklere sahip olmayan kadının, bunlara sahip olan erkeğin yerine tercih edilmesi anlamına gelmemektedir. "Kadın aday, cinsiyeti yönünden değil, erkek adayla aynı nitelikler sahip olduğu için seçilecektir" görüşünü benimsemektedir (Ulucan, 2014,369,371,378).

Hindistan, Bangladeş, Uganda gibi ülkelerde uygulanan ayrılmış sandalyeler sisteminde temsili az olan veya temsil edilmeyen kadınlar, etnik grupların temsil edilmesini sağlamak için uygulanmakta ve garanti bir sayıda sandalye verilmektedir. Bu aynı zamanda alt sınır olarak bir garanti sağlasa bile diğer

yandan üst bir sınır niteliği taşır. Kota ya da pozitif ayırımcılık dediğimizde kastedilen bu sistem değildir. Parti listelerine uygulanan kotalar ise aday listelerinin belirli oranının kadınlara ayrılmasını öngörür. En yaygın uygulanan kota türüdür. Avusturya, Belçika, Güney Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İtalya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Hollanda, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç, İngiltere ve AB ülkeleri bu kotayı uygulayan ülkelerdir.

Siyasal katılma, modern bir toplum yapısının demokratik bir göstergesidir. Siyasal katılma, toplum üyesi bireylerin siyasal sistem karşısında durumlarını, tutumlarını ve davranışlarını belirleyen bir kavramdır (Kapani, 2006, s.144). Siyasal sistemde vatandaşlar doğrudan ya da dolaylı olarak yöneticilerini seçme, bireysel ve toplumsal çıkarlar doğrusunda siyasi kararları etkileme amacıyla siyasal katılma eyleminde bulunurlar. Bireylerin bu tür davranışlardaki temel amacı sadece kararları etkileme değil aynı zamanda karar vermektir (Çağlar,2011:57). Özbudun, siyasal tutumların eyleme dönüşmedikçe siyasal katılma olarak nitelenemeyeceğini söyler (Özbudun,1975,s.2). Kadın ve erkeğin eşit düzeyde katılmadığı bir siyasal süreç "eksik" ya da "yetersiz" karar alma anlamı taşır.

Başta siyasi partiler kendi tüzüklerinde düzenleme yaparak kota ya da fermuar sistemi benzeri uygulamaları adil ve eşitlikçi hale getirmelidir.

3.2.14.ÇALIŞMA KOŞULLARI VE GÖREVLER İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

Kadın muhtarlara güvenlik sağlanması, muhtarlık binalarının güvenli hale gelmesi, kadın muhtarların çalışma mekânlarının iyileştirilmesi yanında muhtarlara mevcut mevzuat iyice öğretilmelidir. Kadın muhtarlara doğum, süt, ölüm izni gibi izinlerin tanınması ayrıca kadınların karşılaştığı maddi sıkıntı, şiddet gibi sorunlara yardım konusunda muhtarlara yetki verilmesi istenmektedir. 5393 sayılı yasadan kaynaklanan yetki kayıpları olmuş ve muhtarların yetkileri azaltılmıştır. Son Büyükşehir Yasası değişikliğiyle, büyükşehirlerde mahalleye dönüştürülen köylerimizden 16 bin 82 muhtarlığımızın nikâh kıyma yetkisi ortadan kaldırılmıştır. Uzak mesafelerden il ve ilçe merkezlerine gitmek zorunda kalan vatandaşlarımız bulunmaktadır. Müftülüklere verilen nikâh kıyma yetkisinin muhtarlara da verilmesi, tebligat yasasında değişiklik yapılması talep edilmektedir. Muhtarların kendilerini ifade edecek platformları ve temsil yetkileri bulunmamaktadır. Türkiye Muhtarlar Birliğinin kurulması bu nedenle istenmektedir.

3.2.15. MUHTARLIK SEÇİM USULLERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ

Muhtarlık seçimlerinde pusula çalınmasının engellenmesi, pusulalara fotoğraf konulması ve muhtar adaylarının bileşik oy pusulası ile düzenlenmesi; muhtar adayının azalar ile beraber listelenmesi, tek oy pusulası düzenlenmesi, muhtarlık seçimlerinde belediye seçim sisteminin ve adaylık sisteminin uygulanması gibi muhtar adaylığı ve seçim sistemine ilişkin düzenlemeler yapılmalıdır. Bunun yanında kadın aday

başvurularında ücret alınmaması veya makul düzeylere çekilmesi, siyasi partilerin kadınlardan adaylık ücreti almaması sağlanmalıdır.

3.2.16.SİYASİ ETİK

Etik; insan ilişkilerinde, toplum, kültür, siyaset, ekonomi, hukuk, bilim ve teknoloji gibi alanlarda bireyin tutum, davranış, eylem ve kararlarında etkili değerler bütünüdür. Etik, sosyal toplumun tüm üyelerini ilgilendir (Pieper, 2012:19). Katılımcı kadın muhtarların, siyasi etik konusunda hassasiyetleri de çalıştay kapsamında dile getirilmiştir. Etik dışı eylemler suç teşkil etsin ya da etmesin hukuk sisteminin ve yasaların bu tür davranışları önlemede yetersiz kaldığı algısı hakimdir. Bunun sonucu olarak siyasette yozlaşmanın ortaya çıktığı ve siyasete saygınlık kazandıracak kişilerin aday yapılması ve siyasi etik konusunda kuralların toplumda yerleşmesinin gerekliliği ifade edilmiştir.

3.3. SONUÇ BİLDİRGESİ

Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu, Ka.Der Adana Şubesi işbirliği ile düzenlenen, Çukurova Belediyesi ve Çukurova Üniversitesinin paydaşlık yaptığı "Kadın Muhtarlar Çalıştayı: Kadının Yerel Siyasetteki Yeri " konulu çalıştay 16 Aralık 2017 tarihinde Adana Sürmeli Otelinde gerçekleştirilmiştir. Yerel siyasette kadının durumu çalıştayda detaylı olarak ele alınmıştır. Muhtarlıklar ve mahalle yönetimleri yerel siyasetin başlangıç noktasıdır. Mahalle yönetiminden başlayarak katılımcılık sürecinin etkin şekilde işlemesi demokrasinin gelişimi açısından önem taşımaktadır. Ekonomik, sosyal alanda olduğu gibi yerel siyasette de kadının konumu arzu edilen düzeyin çok gerisindedir.

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığının kadına yüklediği sorumluluklar, kadın adaylara karşı toplumsal önyargı ve yıkılamayan kalıplar varlığını sürdürmektedir. Kadına dönük yargı ve baskılar toplumun her kesiminde görülmektedir. Kadın kendine biçilen geleneksel cinsiyetçi roller dışına çıktığı andan itibaren çok sayıda engelle karşılaşmaktadır.

Siyasetin erkek egemen yapısının değişmesi ve eşitlikçi hale getirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle bu alanda görev alan ve mücadele veren kadınlar desteklenmeli, siyasette ve özelinde yerel siyasette kadın temsilci sayısı her düzeyde artırılmalı ve bu durum teşvik edilmelidir. Bu amaçla kadın STK arasında dayanışma geliştirilmeli, etkili çalışan kadın ağları oluşturulmalıdır.

Günümüzde nüfusun büyük bölümü kentlerde yaşamaktadır. Kadınlar kentsel yaşamın dezavantajlı durumlarını en yoğun şekilde hissetmektedir. Kentlerde yaşanan pek çok sorundan birinci derecede etkilenmelerine rağmen kadınlar yerel siyasette yeterli temsil şansı bulamamıştır.

Türkiye'deki kadın erkek eşitliğini sağlayacak çalışmalarda pozitif ayrımcılık gereklidir. Yerel yönetimlere kadınların katılımını kolaylaştırıcı ve özendirici kota, fermuar sistemi gibi düzenlemeler yaşama geçirilmelidir.

Yerel yönetimlerin her alanında kadın erkek eşitliği yaşama geçirilmelidir. Kadın dostu kentler ancak ve ancak kadının yönetim süreçlerinde söz sahibi olması ile mümkün olacaktır. Anayasamızın ve uluslararası taraf olduğumuz sözleşmelerin gerekleri olarak kadın-erkek eşitliğini fiilen sağlamak için gerekli düzenlemeler yapılmalı var olan yasaların fiili olarak uygulanması konusunda en üst düzeyde hassasiyet gösterilmelidir. Muhtarlık kurumu görevleriyle doğru orantılı yetkilere kavuşturulmalıdır. Mahallelerin ölçekleri ve nüfusu dikkate alındığında hizmet sunulan alanları geniş boyutlara ulaşmıştır. Kent gerçekleriyle uyumlu, katılım ve temsilde eşitlikçi mahalle yönetim modelleri oluşturulmalı ve yerelde eşitlikçi yaklaşımlarla kadın ve erkeklerin eşit temsili sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

AKYILDIZ, Ali, (2006) "Türkiye'de Muhtarlık Teşkilâtının Kuruluşu ve Gelişimine Genel Bir Bakış", Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, s. 14, s. 11-29.

ARIKBOĞA , E. (1999) "Yerel Yönetimler Açısından Mahalle Muhtarlığına Bir Bakış",
Çağdaş Yerel Yönetimler, (8),s. 103- 125.

AYATA Ayşe Güneş (1998) "Laiklik, Güç ve Katılım Üçgeninde Türkiye'de Kadın ve Siyaset"; 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul,s. 237.

AYDIN, Sare (2015) "Cinsiyet Eşitliği ve Adalet Perspektifinden Türkiye'de Kadının Siyasal Alana Katılımı", KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi c:1;s.1 13-33
http://kadinarastirmalari.kadem.org.tr/wp-content/uploads/2017/06/Kadem_KAD_C1_S1.pdf
KADEM

BARDAKÇI, Murat (2015) Biz seçimlerle ilk defa 1833'te tanıştık ve 43 yıl boyunca sadece muhtar seçtik, Haber Türk Gazetesi 24-05-2015 online erişim: http://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/1082189-biz-secimlerle-ilk-defa-1833te-tanistik-ve-43-yil-boyunca-sadece-muhtar-sectik; erişim tarihi: 17-01-2018

BAŞÇI, Gülistan (2015). "Yerel Yönetim Seçimlerinde Kadın Seçmen ve Temsilcilik:Çorum İli Örneği", Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 8, Sayı 1,s. 273-299

BOYRAZ, Elif ; Orhan ERDEM (2015) "Siyaset Pazarında Bölümlendirme Üzerine Keşifsel Bir Araştırma", Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi; yıl:2015 Cilt:22 Sayı:1 s. 61-81

BOZKURT, Birgül - BOZKURT, İbrahim (2014) "Türkiye'nin İlk Kadın İl Belediye Başkanı";ÇTAD, sayı 19 , s.51-75.

BULUT, Yakup, KARA, Mehmet (2011) "Mahalle Muhtarlarının Kent Ve Mahalle Güvenliğine İlişkin Yaklaşımları: Antakya Örneği"; Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi cilt: 8, sayı: 15, s. 1 – 27

BÜYÜKBAYKAL Ceyda Ilgaz (2007) "Medyada Kadın Olgusu", İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı 28: s. 19-31

ÇADIRCI, Musa (1970) "Türkiye'de Muhtarlık Teşkilâtının Kurulması Üzerine Bir İnceleme", Belleten, 34 (135), s.409-420.

ÇADIRCI, Musa (1997) Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı. Ankara: TTK.

ÇADIRCI Musa (1999). "Tanzimat". Osmanlı. C.VI, (Ed.: Güler Eren), Ankara: Yeni Türkiye Yay., s.183-198.

ÇAĞLAR, Nedret (2011) "Kadının Siyasal Yaşama Katılımı ve Kota Uygulamaları", Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, c.3, s.4. s.56-79

ÇETİN, Zozan: (2016) Kadınların Siyasal Mücadele Tarihinde Bir Dönüm Noktası
online erişim: https://gaiadergi.com/kadinlarin-siyasal-mucadele-tarihinde-bir-donum-noktasi/

DUROĞLU, Sibel (2007) Türkiye'de İlk Kadın Milletvekilleri, Yüksek Lisans Tezi, T.C.
Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih (Türkiye Cumhuriyeti Tarihi)
Anabilim Dalı

ERYILMAZ, Bilal (2012), Kamu Yönetimi, Beşinci Baskı, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.

ERYILMAZ, Bilal(1992), Tanzimat ve Yönetimde Modernleşme, İşaret yayınları, İstanbul.

GERAY, C. (1995). "Kent Yönetimi İçin Yeni Yaklaşımlar ve Komşuluk (Mahalle) Biriminin Önemi", Çağdaş Yerel Yönetimler, 4 (6),s. 27- 38.

GÖKÜŞ, Mehmet; Erdal BAYRAKCI ve Hakan ALPTÜRKER (2013) "Mahalle Yönetimi Ve Mahalle Muhtarlarının Vatandaşlar Tarafından Değerlendirilmesi", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, c.18, s.2, s.31-45

GÖZLER, Kemal (2007), İdare Hukuku Dersleri, Ekin Kitabevi, Bursa

GÜNEŞ, Günver (2010), Türk Kadınının Muhtarlık Ve Köy İhtiyar Heyetlerine Seçme Seçilme Hakkını Kazanması ve Türkiye'nin İlk Kadın Muhtarı Gül Esin Hanım, Çttad, Ix/20-21, (2010/Bahar-Güz).

GÜNEŞ, İsmail (2001) "Kolektif Karar Alma Mekanizmasında Kullanılan Oylama Yöntemleri", Ç.Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt:15, sayı:1-2 s 131-147

GÜNEŞ, İsmail, Yelda TEKGÜL ve Melek AKDOĞAN GEDİK(2016) "Woman and Deprivition"; 2.International Annual Meeting of Sosyoekonomi Society October 28-29 Amsterdam

GÜRCAN, Öztürk (2015) Türk Medyasında Kadının Temsili Sorunu; https://medium.com/turkce/t%C3%BCrk-medyas%C4%B1nda-kad%C4%B1n%C4%B1n-temsili-sorunu-c5729dff652b erişim tarihi: 25-01-2018

Hooks, Bell (2000) 'Feminizm Herkes İçindir" (Tutkulu Politika)'. Bgst Yayınları, İstanbul, 2012, s. 27 -28 -29

Hüseyin BAL, H. Hüseyin AYGÜL, Meyrem Tuna UYSAL, Z.Nuran OĞUZ (2012)
"Muhtarların Sosyal-Ekonomik Özellikleri ve Mahalle - Kentsel Sorunlara Yaklaşımları (Isparta Örneği)" Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, c.17, s.2, s.17-40.

İNAN, Afet (1968) Atatürk ve Türk Kadın Haklarının Kazanılması, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 128-129.

İnternet Haber (09-04-2009) Kendisi Muhtar, Karısı da Birinci Aza; online erişim: http://www.internethaber.com/kendisi-muhtar-karisi-da-birinci-aza-187300h.htm; erişim tarihi :25-01-2018

KAPANİ, Münci (2006) Politika Bilimine Giriş, Bilgi Yay. İstanbul, 2006.

KAPLAN, Leyla (1996) "Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Kadın Milletvekilleri", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C.XII, S.34, s.273.

KARTAL, Cemile Burcu (2005) Türkiye'de Kadınların Siyasal Haklarını Kazanma Süreci ve 1930 Belediye Seçimleri; *Yüksek Lisan Tezi*; İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

KİM KİMDİR (2018) online erişim http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?kim=nakiyeelgun ; erişim tarihi: 20-01-2018

KURT, Ezgi (2016) "Reklamlarda Metalaşmış Kadın İmgesi ve Kullanım Şekilleri"; Gaiga Dergi Online Erişim: https://gaiadergi.com/reklamlarda-metalasmis-kadin-imgesi-ve-kullanim-sekilleri/ erişim tarihi 25-01-2018

Milliyet, (2016) Azalar İstifa Etti Köylüler Seçime Gitti Online erişim : http://www.Milliyet.Com.Tr/Ozel-Haber-Azalar-İstifa-Etti-Koyluler-Nevsehir-Yerelhaber-1237979/
ORTAYLI, İlber (2000) Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahallî İdareleri (1840-1880), TTK, Ankara, 2000

ÖZBUDUN, Ergun.,(1975) Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma. Ankara Üniveristesi

ÖZÇELİK, Sami (2016) Türkiye'nin İlk Kadın Belediye Başkanı online erişim: http://www.Artvinpost.Com/Haber/Siyaset_1/Turkiyenin-İlk-Kadin-Belediye-Baskani-Artvinli/4130.html; erişim tarihi 20-01-2018

PIEPER, Annemarie (2012), *Etiğe Giriş*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul

PINARCIOĞLU, Nihal Şirin (2017) "Eril Siyasette Kadın Temsili (Mi?)" Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, Cilt 7, Sayı 1/1 (2017)

SARIKÖSE, S. (2017) "Sultan II. Mahmud Döneminde Safranbolu'da Muhtarlık Teşkilatının Kurulması". Journal of History Culture and Art Research, 6(3), 337-357. doi:http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v6i3.769

SEZER, Ayten (1998) "Türkiye'de İlk Kadın Milletvekilleri ve Meclis'teki Çalışmaları"; Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi Cilt: XIV / Kasım 1998 / Sayı: 42 Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılı Özel Sayısı Cilt: XIV Tarih: Kasım 1998 sh 879-905 Online Erişim: http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-42/turkiyede-ilk-kadin-milletvekilleri-ve-meclisteki-calismalari

SHVEDOVA, Nadezhda. (2005). Obstacles to Women's Participation in Parliament. J. Ballington ve A. Karam (Ed.). Women in Parliament: Beyond Numbers içinde. Stockholm: IDEA.

ULUCAN , Devrim (2013) “Eşitlik İlkesi Ve Pozitif Ayrımcılık”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 15, Özel Sayı; s.369-383 (Basım Yılı: 2014)

ÜĞÜDEN, Dilek (2017) İmkansızlıklar İçinde İmkanlar Yaratan Türkiye’nin İlk Kadın Muhtarı: Gül Esin, online erişim : https://daimakadin.com/gul-esin-gulkiz-ubbul/ Erişim Tarihi : 20-01-2018

Yasemin (2016) İlk Türk kadın milletvekilleri
Online Erişim: http://www.yasemin.com/foto-galeri/41902-ilk-turk-kadin-milletvekilleri/p19 Erişim Tarihi: 20-01-2018

View publication stats